

KYLIEN MAISEMAHELMET -hanke

KYLÄYMPÄRISTÖN LUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA MAISEMANHOIDON MAHDOLLISUUKSIA

- Tekstikoonti 27.11.2023 Taimi Mahosenaho

Tässä tekstissä uusien rahoitusmahdollisuuksien tietolähteinä ovat olleet mm. Ruokaviraston CAP27-ohjeet vuodelta 2023. Yhteistyötä ja tiedonvaihtoa asian koostamisessa on tehty Ympäristöviisas viljelijä-, Vedet haltuun valuma-alueilla-, Tietolinkki- sekä Maaseutuharava 2 hankkeiden kanssa.

Tämä raportti on tarkoitettu kylämaiseman hoidon suunnittelun avuksi hahmottamaan uuden vuonna 2023 alkaneen CAP27 -järjestelmän mahdollisuuksia ja tavoitteita maaseutumaiseman- ja luonnonhoidossa maatalousympäristöön liittyvien keinojen osalta. Niityt, pientareet, vesienhoidolliset alat, reunavyöhykkeet ja erilaiset ilmasto-, maisemaa ja luontoa hoitavat pellonkäyttömahdollisuudet ovat näkyvä ja pinta-alallisesti suuri osa kylämaisemaa.

Huomaathan, että tämän raportin rahoituksia koskevat tekstit perustuvat vuoden 2023 aikana saatuihin tietoihin. Raportin ohjeelliset tekstit liitelinkeineen on koottu eri tietolähteistä vuosina 2022-2023 Kylien maisemahelmet -hankkeen puitteissa. Tekstit perustuvat sen hetkisiin tietoihin, joita tullaan vielä tarkentamaan ja osa teksteistä on laadittu yleisellä tasolla. Korvausten hakijan, yhdistyksen tai viljelijän ja kohteen omistajan velvollisuus on itse tarkistaa kyseisen kohteen hoitovaatimukset ja rajoitteet kohdekohtaisesti valittujen sitoumusten ja sen hetkisten säädösten mukaisesti. Myös alueelliset rajoitteet tulee viljelijän itse huomioida. Hanke, sen osatoteuttajat tai hallinnoiva organisaatio eivät vastaa lainsäädännön tai ohjeiden tulkinnoista tai muutoksista.

Tarkista kaikki rahoituksiin liittyvät asiat kulloisenkin vuoden voimassa olevista ohjeista.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/>

KYLÄYMPÄRISTÖN LUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA MAISEMANHOIDON MAHDOLLISUUKSIA

- OSA 1 – Yleistä
- OSA 2 – Niittymäiset nurmet
- OSA 3 – Perinnebiotoopit, luonnonlaitumet ja ympäristösopimukset
- OSA 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat
- OSA 5 – Erilaiset kaistat CAP27
- OSA 6- Muita luontoon liittyviä asioita CAP27
- OSA 7 – Liitteet

SISÄLLYSLUETTELO

Lukuohje tässä raportissa esiteltyjen uusien rahoitusmahdollisuuksien osalta

Rahoitusmahdollisuuksien merkitys kylämaisemahoidolle ja yrittäjyydelle sekä sopimuksellisuus

OSA 1 – Yleistä

- 11 [Taustaa ja Kylien maisemahelmet -hanke](#)
- 13 [CAP27 järjestelmä toi paljon uusia mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden hoitoon](#)
- 14 [Mitä ensimmäisessä CAP27 tukihaussa haettiin](#)
- 14 [Perinnebiotooppien määrän kehitys ja tavoitteet](#)
- 17 [Suojavyöhykkeiden määrä CAP27:ssä vuonna 2023](#)
- 21 [Ympäristösopimusalan saaminen tavoitteeseen järjestelmää kehittämällä](#)
- 24 [Luonnon monimuotoisuuden lisäämisen valinnat maatilalla Cap27](#)
- 25 [Mitä tästä eteenpäin – tilanne syksyllä 2023](#)
- 26 [Ajankohtaisia MMM tiedotteita vuoden 2023 aikana - Lumo-ilmasto](#)
- 29 [Kylämaisemaan ja luonnonhoitoon liittyviä mahdollisuuksia](#)
  - [Laiduntamisjärjestelyt](#)
  - [Kyläteiden pientareiden ja tieympäristön niittyjen hoito](#)
  - [Pölyttäjien huomioiminen rikkakasvien hallinnassa](#)
- 36 [Luonnon monimuotoisuustoimet CAP27 tukijärjestelmässä](#)
- 37 [CAP27 -järjestelmän sanamuotoja, jotka hyvä huomioida](#)

38 [Kaavioita CAP27 kokonaisrakenteesta](#)

41 [Korvaustasoja peltoympäristössä](#)

OSA 2 – Niittymäiset nurmet

43 [Niittymäiset nurmet CAP27 järjestelmässä kylämaiseman ja luonnonhoidon kannalta](#)

- [Ekojärjestelmän niittymäiset nurmet](#)
- [Ehdollisuuden niittymäiset alat](#)
- [Maatalousmaahan sisällytettävät monimuotoiset ympäristönurmialat -Monimuotoisuuskaistat](#)
- [Lisätietoa ympäristönurmien hoidosta](#)

OSA 3 – Perinnebiotoopit

49 [Rahoitusmahdollisuuksia perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten hoitoon](#)

- 1. [CAP27 ympäristökorvausjärjestelmään kuuluva ympäristösopimus ja hoito](#)
- 2. [HELMI-rahoitus](#)

OSA 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

56 [Vesienhoidollisia aloja CAP27 järjestelmässä, joilla voidaan edistää myös luonnon monimuotoisuutta](#)

- [CAP27 ehdollisuuden vaatima pakollinen suojakaista](#)
- [1. Peltolohkon tukipinta-alaan sisällytettäviä vesienhoidollisia aloja](#)
  - [ojan pientareet](#)
  - [monimuotoisuuskaistat](#)
  - [kaksitasouomat – milloin on maatalousmaata](#)
- [2. Ympäristösitoumuksen valinnaisiin toimiin kuuluvat alat vesien hoidossa](#)
- [3. Ympäristösitoumuksen vapaaehtoisin toimiin kuuluva lohko kohtainen toimi – Suojavyöhykkeet vipupalvelun merkityille aloille](#)
- [4. Ekojärjestelmän luonnonhoitonurmet vesienhoidollisena alana](#)
- [5. Usein kysyttyä – Valtaojien pientareet](#)
- [6. Ympäristösopimukset pellon ulkopuolisille aloille vesienhoidon ja luonnon kannalta](#)

- [7. Esimerkkejä muista kosteikkojen rahoituslähteistä](#)
- [8. Kertausta ja huomioitavaa uudistuksista liittyen vesienhoidollisiin kaistoihin](#)

70 [Yleisiä ohjeita monivuotisten vesienhoidollisten suoja- ja monimuotoisuuskaistojen ja vyöhykkeiden hoidosta](#)

OSA 5 – Erilaiset kaistat CAP27

71 [Monimuotoisuuskaistat](#)

- [1. Lohkon pinta-alaan kuuluvat kaistat](#)
- [2. Ympäristösitoumuksen valinnaisiin toimiin kuuluva ala](#)
- [3. Ekojärjestelmään kuuluvat alat](#)
- [4. Ympäristösopimusalat pellon ulkopuolelle](#)

OSA 6 - Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

76 [Luonnon monimuotoisuutta lisäävät hoidetut CAP27 viherkesantoalat sekä maankäyttöluokituksen mukaiset kesannot kylämaisemassa](#)

81 [Raiviot ja viljelemättömien alojen saaminen hoidon piiriin](#)

82 [Turvemaita koskevat erityisehdot, jos alue on CAP27 korvausten piirissä](#)

83 [Tuulensuojapensaikko tai -puurivi](#)

85 [Maisemapiirteet ja puiden leikkauskielto lintujen pesinnän aikana](#)

87 [Haitallisten vieraskasvilajien torjunta – Miten asia on huomioitu CAP27 järjestelmässä ja yleisimmät vieraskasvilajit Pohjois-Pohjanmaalla](#)

93 [Maatalousympäristön linnut, eläimet ja riistanhoitotoimet CAP27 järjestelmässä](#)

- [Perusehdot ehdollisuuden oppaan mukaan](#)
- [Riistapellot ja lintupellot CAP27 ekojärjestelmässä](#)
- [Lintupellot \(korvausta lintujen aiheuttamille vaurioille\)](#)

Huomattavaa – Tämän raportin tekstiosassa ei ole käsitelty maanparannus-, saneeraus- eikä kerääjäkasveja. (Taulukossa ne ovat osin mukana). Aiheesta lisää ruokaviraston sivuilta.

OSA 7 – LIITTEET 8

LIITTEET

- [LIITE 1](#) - Yhteenveto - Exel-tilaus eri tukimuodoista CAP27 maiseman- ja luonnonhoito-katsottavaksi tämän raportin lukemisen yhteydessä
- [LIITE 2](#) - Kyläympäristön luonnon monimuotoisuuden hoidon mahdollisuudet CAP27 järjestelmässä otsikkotasolla
- [LIITE 3](#) - Mihin CAP27 ehtojen mukaisten siemenseoksien kehittämistä tarvitaan
- [LIITE 4](#) - Vieraslajien tai luontoon mahdollisesti leviävien lajien välttäminen monimuotoisuuskasvien kylvöseoksissa
- [LIITE 5](#) - Esimerkkejä aiempien vuosien riista- ja luonnonmonimuotoisuuspelto ohjeista alueellamme
- [LIITE 6](#) - Maa- ja kotitalousnaisten ohje: Niityn kehittäminen ja hoito luonnon siemenistä
- [LIITE 7](#) - Kesän 2023 aikana tulleita muutoksia CAP27 ohjeisiin
- [LIITE 8](#) - Esimerkkejä siemenseoksista Riistasiemen Oy ja Ruokaviraston tietolähteet
  - a. [Erytyiskysymyksiä](#)
  - b. [Ruokaviraston muutoksia](#)
- [LIITE 9](#) - Esimerkkejä siemenseoksista Naturcom Oy
- [LIITE 10](#) - Pölyttäjille sopivia lajeja
- [LIITE 11](#) – Korvauksien maksamisen mahdollisia rajoitteita – eri CAP27-tukimuotojen päällekkäisyydet (taulukko)

- [LINKIT](#)
  - a. -> LumoTaito -hanke 2023 -Artikkeli ja linkkejä tämän raportin aiheisiin liittyen: Edistä peltoluonnon monimuotoisuutta hyödyntäen maatalouspolitiikan (CAP) valinnaisia toimenpiteitä
Niittysiemeniä ja ohjeita
  - b. -> Suomen Niittysiemen
  - c. -> 4H ja viittaus Pihatyöoppaan ohjeeseen: Kukkaniityn perustaminen luonnon siemenistä
  - d. -> Ruokaviraston ohje pölyttäjistä ja hyötyhyönteisistä maatalousalueilla

Kuva Taimi Mahosenaho

Kuva Taimi Mahosenaho

Kuva Taimi Mahosenaho

Kyläteiden pientareiden, reuna-alueiden, niittymäisten alojen ja pihapiirien hoidolla sekä laiduntamisjärjestelyillä voidaan yhteistoiminnalla vaikuttaa koko kylämaiseman- ja luonnon hoitoon.

Lukuohje tässä raportissa esiteltyjen uusien rahoitusmahdollisuuksien osalta

Tätä raporttia ei ole tarkoitettu luettavaksi kannesta kanteen, vaan tästä voi hakea tietoa sisällysluettelon mukaisesti eri tarpeisiin. Lue kuitenkin ensimmäiset luvut ensin taustaksi.

1. Tukimuodot:

-Ota esille raportin lopussa oleva excel taulukko (Liite 1)

-excel taulukkoon on poimittu tukityypeittäin ne uuden CAP27-tukijärjestelmän kohdat, joilla on suurin merkitys kylämaiseman hoidossa
-pidä taulukkoa esillä kun menet kohtaan 2

2. Rahoitettavat hoitokohteet:

-Ota esille tämän raportin sisällysluettelo

-sisällysluettelosta voit katsoa aihepiireittäin otsikoituna mitä tukimuotoja kunkin tavoitteen hoidossa voi hyödyntää
-huomaa, että joitakin samoja rahoitusmuotoja voi käyttää useamman eri tavoitteen toteuttamiseen, riippuen miten ne sijoittuvat maastossa ja eri maalajeilla ja miten hoito toteutetaan tavoitteeseen nähden

3. Vertaile kohtia 1 ja 2. kun etsit sopivaa rahoitusmuotoa jollekin kohteelle

4. Hyödynnä sopimusten mahdollisuuksia viljelijöiden ja muiden maaseutuyrittäjien sekä kyläyhdistysten välillä.

-selvitä ja sovitele yhteistyön mahdollisuuksia, jos esim. viljelijällä itsellään ei ole mahdollisuutta toteuttaa jotakin kohdetta, mutta rahoitusta voisi hyödyntää työn tekemisessä
-Tämän raportin tietoa on tarkoitettu hyödynnettäväksi kyläympäristösuunnitelmissa ilmeneviin tarpeisiin.
-Raportista voi etsiä mahdollisuuksia esimerkiksi kukkivien niittymäisten peltojen perustamiseen tai hoitoon tai vesistöjen tai laskuojien suojakaistojen, vyöhykkeiden tai sellaisena toimivien niittypeltojen hoitoon.

Hienosti laiduntamalla hoidettua jokivarsiniittyä, joka palvelee sekä luonnon monimuotoisuutta, maisemaa ja vesienhoitoa suunnitelmallisella eläinmäärällä toteutettuna.

Kuva Taimi Mahosenaho

Rahoitusmahdollisuuksien merkitys kylämaiseman- hoidolle ja yrittäjyydelle sekä sopimuksellisuus

- Kylämaiseman ja luonnonhoidossa on tärkeää hoidon jatkuvuus.
- CAP27-mahdollisuuksien hyödyntämisen suunnittelulla pyritään kasvillisuuskohteiden pysyvään hoitoon ja jatkuvuuteen
- Tavoitteena on myös maaseutuyrittäjien, koneyrittäjien ja viljelijöiden sekä karjanomistajien yhteistyöhön saattaminen kylämaiseman ja luonnonhoidon tarpeita huomioiden.
- Kertaluonteisille kasvillisuuden hoitokohteille on etsittävä tai sovittava jatko-
hoito – muuten sen vaikutus jää lyhytaikaiseksi.
- Myös muita kulloisenakin vuonna käytettävissä olevia rahoitusmahdollisuuksia kannattaa aina selvittää. Esimerkkinä luonnonhoidon LIFE-hankkeet, kyläympäristön Leader- ja Helmi-hankkeet sekä aluekehitysrahastojen ja metsäluonnonhoidon ja vesiensuojelun hankkeet.

Kauniisti raivaamalla ja laiduntamalla hoidettua monimuotoista metsän- ja pellon reunavyöhykettä.

Kuva Taimi Mahosenaho

Osa 1 – Yleistä

OSA 1 – Yleistä

Taustaa ja Kylien maisemahelmet -hanke

Tämä raportti on laadittu vuonna 2023, jolloin uusi maatalouden CAP27-järjestelmä otettiin käyttöön. Kyseisessä järjestelmässä on runsaasti maaseutu ympäristön hoitoon liittyviä mahdollisuuksia, joilla voidaan vaikuttaa maaseutukylien maisemaan ja luontoon. Mahdollisuudet ja ehdot on syytä ottaa huomioon kylämaisemien ja luonnonhoidossa ja suunnittelussa. Paikalliset viljelijät voivat vaikuttaa maisemaan ja luontoon suunnittelemalla myös omassa hoidossaan olevia lohkoja tai reunavyöhykkeitä mahdollisimman vaikuttavasti CAP27 -korvausten piiriin. Viljelijän mahdollisuutena on erilaisia monimuotoisuuskasveja tai luonnonhoitonurmia riippuen tarpeista.

Mahdollisuuksia voi olla myös siten, että vuokrasopimuksien tai työsopimuksien avulla saadaan sovittua kohteita tai alueita hoidon piiriin. Esimerkiksi aktiiviviljelijän hallussa olevien riista- tai luonnonhoitopeltojen kylvöön tai maisemassa näkyvien reunavyöhykkeiden hoitoon voivat ehtojen mukaan toimittaessa ja viljelijän kanssa sovittaessa osallistua myös yhdistykset vaikkapa ostopalveluna. Yhdistykset voivat myös itse olla osapuolina ja rahoituksen saajina tietyissä CAP27 -ympäristösopimuksissa. Iso asia on myös selvittää hoitamattomien alojen mahdollisuuksista ympäristösopimusten tai viljelyn piiriin (katso kohta raivioiden mahdollisuudet CAP27 ehdoissa). Monimuotoisuus on nostettu myös CAP27 -neuvonnassa ja hanketuissa omaksi teemakseen.

Tämä raportti on laadittu ProAgria Oulun hallinnoiman ja Maaseuturahaston rahoittaman hankkeen puitteissa.

Alla lueteltu 10 Kylien maisemahelmet hankesuunnitelman tavoitetta ja kerrottu vastaus miten tämä raportti liittyy kyseisiin kohtiin

1. Maaseutu ympäristön voimakas muutos viime vuosikymmeninä on johtanut maiseman muuttumiseen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Tärkeää olisi löytää keinot, miten vaalia arvokkaita ympäristöjä osana elinvoimaista maaseutua.
  - CAP27-järjestelmästä löytyy juuri näitä keinoja
2. Kylien maisemahelmet -hankkeessa mietitään keinoja maaseutuluonnon ja maisemien ylläpitoon yhdessä kylien kanssa.
  - CAP27-ympäristösopimuksia voivat hakea myös rekisteröidyn yhdistykset ja kylillä maata viljelevät viljelijät voivat suunnitella erilaisia maisema- tai monimuotoisuuslohkoja tai luonnonhoitonurmia tarkoituksenmukaisesti kohtiin
3. Tavoitellaan uusia maisemanhoitoyrittäjiä ja järjestetään heille valmennusta maisemanhoitoyrittäjyydestä.
  - Tietyt viljelijät voivat tarjota ostopalveluita erilaisiin CAP27-korvattaviin ympäristönhoitokohteisiin muiden alueille. Viljelijät voivat suunnitella myös heillä hallussaan oleville kohteille korvattavia ympäristötoimenpiteitä siten että ne palvelevat samalla kyläympäristöä.

Osa 1 – Yleistä

4. Maisemayrittäjyydestä kiinnostuneille järjestetään valmennus, jossa tavoitteena on 5 yrittäjää.
  - Tätä raporttia voidaan hyödyntää yrittäjävalmennuksessa.
5. Kohderyhmä ovat maaseutukylät: asukkaat, viljelijät, maisemanhoitoyrittäjät, yhdistykset ja kunnat.
  - CAP27-järjestelmää toteuttavat viljelijät ovat keskeinen osa hankkeen kohderyhmää ja osa kyläläisiä. Kylämaisemaan kuuluu CAP27-järjestelmän mukaisia maatalousalueita ja reunavyöhykkeitä sekä vesien- ja luonnonhoitotoimia.
6. Hankkeen aikana laaditaan kokonaisvaltainen maiseman- ja luonnonhoidon kehittämissuunnitelma viidelle (5) mukana hankkeessa olevalle kylälle. Hankeaikana pidetään maisemanhoitoon liittyviä tilaisuuksia ja työpajoja kylillä vähintään 20 kappaletta
  - Tätä raporttia voidaan hyödyntää sekä suunnitelmassa että tilaisuuksien ja työpajojen tietolähteenä.
7. Toteutetaan viestintätoimenpiteitä nykyaikaisin viestintävälinein (videot, tarinakartat, podcastit, artikkelit tms.), tavoite 5 toimenpidettä
  - Tämä raportti julkaistaan hankkeen nettisivuilla ja on osana nettisivujen kautta tapahtuvaa viestintää, josta kylät voivat linkittää tietoa omille sivuilleen. Raportti voidaan linkittää eri yhteyksissä hankkeen muuhun viestintäaineistoon.
8. Kylille laadittavissa maisemanhoitosuunnitelmissa kiinnitetään erityishuomio luonnon monimuotoisuuskohteisiin, kuten perinnebiotooppeihin, reunavyöhykkeisiin, kosteikkoihin ja viljelymaisemassa oleviin muihin monimuotoisuuskohteisiin.
  - Juuri näitä asioita tässä raportissa käsitellään. Esimerkiksi pelloille sijoituvilla monimuotoisuuskohteilla on lähes aina noudatettava CAP27-järjestelmän ehtoja ja toimittava sen mukaisesti. Ehtoja on myös noudatettava erillisillä CAP27-ympäristösopimuskohteilla.
9. Kohteen ylläpitämiseksi on hyvä löytää myös pitkäaikainen ratkaisu.
  - Juurikin hoidon ja rahoituksen sitoumukset edistävät hoidon jatkuvuutta.
10. Hankkeessa tiedotetaan myös ajankohtaista tukimahdollisuuksista maisemanhoitoon ja perinnebiotooppeihin liittyen. Uuden EU-ohjelmakauden tuet tulevat hakuun keväällä 2023, joten on odotettavissa, että paljon kyselyjä maisematukiin liittyen tulee tuolloin.
  - Tämän raportin ensimmäinen versio on luovutettu Kylien maisemahelmet-projektin käyttöön toukokuussa 2023, joten se oli käytettävissä hankkeelle tulleissa yhteydenotoissa. Tämä raportti viimeisteltiin loppuvuoden 2023 aikana ja jää käyttöön CAP27-kauden jatkuessa ja hankkeen loppuajalle.

Lisäksi Kylien maisemahelmet hankesuunnitelmassa on mainittuna seuraavaa:

Osa 1 – Yleistä

Tehdään hankeyhteistyötä biotalouden hankkeiden kanssa:

Uusniittyjen perustamisessa voidaan olla yhteistyössä yritysten kanssa. Yhteistyö voi olla joko sivuvirtojen hyödyntämistä kasvualustana, yrityksen vastuullisuus -teemaan liittyvää luonnonmonimuotoisuutta edistävää vapaaehtoista kompensatiotoimintaa tai sponsorointia tai muuta kohteen käytännön toteutusta edistävää toimintaa.

CAP27-järjestelmä toi paljon uusia mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden hoitoon

-Ohje:

Tämän raportin liitteenä on yhteenveto excel-taulukko (Liite 1), jossa on kootuna kokonaisuus CAP27 luonnon monimuotoisuus- ja maisematoimenpiteistä. Taulukko on tarkoitettu pidettäväksi esillä raporttia lukiessa.

Excel-taulukossa on rahoituksia esitelty tukimuodoittain. Raportin tekstissä rahoituksia on esitelty sisällysluettelon mukaisesti erilaisten tarpeiden mukaisesti. Taulukkoa kannattaa pitää esillä tekstiä tarkasteltaessa.

Tässä raportissa on eri luvuissa kerrottu niistä konkreettisista luonnon monimuotoisuutta hyödyttävistä toimista, joita voidaan hyödyntää kylämaiseman hoidossa. MMM:n LUMO projekti julkaisi kesäkuussa 2023 tukihaun jälkeen tiedotteen uusien luonnon monimuotoisuustoimien vaikuttavuudesta. Siinä tiedotteessa kerrottiin laajemmin mitä erilaisia mahdollisuuksia uusi CAP27-kausi tarjoaa luonnon monimuotoisuuteen liittyen maatalousympäristössä. Alla muutamia esimerkkejä.

Pölyttäjien elinympäristöjen huomioiminen

- Pölyttäjien elinpaikkoja lisätäkseen viljelijä voi jättää peruslohkon rajalla olevan ojan varrelle jopa 4 metrin monimuotoisuuskaistan, joka luetaan viljelykasvin alaan.
- Viljelijä voi rajata reunojan alan peruslohkon pinta-alasta pois. Peruslohkon rajan voi siirtää ojan keskeltä ojan pellon puoleiseen reunaan. Tällöin ojissa voi olla yli 1,5 metristä puustoa, joten niille on mahdollista jättää enemmän esimerkiksi pajupuita ja vadelmia, jotka ovat tärkeää ravintoa pölyttäjille.

Tämän kauden tuilla luonnon tilaa viljelijä voi pyrkiä parantamaan

- Investoimalla teknologiaan,
- kouluttautumalla,
- kylvämällä erilaisia monimuotoisuuspeltoja tai -kaistoja,
- talviaikaisella kasvipeitteisyydellä,
- luonnonhoitonurmilla
- kylvämällä erilaisia kerääjäkasveja
- hoitamalla luonnonlaitumia ja niittyjä

Osa 1 – Yleistä

- perustamalla kosteikon
- kasvattamalla alkuperäisrotuisia eläimiä.
- Perusehtojen eli ehdollisuuden vaatimuksia noudattamalla on vaikutusta luonnon parantamiseksi.
- Monimuotoisuus on nostettu myös neuvonnassa ja hanketuissa omaksi teemakseen.
  - Lähde: Tiedote 19.6.2023, Paula Nykänen, LUMO-projekti, viestinnän asiantuntija
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/ajankohtaista/ruokaviraston-blogi/blogitekstit/uudet-monimuotoisuutta-edistavat-tuet--huteja-vai-hitteja/>

Mitä ensimmäisessä CAP27-tukihaussa haettiin

MMM kesäkuun 2023 tiedotteen mukaan luonnonhoitonurmien ja riistapeltojen ala kasvoi, mutta se ei uhkaa ruokahuoltoa. Eniten viljeltiin rehunurmea ja viljaa. Ympäristökorvauksen piiriin sitoutui 93%, joten se tavoite ylittyi. Neuvontaa kuitenkin tarvitaan, sillä lumomaisemasopimusten ala pieneni n. 9%. Kosteikkoala säilyi entisellään.

Tätä kirjoitettaessa syyskuussa 2023 ei ole vielä tarkennettu kesäkuun tiedotetta. Kesäkuun tiedon mukaan ympäristökorvauksen piirissä on nyt noin 2 miljoonaa hehtaaria, mikä on noin 93 prosenttia kaikesta korvauskelpoisesta maatalousmaasta. Suomen CAP-suunnitelman tavoite oli saada ympäristökorvauksen piiriin noin 1,8 miljoonaa hehtaaria.

Eniten peltotukien haussa ilmoitettiin tuttuun tapaan rehunurmea. Viljakasveja eniten tukea haettiin rehuohralle, kauralle ja kevätvehnälle. Lähes kaikkien viljakasvien pinta-alat pienenivät hie-
man.

Suurin kasvu ilmoitetussa alassa oli **luonnonhoitonurmilla, joita ilmoitettiin 94 232 hehtaaria** sekä monimuotoisuuskasvien **riistapelloissa, joita ilmoitettiin 37 651 hehtaaria**.

Molemmat kasvit sisältyvät ekojärjestelmätuen toimenpiteisiin, jotka tukevat Suomen maatalouden kasvihuonekaasujen päästövähennyksen tavoitteita.

Ympäristösopimuksista kosteikkojen hoitosopimusten ala säilyi ennallaan, maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimusten ala pieneni noin 9 prosenttia. Monimuotoisuutta ylläpitävien sopimusten piirissä on nyt reilu 30 000 hehtaaria.

Lähde: MMM tiedote 19.6.2023

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/peltotukien-haku-viljapeltojen-vieressa-kasvaan-nyt-monimuotoisuuskasveja/>

Perinnebiotooppien määrän kehitys ja tavoitteet

Kevään 2023 ympäristösopimushaussa sopimusten piiriin kuuluva maatalousluonnon ja maiseman sopimusten hoitoala pieneni 9%. Perinnebiotoopit kuuluvat siihen. Nyt on tarve selvittää mistä alan pieneneminen johtui, koska tavoitteena on saada hoidon piiriin lisäystä. 4.9.2023 Helmi-työryhmän kokouksessa on käsitelty seuraavia lukuja CAP27 ja Helmi-rahoitettuihin perinnebiotooppien,

Osa 1 – Yleistä

luonnonlaidunten tai muiden maatalouden aikaansaamien uhanalaisten luontotyyppien sopimukselliseksi pinta-aloiksi. Nämä luvut saattavat vielä tarkentua.

Hoidon piiriin saatavien em. alojen tavoitemäärä on Helmi-ohjelman mukaan Suomessa 52 000 ha. Tämän hetken lähtötilanteessa 34 000 ha on hoidon piirissä, joista puustoisia aloja noin puolet. Tavoitteena on siis saada 18 000 ha lisää vuoteen 2030 mennessä. Siitä lisäyksestä on tätä kirjoitettaessa saavutettu 14% eli 2574 ha. CAP27 ohjelman mukaan hoidettujen perinnebiotooppien tavoitemäärä on 46 000 ha vuonna 2028. Helmi-ohjelman kokonaistuloksiin on laskettu mukaan maatalouden ympäristökorvauksella ja luonnonsuojelulain avustuksella hoidetut kohteet.

Huom. edellä mainitut luvut saattavat vielä tarkentua.

Lähde: Kokousesitys 4.9.2023 sekä <https://ym.fi/helmi/tulokset>

Etelään päin viettäville, niukkaravinteisille ja kuiville pellon ja metsän reunavyöhykkeille voi kehittyä vuosikymmenten aikana luonnolle rikkaita elinympäristöjä. Siihen vaikuttavat alueen hoitohistoria ja käyttö.

Kuva Taimi Mahosenaho

Osa 1 – Yleistä

Viljelyalueiden reunamilta löytyy hienoja niittymäisiä aloja, jotka soveltuvat hoidon piiriin. Ilman hoitoa ne alkavat pikkuhiljaa umpeutua. Kuva Taimi Mahosenaho.

Vaalimalla monimuotoisia ajan myötä syntyneitä niittykasvustoja luodaan myös elinympäristöjä erilaisille pölyttäjille, kuten perhosille. Monilajisilla niityillä on usein myös pitkä kukintajatkumo, joka on monipuoliselle hyönteistölle tärkeä. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 1 – Yleistä

Suojavyöhykkeiden määrä CAP27:ssa vuonna 2023

CAP27-järjestelmästä löytyy useita vesiensuojeluun ja samalla myös luonnonhoitoon liittyviä mahdollisuuksia. Näitä on tässä raportissa esitelty luvussa Vesienhoidollisia aloja CAP27-järjestelmässä. Varsinaisia suojavyöhykkeitä sai tänä vuonna perustaa vain Vipu-palvelun merkityille aloille. Se tukimuoto oli nimeltään ympäristösitoumuksen vapaaehtoisin toimiin kuuluva lohko-kohtainen toimi. Tätä kirjoitettaessa lopullisista määristä ei ole vielä julkaistu, mutta väliaikatie-doista tiedotettiin kesäkuussa 2023 seuraavasti:

- 26.6.2023 päivytyksen jälkeen Vipu-palvelun karttatasolla näkyi noin 4 000 hehtaaria uutta suojavyöhykkeeksi kelpavaa alaa.
- Peltotukien haussa ilmoitettiin noin 13 000 hehtaaria suojavyöhykkeitä.
- Tämä on kuitenkin myöhemmin täydennysten jälkeen voinut jo muuttua
- Ennen karttataso päivytystä suojavyöhykkeeksi kelpavaa alaa oli koko maassa noin **258 000 hehtaaria**. *
- Haun aikana karttatasossa havaittiin puutteita: joissakin tapauksissa kaikki peruslohkot eivät tulleet mukaan suojavyöhyketasoon. Nämä on nyt päivitetty karttatasolle.
- Suojavyöhykkeiden uusi karttataso on muodostettu tukihaun alkutilanteen peruslohkojen mukaan. Karttataso muodostamisessa on huomioitu kaikki maankäyttölajiltaan peltoa olevat aktiiviset ja passiiviset peruslohkot, jotka ovat enintään 10 metrin päässä vesistöistä tai kosteikkosopimuksen alaisesta kosteikosta.
- Karttatasolle on päivitetty myös Natura-alueen ja pohjavesialueen perusteella muodostuvia suojavyöhykkeitä.
- Peruslohkon viranomaistiedot osoittavat, onko peruslohko Natura-alueella tai pohjavesialueella vai ei. Jos peruslohko on Natura-alueella tai pohjavesialueella, koko peruslohko näkyy suojavyöhykkeen ilmoittamiseen oikeuttavana alana.
- Jos viljelijällä on hakemuksessaan valittuna ympäristösitoumus tai jos hänellä on entuudestaan suojavyöhykkeen ilmoittamiseen oikeuttavaa alaa, hänen kannattaa tarkistaa suojavyöhykkeen karttataso Vipu-palvelussa.

Kirjoittajan oma kommentti huomioitavaksi kyläsuunnittelussa ja neuvonnassa:

- Suojavyöhykkeiden ja muiden Vipu-palvelun ympäristöaloja on jo päivitetty ja tullaan vielä päivittämään. Suojavyöhykepinta-alaa ei voi nyt suoraan verrata edellisen vuoden pinta-aloihin. CAP27 järjestelmässä on nyt myös uusia vesienhoidollisia mahdollisuuksia ja muutoksia.
- On siis tärkeää huomata ja edistää neuvonnassa ja tiedottamisessa, että suojavyöhykkeen taapaa hoidettua peltoalaa voi sisältyä myös muihin tukimuotoihin, kuten ekojärjestelmän luonnonhoitonurmiin (ei lannoitusta, korjuu on vapaaehtoisesti mahdollinen myös hyötykäyttöön).

Osa 1 – Yleistä

- On siis tärkeää huomata ja edistää neuvonnassa ja tiedottamisessa, että suojavyöhykkeen tapaan hoidettua peltoalaa voi sisältyä myös muihin tukimuotoihin, kuten ekojärjestelmän luonnonhoitonurmiin (ei lannoitusta, korjuu on vapaaehtoisesti mahdollinen myös hyötykäyttöön).
- Vipu-palvelun karttatasolla suojavyöhykkeeksi sallitut pinta-alat ovat siis saattaneet joko pysyä entisellään tai vaihtoehtoisesti pienentyä edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2023 Vipu-palvelun karttataso osoitti alan, josta voi saada korvauksen suojavyöhykkeestä. Siinä ei ollut minimileveyttä, mutta korvausta ei saanut alasta, jos sen ilmoitti yli suojavyöhykkeen karttatason alueen. Hoitoon kuului niitto ja korjuu tai suunnitelmallinen laidunnus. Ala joko perustettiin tai hoidettiin vanhaa monivuotista nurmea, joka sai kehittyä monimuotoiseksi. Jos entisen suojavyöhykkeen pinta-ala on Vipu-palvelussa pienentynyt, loppualalle kannattaa suunnitella muita vesienhoidollisia pellonkäyttömuotoja.

- **Huomaa myös nämä vesienhoitoon vaikuttavat pellonkäyttömuodot:**

- Ekojärjestelmän luonnonhoitonurmi
- Ekojärjestelmän monivuotiset lannoittamattomat hoidettavat monimuotoisuuskasvivalikoimat
- Ympäristösitoumuksen valinnainen toimi monimuotoisuuskaista
- Viherlannoitusnurmet
- Turvepeltojen nurmet
- Uutena parannuksena aiempaan verrattuna on mahdollisuus viljelylohkon pinta-alaan sisällytettävistä suojakaistoista ja monimuotoisuuskaistoista siten että niistä ei tarvitse tehdä eri lohkoa. (ne eivät välttämättä näy vesienhoidon tilastoinneissa)
- myös talviaikaisen vähimmäismaanpeitteen ja viljelykierron vaatimuksilla on vaikutus vesienhoitoon

Osa entisestä suojavyöhykepinta-alasta on esimerkiksi saattanut nyt myös vaihtua ehdollisuuden pakolliseksi suojakaistaksi, jota ei tarvitse erottaa omaksi lohkokseen vaan voi sisältyä viljelykasvin alaan.

Katso edellä mainituista tarkemmin osassa 3, Vesien ja luonnonhoidon alat

Lähteet:

- Tiedote suojavyöhykkeistä:
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/suojavyohykkeiden-karttataso-tarkentui-vipu-palvelussa/>
- Suojavyöhykkeen ehdot vuonna 2023 – vain vipu-palvelun osoittamille aloille (yht. 725-813 eur/ha - 2023):
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitoumusehdot/ymparistokorvauksen-sitoumusehdot-2023/#id-4-suojavyohykkeet>

Osa 1 – Yleistä

- Vaihtoehtona ekojärjestelmän luonnonhoitonurmi, voidaan haluttaessa hoitaa kuten suojavaöhyke, käy myös muualle kuin vipu-palvelun aloille, max 10% suorien tukien alasta (yht 440-528 eur/ha - 2023)
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-luonnonhoitonurmien-tukiehdot>
- *mainittu hehtaarimäärä on suoraan ruokaviraston tiedotteesta 26. kesäkuuta 2023
- Huomaa että karttatasoja on nyt päivitetty – tarkista tilanne oman kohteesi osalta.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/suojavyohykkeiden-karttataso-tarkentui-vipu-palvelussa/>
- [Etusivu](#) - [Tuet](#) - [Maatalous](#) - Suojavyöhykkeiden karttataso tarkentui Vipu-palvelussa

Kuva: Taimi Mahosenaho

Osa 1 – Yleistä

Kuva: Taimi Mahosenaho

Vesistöjen vaalimiseksi maatalousalueilla löytyy useita eri vaihtoehtoja, joita on esitelty tämän raportin osassa 4. Varsinaisissa suojavyöhykesopimuksissa on eri vaatimukset kuin suoja- tai muilla kaistoilla. Vipupalvelun osoittamilta rajatuilta suojavyöhykesopimusaloilta niitetty heinä kerätään pois, jotta ravinteet eivät vapaudu takaisin vesistöön. Kasvusto voi olla mielellään monilajinen vanha nurmi. Selvitä vaihtoehdot tapauskohtaisesti ja tarkista myös sopimusalan puustoisten kohtien poisrajaukset, niittoaikataulut ja ehdot. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 1 – Yleistä

Ympäristösopimusalan saaminen tavoitteeseen järjestelmää kehittämällä

Maatalouden alaan kuuluvien ympäristösopimuksien osalta tehdään ohjelmakauden vaihtuessa työtä eri päättäjryhmien välillä, jotta saadaan sovitettua yhteen ympäristötavoitteita ja edistettyä viljelijöiden mahdollisuuksia hoitoon sitoutumiselle. Käytännössä tavoitteena on poistaa niitä esteitä, mitkä vähentävät hoitoon sitoutumista eli alueiden saamista jatkuvan hoidon piiriin. Perinteisen maatalouden aikaansaamien alojen ympäristönhoito eroaa muista ympäristönsuojelun tai -hoidon kohteista, koska hoito edellyttää viljelijöiden ja karjan omistajien investointeja ja työpanosta. Viljelijöiden näkökulmilla on tässä siis keskeinen rooli. Kohteiden hoidolle tarvitaan oikeudenmukainen korvaus, jotta kaikki hoito ei jäisi vain vapaaehtoisuuden varaan. Nämä kaikki tavoitteet olisi sovittava yhteen ympäristö- ja maataloussektorien kesken sekä myös Suomen että EU säädöksiä vastaaviksi. **Asiat liittyvät ympäristösopimusaloihin, mutta on huomattava, että osa keskustelusta koskee maatalousmaan ja osa pysyvän nurmen alojen ehtoja. Kaikki sopimusalat eivät ole viimeksi mainittujen piirissä.**

Tätä kirjoitettaessa asia on kesken ja parhaillaan käydään keskustelua mm. seuraavista aiheista:

Metsäiset kohteet (Metsähallituksen kommentti)

- Metsähallitus on järjestänyt ja sopinut useita kohteita hoitoon yhteistyössä karjan omistajien kanssa. Siihen liittyen Metsähallituksen edustaja on tuonut lehdistössä esille tämän hetken pullonkauloja ympäristösopimusten säädöksiä tulkinnoista. Metsähallituksen asiantuntijan mukaan suurimmat ongelmat ovat metsälaitumilla ja saariston pienipiirteisillä perinneympäristöillä. Viljelijöiden lisäksi myös Metsähallituksella on merkittävä määrä perinnebiotooppeja omistamalla mailla, joita viljelijät ja karjanomistajat sopimuksellisesti hoitavat.
- Maastokatselmusten tarkkuusasteena on pidetty yhtä aaria eli kymmenen kertaa kymmenen metriä alaa. Tiukka tulkinta johtaa siihen, että laidunnuskohteiden rahoitusperustaa pienennetään reikäjuuston tavoin, kun erillisiä aareja on poimittu ja pudotettu pois korvauksen piiristä. Se on hoidon kannalta mahdoton erotella ja myös luonnon kannalta alueen keskelle hoitamattomaksi jäävät alat eivät tue tavoitetta.
- Laidunnuskorvausta maksetaan pinta-alaperusteisesti. Rehuntuotantoaloiksi kelpaaviin säädöksiin liittyvät tulkinnot ovat monitahoisia ja voivat pudottaa pois osia hoitoalasta. Se taas aiheuttaa sen, että karjanomistajan täytyy pohtia kannattaako niin pienellä korvauksella olla toiminnassa mukana ollenkaan. Usein tällainen kohde voi jäädä pois hoidon piiristä kokonaan.

Merenrantalaitumet (kirjoittajan kommentti ja otteita peltovalvonnan ohjeesta 2023)

- Maankohoamisrannikon merenrantaniittyjen osalta kysymyksiä on noussut aluerajausten ja rantaviivan määrittelyn osalta, eikä välttämättä ole yksiselitteistä ajantasalla olevaa paikkatietoaineistoa sitä osoittamaan. Uuden järjestelmän tulkinta voi karsia huomattavia pintaaloja pois korvausten piiristä. Jatkossa on tarvetta uudelleen tarkastella ja huomioida miten

Osa 1 – Yleistä

sopimusalueiden pieneneminen vaikuttaa. Kuinka paljon kokonaisia arvoalueita on jäämässä pois sopimuksista. On huomioitava myös viljelijöiden tähän asti tekemät suuret investoinnit ja työmäärä viime vuosikymmeninä. Pohjois-Pohjanmaalla on tehty valtava työ 1990-luvulta lähtien, että on saatu palautettua hoidon piiriin laajoja alueita. Sitä varten on perustettu suuria lihakarjatiloja. Uusi elinkeino on samalla luonut merkittävän työn ja toimeentulon alueelle, tuottanut ympäristö- ja ilmastoystävällistä lähiruokaa sekä samalla hoitanut kansainvälisesti arvokasta Natura luonto- ja lintualueita ja palauttanut harvinaisia niittykasvillisuuden elinympäristöjä.

- Ongelmia merenrantakohteilla on aiheuttanut myös ensimmäisen vuoden 2023 valvonta-ohjeen ympäristösopimusten pysyvän nurmen aloilta pois rajattavat sara-alueet. Käytännössä on todella vaikea etsiä ja rajata pieniä aarin kokoisia laikkuja erilleen koko hoitoalasta ja se hankaloittaa koko alueen hoitoa. Sopimuskohteet voivat olla hyvinkin laajoja. Valvontaohjeen mukaan sara ei ole nurmi- ja heinäkasvi, eikä se näin ollen voi olla pysyvän nurmen alalla valtakasvina. Siinä tapauksessa, jos kasvustosta vähintään 50 % on nurmi- ja heinäkasveja, siellä voi olla seassa myös saraa. Tosiasiassa juuri sarat ovat olleet perinteisten rantalaidunten kasveja.
- EU kauden alussa merenrantaniittyjen palauttaminen entisiksi niityiksi lähti liikkeelle ruovikoiden hoidolla, joista tähän päivään mennessä on palautunut ja kehittynyt matalakasvuisia niittyjä. Se on tapahtunut nimenomaan hoidon ansiosta. Uuden valvontaohjeen mukaan järviruoko ei vuonna 2023 kelpaa lähtökohtaisesti maatalousmaalle hyväksyttäväksi kasviksi.
- Lähtökohtaisesti laajat korkeat ruovikot on käytännössä käyttöön otettavilla merenrantalaitumilla pitänyt ensin murskata/poistaa, jotta hoito laiduntamalla pääsee kunnolla alkamaan. Tulkinta ruovikon sallitusta määrästä liittyy kuitenkin enemmän pysyvän nurmen vaatimuksiin.
- Pitkät ruovikot on ohjeen mukaan rajattava pysyvän nurmen alasta pois. Jos järviruokoa kasvava alue ei ole toistuvasti veden alla ja se pitkään jatkuneen laidunnuksen myötä lyhyttä, kuluvan vuoden kasvustoa, se voidaan valvontaohjeen mukaan hyväksyä pysyvän nurmen alaan. Valvontaohje sanoo myös, että **”puustoisten laidunalojen tavoin tässä täytyy huomioida, että vaikka ala ei kelpaisi pysyväksi nurmeksi, se voi kuitenkin olla hyväksyttävää muuksi ympäristösopimusalaksi”**. Käytännössä juurikin hoidon avulla ruovikon kasvialajisto muuttuu melko piankin matalaksi eli pysyvälle nurmelle sopivaksi.

Kuva: Taimi Mahosenaho

Osa 1 – Yleistä

Perinnebiotooppien pitkäjänteisellä hoidolla on tähän mennessä saavutettu hyviä tuloksia Perämeren rannikolla. Ruijannuokkuesikko (*Primula nutans* subsp. *finmarchica*) on selvästi hyötynyt rantojen laidunnuksesta: aiemmin uhanalainen (vaarantunut) laji luokitellaan nykyisin silmälläpidettäväksi.

Vuodesta 1995 alkaen ruovikoista on hoidon avulla palautettu matalia niittyjä. Esimerkkinä kuvassa Pohjois-Pohjanmaan rantaniityillä kasvava *Primula nutans* subsp. *finmarchica* eli ruijannuokkuesikko, NT Luontodirektiivin liitteet II ja IV.

Perämeren rantaniityt palkittiin Suomen parhaana maisemahankkeena vuonna 2020. Hankkeen ansiosta Perämeren rantaniityjen maisemaa ja luontoa on hoidettu pitkäkestoisella ja laajamittaisella yhteistyöllä vuodesta 1995 alkaen. Tuolloin arvokkaita rantaniittyjä oli jäljellä enää vain parisataa hehtaaria. Umpeenkasvaneita alueita on onnistuttu kunnostamaan ja palauttamaan laidunnuksen piiriin yhteensä 4000 hehtaaria Pohjois-Pohjanmaan alueella. Avoimet rantaniityt ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuudelle ja perinteiselle maisemalle. Erityisesti linnusto ja kasvillisuus ovat hyötäneet maisemanhoidosta. Edelleen jatkuva hoitotyö toimii esimerkkinä muille vastaaville luonnonhoidon toimenpiteille. Ilman viljelijöitä tämä ei olisi ollut mahdollista.

Tavoitteista ympäristösopimuksissa (CAP)

Ympäristösopimukset 2020	Tavoite ha (2014-20)	Toteuma (-21)	Ympäristösopimukset 2023-2027	Tavoite ha 2023-27
Monimuotoisuuden ja maisemanhoito	42 000	31 423	Monimuotoisuuden ja maisemanhoito	46 000
Kosteikkojen hoito	1 000	903	Kosteikkojen hoito	1500-3000
Kurki-hanhi joutsen	800	854	Lintuapelo: ympäristösitoumukseen	5 000

Kuva: Ote CAP27 ympäristösopimusten valtakunnallisista Suomen tavoitteista Rantalaidun hankkeen seminaarissa Ympäristöministeriön erityisasiantuntija Johanna Helkimon luennoista 4.5.2023. Tähän tavoitetaulukkoon odotamme tätä kirjoitettaessa vielä vahvistettuja tarkempia tietoja vuoden 2023 toteutuneista hehtaareista.

- Lisätietoa: [Peltovalvontaohje 2023](#) esim sivut 42 pysyvä nurmi ja ymp.sopimukset sivut 93-101
- <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/valvonta>

Artikkeleita:

HS perinnebiotooppeja erotellaan aarin tarkkuudella -reikiä pinta-alasta pois, HS Ympäristö 7.7.2023 <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009704858.html>

Osa 1 – Yleistä

KATSO MYÖS:

Kaleva 14.8.2023 Rannikkoniityt vaarassa jäädä hoitamatta. Haastattelu Päivi Virnes, Metsähallitus

- Taustalla on EU:n uusi metsäkatoasetus, joka uhkaa perinneympäristöjen hoitoa
- Alueemme tunnetuimpia perinneympäristöjä esim. Oulankajoen ja Kuusinkijoen tulvaniityt
- Myös suuri osa merenrantaniityistä uhkaa supistua, jolloin voi olla vaarana, että jää pois hoidosta
- Palkinto Perämeren rantaniityjen hoidosta vuodesta 1995 alkaen - <https://ym.fi/-/perameren-rantaniityjen-hoitohanke-palkittiin-suomen-parhaana-maisemahankkeena>

Luonnon monimuotoisuuden lisäämisen valinnat maatilalla Cap27

CAP27 järjestelmän kokonaisuuden noudattaminen on suunniteltu siten, että luonnon monimuotoisuuden toimia edistetään monin tavoin tilan normaalissa toiminnassa. Monet viljelyyn liittyvät toimet lisäävät onnistuessaan myös kannattavuutta, kuten maan kasvukunnon hoito maata parantavilla kasvustoilla tai monipuolisella viljelykierrolla. Monimuotoisuuskaistat voivat vähentää myös tau-teja ja tuholaisia, kun luontaiselle torjunnalle annetaan mahdollisuus. CAP27 perustoimien lisäksi viljelijä voi valita omalle tilalleen myös sopivimman ”pääsuunnan” edistää luonnon monimuotoisuutta:

1. Sijoittaa tasaisesti koko tilan alueelle lumo-toimia viljelysuunnittelun, viljelykierron, laidunjärjestelyjen ja erilaisten lisätoimien avulla.
2. Keskittää tehokkaan aktiiviviljelyn menetelmät tuottoisimmille alueille ja valita tilalta alueen, jossa vaalitaan ”huippukohteita” luonnon monimuotoisuudelle.
3. Kohdistaa luonnon monimuotoisuuden hoitotyötä pellon ulkopuolisille alueille kuten perinnebiotoopeille, reunavyöhykkeille, kosteikoille tai metsäsaarekkeisiin.
4. Yhdistää ja huomioida luonnonhoitoa myös muissa toimissa esimerkiksi vesienhoidon koh-teissa, kuten kosteikoilla ja suojavyöhykkeillä. Myös pitkäikäisillä muokkaamattomilla luonnonhoitonurmilla, niittoaikoja porrastamalla, viljelykiertoon valittavilla kasvilajeilla sekä riistapelloilla voidaan edistää luonnon monimuotoisuutta.

Nämä neljä pääsuuntaa eivät sulje toisiaan pois, ja asiaa voidaan kehittää oman valinnan, muutosten ja mahdollisten uusien kannustintoimien mukaan.

Tämä teksti on lyhennelmä omin sanoin Uudistavan viljelyn e-opiston materiaaleista.

<https://courses.minnalearn.com/fi/courses/regenfarming/perehdy-valinnaisiin-aiheisiin/monimuotoisuuden-lisaaminen/>

Osa 1 – Yleistä

Mitä tästä eteenpäin – tilanne syksyllä 2023

Tätä raporttia kirjoitettaessa elo-syyskuussa 2023 on CAP27 toimeenpano lähtenyt hyvään alkuun myös ympäristön hoidon toimenpiteisiin liittyen. Tarjolla on ollut paljon vaihtoehtoja ja viljelijät ovat tehneet valintoja, mitä toimia he tulevat toteuttamaan omalla tilallaan olevien mahdollisuuksien mukaan. Niitä on mahdollisuus tulevina vuosina vielä tarkentaa ja kehittää. Parhaillaan on käynnissä myös ensimmäinen rahoitukseen liittyvä maatalouden CAP27 järjestelmän satelliittivalvonta. Sitäkin halutaan jatkossa kehittää palvelemaan toimijoita, maanomistajia kuin hallintoa. Myös monia muita kehittämistoimia viedään edelleen eteenpäin. Jatkossa myös uuden hallituksen toimenpiteet tulevat osaltaan vaikuttamaan asioiden kehittymiseen.

Seuraavaan tekstiin on koottu tätä kirjoitettaessa kesken olevia ajankohtaisia MMM tiedotteita vuodelta 2023 liittyen maatalousluonnon monimuotoisuuteen ja ilmastoon (molemmat tavoitteet ja toimet liittyvät toisiinsa)

2023 Suomen hallitukselle toimitettua MMM:n aineistoa luonnon monimuotoisuus- ja ilmastotoimiin

<https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023>

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

- MMM on tehnyt koonnin Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimenpiteistä Suomen hallitusneuvotteluihin 8.5.2023
- Luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä toimeenpannaan myös yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman (CAP-suunnitelma) kautta. **CAP-suunnitelman kautta rahoitetut perinnebiotoopit ovat myös osa Helmi –ohjelmaa.**
- **Maatalousluonnon monimuotoisuuteen keskittyvä Ruokaviraston LUMO-hanke on to-dettu tarpeelliseksi viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojien käytännön tiedon ja tietoisuuden lisäämiseksi luonnon monimuotoisuudesta.**

-

Keinoja:

- 1. Toimitaan maa-, metsä-, kala- ja riistataloudessa luontokadon pysäyttämiseksi: Toteutetaan Helmi-, METSO-, SOTKA-, NOUSU-, ja LUMO-ohjelmien tavoitteet ja turvataan niiden toteuttamiseen riittävät resurssit maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla sekä jatketaan ja laajennetaan ohjelmia vastaamaan uusia tarpeita.
- 2. Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa: Luontokadon pysäyttämiseksi kehi-tetään haitallisten vieraslajien torjuntaa koskevaa vieraslajilainsäädäntöä sekä vah-vistetaan sitä tukevien hallintasuunnitelmien toteutusta, samalla edistäen vuoteen 2030 tähtäviä YK:n luontokokouksessa hyväksytyjä ja EU:n biodiversiteettistrategian mukaisia vieraslajitavoitteita. Haitalliset vieraslajit on yksi merkittävimmistä luonnon monimuotoisuuden uhkatekijöistä.
- 3. Kehitetään ja vahvistetaan talousmetsien aktiivista luonnonhoitoa: Talousmetsien aktiivista luonnonhoitoa kehitetään ja vahvistetaan Kansallisen metsästrategian

Osa 1 – Yleistä

(KMS2035) mukaisesti parantamalla tietopohjaa, seurantaa, osaamista, suunnittelua ja käytäntöön vientiä. Metsät ovat Suomen yleisin elinympäristötyyppi ja valtaosa metsistämme sijaitsee suojelualueiden ulkopuolella. Siksi luontokadon pysäyttämiseksi on suojelun rinnalla olennaista kehittää ja vahvistaa talousmetsien aktiivista luonnonhoitoa.

- Lähde:
- [Luonnon monimuotoisuus on turvattu uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä ja hoidossa](https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023)Tiedosto avautuu uudessa välilehdessä pdf 212kB (löytyy täältä <https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023>)

Maankäyttösektorin hiilinelujen ja päästöjen hallinta

- Asiaa havainnollistava powerpoint-> Luonnonvaraneuvos Heikki Granholm MMM 9.5.2023
- [Taustatietoja maankäyttösektorin nieluista ja päästöistä](https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023)Tiedosto avautuu uudessa välilehdessä pdf 1.2MB (löytyy täältä <https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023>)

Hiilimarkkinoiden kehittäminen

- Vapaaehtoiset hiilimarkkinat 23.5.2023
- [Vapaaehtoiset hiilimarkkinat](https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023)Tiedosto avautuu uudessa välilehdessä pdf 683kB (löytyy täältä <https://mmm.fi/mmm-aineistot-hallitusneuvotteluihin-2023>)
  - Katso myös hiilikompensaatioinfo.fi
  - <https://hiilikompensaatioinfo.fi/>

Ajankohtaisia MMM tiedotteita vuoden 2023 aikana – Lumo - ilmasto

Muita ajankohtaisia MMM tiedotteita vuoden 2023 aikana liittyen maatalousluonnon monimuotoisuuteen ja ilmastoon (molemmat tavoitteet ja toimet liittyvät toisiinsa)

- [Kansalliseen vieraslajiluetteloon uusia lajeja](#) MMM 15.8.2023 8.00
  - Lakisääteisesti torjuttavista kasvilajeista luetteloon lisättiin **kanadanpiisku, korkea-piisku, isopiisku, vuorivaahtera, viitapihlaja-angervo ja valkopajuangervo**. Eläinlajeista luetteloon lisättiin **mustapäätana**. Kansallisessa vieraslajiluettelossa on nyt yhteensä 23 lajin lisäksi kahdeksan lajiryhmää ja yksi lajiristeymä.
  - Rajoitukset tulevat voimaan 15.8.2023, lukuun ottamatta viitapihlaja-angervolle ja valkopajuangervolle myönnettyjä kahden vuoden siirtymäaikoja.
  - Isotuomipihlaja tullaan esittämään luetteloon lähivuosina – tämän lajin torjuntaan on hyvä jo nyt varautua.

Osa 1 – Yleistä

Kansallisen vieraslajiluettelon lisäksi Suomi on sitoutunut noudattamaan myös EU:n vieraslajiluettelon lajien torjuntaa, jotka yhdessä muun vieraslajilainsäädännön kanssa muodostavat kokonaisuuden.

- [Joutoalueiden metsitystuki päättyy - siirtymävaihetta koskeva hallituksen esitys lausuntokierrokselle](#) MMM 11.8.2023 13.03
  - Kirjoittajan kommentti: Tällä tukimuodolla on luonnon monimuotoisuutta heikentävää vaikutusta maaseudun avointen luonnon alueiden osalta, ottaen huomioon, että metsitystä on onnistumisen vuoksi suunnattu kivennäismaille. Juuri niissä kohteissa voi esiintyä sopivaa lajistoa ja edellytyksiä myös niittyajistolle. Turvetuotantoalueet eivät ole luontevia tähän tarkoitukseen, koska niitä täytyisi kuivattaa metsityksen onnistumiseksi ja se ei tue ilmastovaikutusta. Suomi on metsäinen maa, jossa avointa maisemaa ja siihen liittyviä reuna-alueita on huomattavan vähän, verrattuna esimerkiksi muihin EU maihin. Onnistuneeseen metsitykseen soveltuvat ”joutoalat” ovat varsin pieniä hiilinieluna, verrattuna Suomen olemassa olevaan metsäalaan, mutta niillä aloilla voi olla suurempi merkitys luonnon monimuotoisuudelle.
  -
- [Suomen CAP-suunnitelman arviointisuunnitelma hyväksyttiin](#) MMM 20.6.2023 15.43
  - Loppuvuoden 2023 aikana tullaan avaamaan ensimmäiset kilpailutukset arviointihankkeista.
  - Arviointien perusteella maa- ja metsätalousministeriöllä on mahdollista esittää parannus- ja kehitysehdotuksia Suomen CAP-suunnitelmaan.
- [Työryhmä selvittänyt täydentäviä keinoja maankäyttösektorin nettonielujen vahvistamiseksi](#) MMM 30.6.2023 12.53
  - Virkатыöryhmän alustavia tuloksia esiteltiin hallitusohjelmaneuvoittelijoille 9.5.2023. Työryhmän loppuraportissa ei ole otettu huomioon 16.6.2023 julkistettuun **Petteri Orpon** hallituksen ohjelmaan sisältyviä kirjauksia.
  - Työryhmän suunnitelmaehdotus EU LULUCF -velvoitteiden täyttämiseksi on, että alijäämää tulisi kattaa velvoitelaskentaan tehtävillä teknisillä korjauksilla, LULUCF-asetuksen sisältämällä joustomekanismeilla ja panemalla toimeen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) toimet niitä myös laajentaen ja tehostaen. Näiden toimien jälkeen jäljelle jäänyt kauden alijäämä varauduttaisiin kattamaan yksiköiden ostoilla muista EU-jäsenvaltioista.
- [Laiduntaminen metsissä voi jatkua](#) MMM 2.6.2023 15.59
  - Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että metsälaitumilta ja avoimilta luonnonlaitumilta voi poistaa yksittäisiä puita, raivata pusikoita ja tehdä hoitotoimenpiteitä. Ainoastaan metsälaitumen ennallistaminen ja raivaaminen käytännössä puuttomaksi laitumeksi voitaisiin määritellä metsäkadoksi.

Osa 1 – Yleistä

- [Suojavyöhykkeiden kohdentamisaineistoon muutoksia - kehittämisprojekti käynnistynyt](#)
MMM 22.5.2023 11.02
  - Uuden CAP-kauden käynnistyessä suojavyöhykkeitä voi perustaa vesistöjen varteen, pohjavesialueella sekä kosteikkojen reuna-alueilla. Aineisto eroaa aikaisemmasta eivätkä kaikki jo olemassa olevat suojavyöhykkeet sisälly kohdentamisaineistoon. Hämmennystä on herättänyt muun muassa se, että merta ei tulkita vesistöksi ja näin ollen merenrannat eivät sisälly kohdentamisaineistoon.

Kehityshankkeen tavoitteena on, että tunnistetaan juuri ne lohkot, jotka edistävät kaikista tehokkaimmin vesien suojelun tavoitteita. Vesien suojelun kannalta olennaisimmat lohkot pyritään tunnistamaan peltolohkojen eroosioherkkyyttä kuvaavalla RUSSE-aineistolla. Tukitasot säilyvät ennallaan.

HUOM. LISÄYS 2024. ALLA TIEDOTE MUUTOKSISTA. Alla oleva tiedote lisätty tähän raporttiin taittovaiheessa varsinaisen sisällön kirjoittamisen jälkeen. MMM tiedotteen linkissä kerrottuja tarkennuksia ja muutoksia ei ole huomioitu tämän raportin muissa teksteissä eikä taulukoissa. Huomioi ja selvitä esimerkiksi luonnonhoitonurmien ehtojen muutos kuitenkin niin, että et päästä ei toivottuja lajeja siementämään. Huomioi monimuotoisuuskasvien siemenseoksia koskevat uudet täydennykset niin, että suosits mieluummin paikallista lajistoa ja alkuperää ja vaalit vanhoja monimuotoisia nurmia.

[EU-viljelijätukien tukitasoja ja -ehtoja sekä luomutuotannon korvauksen muutoksia vahvistettu vuodelle 2024](#)

MMM TIEDOTE 25.1.2024 14.35

- Tammikuussa 2024 Valtioneuvosto vahvisti yksikkötukitasot EU:n kokonaan rahoittamille tuotannosta irrotetuille maatalouden suorille pinta-alaperusteisille tuille hakuvuodelle 2024. Tukitasoja tullaan tarkistamaan hakutietojen ja valvonnan tulosten perusteella vielä ennen ensimmäisen erän maksamista loppuvuodesta 2024 ja ennen toisen erän maksamista vuoden 2025 touko-kesäkuussa.
- Ekojärjestelmässä on valittavissa yhdestä neljään toimenpidettä, joihin käytetään yhteensä enintään 86 miljoonaa euroa. Tukitasoiksi säädettiin nyt talviaikaisessa kasvipeitteessä 50 euroa, luonnonhoitonurmista 65 euroa, viherlannoitusnurmista 80 euroa ja monimuotoisuuskasveissa 300 euroa hehtaarilta.
- Talviaikainen kasvipeite -toimenpiteessä hyväksytään sellaisten lehdettömien puuvartisten kasvien alat, joiden riviväleissä on talviaikaan maata peittävä kasvusto, esimerkiksi nurmi. Pysyvän nurmen ala tulee säilyttää 1.5. asti kyntämättä.
- Luonnonhoitonurmi- ja viherlannoitusnurmitoimenpiteissä on täsmennetty, että **alaa ei saa lannoittaa koko kalenterivuonna**, ja kasvustot on niitettävä viimeistään 15. syyskuuta. **Viljelijä voi valita niittoajankohdan nyt vapaammin**, sillä aiemmin niitto tuli tehdä elokuun loppuun mennessä. Nurmet, jotka on perustettu ennen vuotta 2024 ja joita ei ole niitetty vuonna 2023, tulee niittää vuonna 2024. **Monimuotoisuuskasvit-toimenpiteessä on lisätty siemenseoksiin sallittuja kasvilajeja lausuntojen perusteella.**

Osa 1 – Yleistä

Kylämaisemaan ja luonnonhoitoon liittyviä mahdollisuuksia

LAIDUNTAMISJÄRJESTELYT

Laiduntamisjärjestelyillä on suuri merkitys maaseutukylien luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidossa. Lampaiden, hevosten ja lihakarjan osalta laiduntamista voidaan suunnitella helpommin myös luonnonhoidon kannalta. Maitotilojen osalta jo tiineeksi tulleet hiehot olisivat käyttökelpoinen ryhmä myös niukkaravinteisille nurmille. Lypsykarjan osalta tehokkuusvaatimukset eivät sovi yhteen niukkaravinteisten luonnonlaidunten kanssa.

Moni varmasti kaipaa tuttua laiduntavaa karjaa kylämaisemiin. Kylällä voi olla suuriakin lypsykarjatiloja, mutta pienipiirteisille perinnebiotoopeille ei löydy laiduntajia. Karjatalouden muutokset ovat keskeisesti muuttaneet maaseutukylien maisemaa. Ennen useimmalla tilalla oli monipuolisesti laiduntavia eläimiä: alkuperäiskarjaa, hevosia ja lampaista, jotka laidunsivat myös reuna-alueilla ja hakamailla. Tilalta löytyi erilaisia nurmia, joista osa oli luonnonheinää. Pelloilla kasvatettiin sekä nurmea ja oli monipuolista muuta kasvinviljelyä. Nyttemmin maatalous ja varsinkin karjatalous on keskittynyt ja tilat ovat suuria ja tehokkaita. Laiduntaminen tapahtuu pääosin pelloilla. Varsinkin lypsykarjatilalla on pakko keskittyä maidontuotannon maksimointiin ja laatuun. Arvokasta jalostettua lypsykarjaa ei enää viedä heikkotuottoisille luonnonlaitumille. Lihakarjan osalta emolehmätilat sekä lampaat soveltuvat parhaiten myös luonnonlaidunnukseen.

Luonnonlaidunten rehu ei tuottaville lypsylehmille useinkaan riitä eikä ole tarpeeksi laadukasta. Sen vuoksi perinnebiotoopeja on Pohjois-Pohjanmaalla hoidettu useimmin liharotuisilla emolehmillä ja lampailla. Lypsykarjatilalla luonnonlaiduntamiseen sopivatkin parhaiten hiehot, ja mieluiten jo tiineeksi tulleet. Niiden ravinnontarve syötyä kuiva-ainekiloa kohden on pienempi kuin nuoremmilla hiehoilla. Kun tiineystavoite on saavutettu, ei myöskään tarvitse vahtia, milloin on siemennyksen aika. Esimerkkinä 1 robotin tila, jossa olisi n. 55–60 lehmää ja nuorkarjaa sama määrä, voi tiineenä olevia hiehoja olla esim. 25–30 kpl. Sillä määrällä hoitaisi jo ison määrän luonnonlaidunta.

Maitorotuisen karjan osalta on vuonna 2022 julkaistu käyttökelpoinen raportti aktiivisten maitotilojen luonnonlaidunnuksen mahdollisuuksiin. Sitä kannattaa hyödyntää myös nyt uudella CAP27 kaudella myös neuvonnassa. Tekstiin on koottu perustiedon lisäksi asioita ja mahdollisuuksia, jotka on aiemmin saatettu sivuuttaa tai jättää liian vähälle huomiolle. Tästä esimerkkinä mitä ympäristöhyötyjä maitotilat tuottavat ruoantuotannon ohessa

- soveltuuko luonnonlaidunnus tehokkaalle maitotilalle
- kantavat hiehot maitotilojen osalta sopivin eläinryhmä luonnonlaitumille
- katsaus muihin eläinryhmiin koko tilan laidunsuunnittelussa
- laidunjärjestelyjen työllistävyys ja keinot
- ilmastolaitumen ja lumolaitumen erot ja yhteneväisyydet
- laaja katsaus laiduntamisalojen moniin eri vaihtoehtoihin maatalouden nykyisessä 2022 järjestelmässä ja katsaus 2023 alkavaksi suunniteltuun CAP27 järjestelmään

Osa 1 – Yleistä

Täällä lisää

Blogi: <https://www.maajakotitalousnaiset.fi/blogit/maisema-mielessa/maitorotuiset-hiehot-lumolaitumilla>

- o Raportti:
- o [Maitorotuisen hiehojen laiduntaminen luonnonlaitumilla -tietopaketti, 32 sivua](#)
- o Teksti Taimi Mahosenaho, Oulun Maa- ja kotitalousnaiset, ProAgria Oulu
- o Teksti on laadittu Pohjoisen Maisemahelmet hankkeen puitteissa alkuvuonna 2022.

KYLÄTEIDEN PIENTAREIDEN JA TIEYMPÄRISTÖN NIITTYJEN HOITO

Viime aikoina on saatu ilahduttavia uutisia siitä, että niin taajamissa kuin tieympäristössäkkin halutaan kiinnittää huomioita luonnonkasvien menestymiseen. Tieympäristöjen uusniityt ovatkin laajuudeltaan merkittävä turvaverkosto niittylajeille. Niiden menestymisessä on vaikutusta sillä, että tien rakennekerroksissa käytetään läpäiseviä karkeita maalajeja sekä niittohoitoa. Niityt eivät useinkaan kehity ilman hoitoa ja myöhäinen niitto ei ole aina paras vaihtoehto. Jatkuva myöhästetty niitto saattaa rehevöittää lajistoa pidemmällä aikavälillä. Niittoajankohdan määrittelyssä on tärkeää seurata lajistoa. Varsinkin alkuvaiheessa on tärkeämpää estää rehevien lajien leviämistä aikaisemmalla niitolla ja myöhästyttää niittoa vasta lajiston vakiinnuttua.

Tutkittu havainto Ruotsin tieympäristöjen hoidosta: niiton jatkuva myöhästyttäminen saattaa rehevöittää tieympäristöjen pientareita ja niittyjä

Kyläteiden piennarten, niittyjen ja luonnonhoitopeltojen hoidossa niittoajankohdan oikea määrittely on olennaista. Tämä Ruotsin liikenneviraston selvitys antoi hyvää pohdittavaa myös meidän tieympäristöjemme ja niittyjen hoitoon liittyen.

- Oleellisinta oli huomio siitä, että joka paikkaan lonkeromaisesti ulottuvat tieverkoston niitymäiset alat ja hoidetut reunavyöhykkeet voivat olla pinta-alaltaan jopa suurempia alueita kuin vastaava laajaperäisesti hoidettu maa- ja metsätaloustalousmaa.
- Toinen merkittävä huomio oli se, että niittojen myöhästyttäminen ja kuivatustoimien tekemättä jättäminen aiheuttivat pitkällä aikavälillä niittyjen rehevöitymistä ja lajiston monimuotoisuuden heikkenemistä. Tämä sama huomio on meilläkin havaittavissa maatalousalueilla. Niittoajankohdissa ja perusohjeissa tarvitaan harkintaa ja vaihtelevuutta meilläkin.
- Kolmantena merkittävänä huomiona on tieympäristön vihermassan suuri potentiaali myös biokaasun tuotantoon. Se edistäisi ympäristöä puhtaan energian, luonnon monimuotoisuuden sekä ravinnepäästöjen hillinnän kautta.
- [Otteita Ruotsin tieympäristöjen monimuotoisuusselvityksestä.](#)
- Tekstin on koontanut Taimi Mahosenaho Oulun Maa- ja kotitalousnaisista ja ProAgria Oulusta Ruotsin liikenneviraston selvityksen pohjalta. Dokumentti: Redovisning av regeringsuppdrag 2020 om pollinatörer Ruotsin liikenneviraston; Trafikverketin pölyttäjiä ja lajirikkuutta koskeva selvitys

Osa 1 – Yleistä

- Aiheeseen liittyen laadittiin myös alkuvuonna 2022 kommentteja niittymäisten alueiden hoitoon Suomen Väyläviraston uuteen ohjeeseen Viherrakentaminen ja hoito tieympäristössä. Nämä asiat liittyvät myös uusniittyjen hoidon kehittämiseen maaseutu ympäristössä.

PÖLYTTÄJIEN HUOMIOIMINEN RIKKAKASVIEN HALLINNASSA

-PELLON RIKKAKASVIT OSANA MAATILAN LUONNON MONIMUOTOISUUTTA

Rikkakasvien hallinta on monitahoinen asia luonnonhoidon kannalta. Toisaalta rikkakasveiksi miellettyillä kasveilla voi olla myös monimuotoisuus-, ilmasto- ja jopa vesienhoidollisia vaikutuksia. Kysymys on myös siitä mitkä kasvit kulloisessakin tilanteessa ovat haitallisia. Jos rikkakasvit pääsevät leviämään viljelyalueille hallitsemattomasti, se aiheuttaa tavanomaisilla tiloilla torjunta-aineiden käyttöä. Luonnonmukaisilla tiloilla rikkakasvien hallinta on keskeinen osa luomuviljelyn jatkuvaa kehittämistä ja uusien keinojen testaamista. Rikkakasvien hallinnalla on myös työllistävä, satoa heikentävä ja kustannuksia nostava vaikutus. Olennaista on varhainen havainnointi, kasvien tunnistaminen ja tieto niiden ominaisuuksista.

Matalakasvuiset niittykasvit eivät useinkaan ole vaarana levitä pelloille haitallisiksi rikkakasveiksi, jos maan kasvukunto on hyvä. Myös niittyjen hoidon periaatteena on torjua liian rehevät ja aggressiiviset lajit, jotta pienet ja herkäät niittykasvit saisivat elintilaa. Niityt menestyvätkin parhaiten köyhillä ja niukkaravinteisilla kasvupaikoilla.

Avainsana on hallittu hoitamattomuus, joka edellyttää seuraamista ja eri lajien merkityksen tiedostamista. Jotkut kukkivat rikkakasvit voivat hallittuina esiintymänä lisätä monimuotoisuutta maatilan ympäristössä. Esimerkiksi siankärsämö, pietaryrtti, koiranputki, pelto-orvokki, peltotädyke, peltolemmikki, lutukka, matara, rönsyleinikki, niittyleinikki, ahosuolaheinä, hatikka, pelto villakko ja kylänurmikka.

Varsinkin siemenlevintäiset kasvit ovat hankalia pelto viljelyssä, vaikka ne hallitusti esiintyvinä voivatkin olla myös osana luonnon monimuotoisuutta. Siemenlevintäisten kasvien osalta on tärkeää ettei päästetä siemenpankkia kasvamaan holtittomasti. Alla esimerkkejä kurissa pidettävistä lajeista esimerkiksi reunavyöhykkeiltä. Toisaalta nämä samat lajit voivat olla myös pölyttäjäkasveja ja syväjuurisilla kasveilla voi olla merkitystä myös maan rakenteelle, joten hallittuina esiintymänä niillä on kuitenkin merkitystä luonnolle, kuten pölyttäjille, linnuille ja maaperän eliöille.

- Pelto-ohdake ("*Cirsium arvense*")
- Hevonhierakka ("*Rumex longifolius*")
- Peltovalvatti ("*Sonchus arvensis*")
- Saunakukka ("*Tripleurospermum inodorum*")
- Pillikkeet ("*Galeopsis ssp.*")
- Punapeippi ("*Lamium purpureum*")
- Voikukka ("*Taraxacum ssp.*")
- Peltoretikka ("*Raphanus raphanistrum*")
- Piikkiohdake (*Cirsium vulgare*)

Osa 1 – Yleistä

Erilaiset ohdakkeet ovat pelloilla haitallisia ja niiden leviäminen kannattaa pitää hallittuna, jolloin myös vähennetään torjunta-aineiden käyttöä. Tietty määrä ohdakkeita toimii kuitenkin hyvänä pölyttäjien, kuten perhosten ravintona. Maatilan tärkeimpiä pölyttäjiä ovat mesipistiäiset ja kukkakärpäset. Niittoaajankohdilla voidaan hillitä ohdakkeiden leviämistä, koska ne leviävät juuriston lisäksi tuulen mukana kauaksi kasvupaikoiltaan. Kuva Taimi Mahosenaho

(Pelto-ohdakkeesta erotetaan useita variaatioita. Rannikkoalueilla alkuperäinen, sisämaassa muinaistulokas, Lapissa uustulokas.)

Ahdekaunokki on yksi ekojärjestelmätuessaakin hyväksytty kylvettävä niittykasvi. Ahde- ja ketokaunokki ovat helposti leviäviä ja menestyvät myös pohjoisempana. Nämä ovat myös pölyttäjille mieluisia. Kylvöniityillä on usein kuitenkin käytetty ulkomaista siementä, koska kotimainen niittykasvien siementuotanto on Suomessa vielä pientä. Nyt kun monimuotoisuuskasveja kylvetään, on hyvä harkita, voisiko ahdekaunokista myöhemmin kehittyä jopa liiaksi leviävä laji, joka heikentää monimuotoisuutta.

Tämä muinaistulokas on niin tuottoisa, että sitä on Suomessa suunniteltu jopa energiakasviksi. Kookas kasvi muistuttaa ohdaketta. Kuva Taimi Mahosenaho.

Seuraavalla sivulla otteita ruokaviraston oppaasta: Pölyttäjät ja hyötyhyönteiset

Luonnonvaraiset kaistat oikein hoidettuina ja hallittuina ovat suotavampi ja myös ilmasto- ja vesistöystävällisempi keino luonnonhoidossa kuin muokatut ja kylvetyt alueet. Kylvetyt kukkakaistat ja muut vastaavat toimenpiteet kuuluvat pellolle, eivätkä niille pientareille, perinnebiotoopeille tai muihin paikkoihin, joissa jo kasvaa luonnon kannalta sopivaa luonnonvaraista kasvillisuutta.

Lue täältä Ruokaviraston ohje pölyttäjistä ja hyötyhyönteisistä maatalousalueilla:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/luonnon-monimuotoisuus-maatilalla/maatalousluonnon-monimuotoisuuden-oppaat/polyttajat-ja-hyotyhyonteiset/polyttajat-ja-hyotyhyonteiset/>

Osa 1 – Yleistä

RUOKAVIRASTON OPPAAN MUKAAN

- ”Hyvän kukkajatkumon luovat esimerkiksi: pajut, voikukka, metsäkurjenpolvi, virnat, nätkelmät, apilat, päivänkakkara, kellokasvit, sarjakukkaiset, maitohorsma, kaunokit, ohdakkeet, ruusu ruoho ja kultapiisku. Mitä enemmän kasvilajeja on, sitä enemmän pölyttäjiä on.”
- ”Voit parantaa kukkajatkumoa peltomaisemassa siis lisäämällä hyönteispölytteisten kasvien määrää pelloilla ja porrastamalla kylvöä ja niittoa siten, että kasvit kukkivat eri pelloilla eri aikaan.”
- ”Monet kukkakaistoilla ja maisemapelloilla käytettävistä mesikasveista kestävät latvomista, ja aikainen niittäminen tai latvomisen takaakin tiheämmän kasvuston ja pidemmän kukintajan. Voit lisätä kasvien voimakasta kasvua ja monimuotoisuutta niin, että niität ne vähintään 15 cm sängelle.”
- ”Monimuotoisuuden kannalta paras on mahdollisimman leveä piennar (esimerkiksi runsaiden petohyönteispopulaatioiden osalta), mutta huomioi, että tukia ei makseta tukiehtoja leveämmistä pientareista.”
- ”Suomessa merkittävimpiä luonnonvaraisia pölyttäjäryhmiä ovat kimalaiset, erakkomehiläiset, kukkakärpäset, sekä päivä- ja yöperhoset.”
- ”Suomessa tärkeimpiä hyönteisten pölyttämiä satokasveja ovat rypsi, rapsi, kumina, härkäpapu, omenat ja marjat, ja näiden lisäksi monet satokasveista tarvitsevat hyönteispölytystä siementuotantoon. Myös monet vihannekset, kuten kurpitsa ja tomaatti, tarvitsevat pölytystä sadon tuottamiseksi.”
- ”Omenapuiden lisäksi myös esimerkiksi pihlajat, tuomet, vaahterat ja monet pajut ovat hyönteispölytteisiä. Nämä puulajit ovat tärkeitä ravinnonlähteitä pölyttäjille, ja ne osaltaan pitävät yllä luonnonvaraisia pölyttäjäkantoja maatalousmaisemissa.”
- ”Avainsanat pölyttäjien hyvinvoinnille maatilalla ovat monimuotoisuus ja hallittu hoitamattomuus. Pölyttäjät lisääntyvät ainoastaan paikoissa, joissa on niille sopivia kukkia, pesäateriaaleja ja talvehtimispaikkoja. Ne tarvitsevat ruokaa varhaisesta keväästä syksyyn saakka ja tämän voit varmistaa hyvällä kukkajatkumolla. Kukkajatkumolla tarkoitetaan pölyttäjille sopivien kasvilajien katkeamatonta kukintaa niin, että ne saavat ravintoa kasveista koko elinkaarensa ajan.”
- ”Jotkut kasvit ovat täysin riippuvaisia pölyttäjistä, mutta myös monet itsepölytykseen kykenevät kasvit hyötyvät hyönteisten suorittamasta ristipölytyksestä. Ristipölytys laajentaa kasvin geneettistä monimuotoisuutta.”
- ”Jotkut pölyttäjät ovat erikoistuneita käymään vain yhdellä kasvilajilla tai kasviryhmällä. Suurin osa pölyttäjistä on yleislajeja, jotka saavat ravintonsa monista eri kasvilajeista. Pölyttäjän oma fysiologia määrittää, mistä kukista se voi kerätä ravintoa. Esimerkiksi perhoset eivät mahdu kukkien sisään, joten ne suosivat sellaisia kukkia, joille voi laskeutua isojen siipien kanssa ja imeä mettä pitkällä imukärsällä.”

LÄHDE: Ruokavirasto, **Pölyttäjät ja hyötyhyönteiset** <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/luonnon-monimuotoisuus-maatilalla/maatalousluonnon-monimuotoisuuden-oppaat/polyttajat-ja-hyotyhyonteiset/polyttajat-ja-hyotyhyonteiset/>

Traci Birge, maatalous- ja metsätieteiden tohtori, agroekologia

Osa 1 – Yleistä

ALLA OTTEITA MTT:n tutkimuksesta ->Rikkakasvit osana maatalousympäristön luonnon kirjoja

- Suomen pelloilta löytyy yli 300 kasvilajia. Näistä vain noin 30 on haitallisia, torjuttavia lajeja. Rikkojen haitat viljelylle ovat kiistattomat. Ne ovat kuitenkin keskeinen osa peltoekosysteemiä, monen eläimen ravinnonlähde.
- Rikkakasvit kilpailevat viljelykasvien kanssa ja alentavat satoa. Niiden siemenet lisäävät viljan kuivatuskustannuksia ja heikentävät kylvösiemenen laatua. Monilajisessa kasviyhteisössä viihtyy kuitenkin runsaampi hyönteislajisto.

Lintujen ruokaa ja hyönteisten herkkua

- Rikkakasvi voi houkuttaa tuhohyönteisen pois viljelykasvista tarjoamalla vaihtoehdoisen ravinnonlähteen tuholaiselle. Kukinta-aikaan mesi kelpaa ravinnoksi pölyttäjähyönteisille, kuten perhosille ja kimalaisille. Rikkakasvit, erityisesti suuret pillikkeiden siemenet, ovat tärkeää ravintoa siemeniä syöville linnuille. Peltopyylle kelpaavat myös peltohatikan, tattarien, pihatähtimön ja jauhosavikan siemenet. Maan pinnalle varisseita siemeniä syövät niihin erikoistuneet kovakuoriaiset - siemenkiitäjät.
- Tutkimusta MTT:llä
- Tutkimukset perustuvat kattaviin otoksiin Etelä- ja Keski-Suomen maataloista, joiden pelloilla tutkijat ovat vierailleet. Kartoituksia on tehty tähän mennessä kolme kertaa: 1960-, 1980- ja 1990-luvuilla. Muutokset peltoviljelyssä heijastuvat rikkakasvillisuuteen. Kartotusaineistot onkin valittu lajiston monimuotoisuutta kuvaavaksi indikaattoriksi Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarojen tilaa ja niiden kestäväää käyttöä kuvaavaan luonnonvaramittaristoon. Kartotusaineistot antavat tietoutta myös kasvinsuojelun neuvonnan tarpeisiin.
  - [Teho Hyvönen](#)
  - https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/old_poistetut/old_Monimuotoisuus/Maatalousymp%C3%A4rist%C3%B6%20ja%20el%C3%A4imet/Rikkakasvit

Hallitussa hoitamattomuudessa hyväksytään myös sopivasti pajukasvustoja ja pajuyksilöitä, jotka ovat pölyttäjäille tärkeitä ravinnonlähteitä juuri kevät-kesällä. Tämä on osa tärkeää kukkajatkumoa kasvukauden läpi.

Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 1 – Yleistä

Toivottua niittykasvillisuutta kaltevalla valoisalla ja kuivalla pellonreunavyöhykkeellä. Kuva Taimi Mahosenaho.

Apilakasvusto toimii ravintona pölyttäjille ja tuo kukintaa. Pellolla apilat toimivat maanparantajana ja keräävät ilmasta typpeä. Niittyalueita apila rehevöittää, joten erilaisilla kasvustoilla on omat paikkansa. Kuva Taimi Mahosenaho.

Kesantotyypiset vanhat muokkaamattomat niitypellot ovat paikkapaikoin tärkeitä kukkajatkumolle ja siten pölyttäjien ravinnon saannille. Vuosittainen hoito ja niittoajankohtien valinta ovat kuitenkin tärkeitä lajiston kehittymisen kannalta. Kuvassa kukkimassa pölyttäjillekin tärkeää karhunputkea, jota joskus luullaan haitalliseksi jättiputkeksi. Kuva: Taimi Mahosenaho.

Osa 1 – Yleistä

Luonnon monimuotoisuustoimet CAP27 tukijärjestelmässä

Tämän raportin keskeinen tavoite on hahmottaa Cap27 järjestelmän monet mahdollisuudet kylämaaseudun ja luonnon monimuotoisuuden hoidossa. Järjestelmä voi toimia osana kyläympäristönhoidon rahoitusta, mikäli toimitaan yhteistyössä paikallisten maatalousyrittäjien, viljelijöiden ja karjanomistajien kanssa. He ovat myös osa kyläyhteisöä. Järjestelmän rahoitus voi olla mahdollisuutena myös urakointia suorittaville kylällä asuville toimijoille.

Järjestelmä on kuitenkin monimutkainen, mutta alla oleva kaavio auttaa hahmottamaan CAP27 rakennetta ja mihin kohtaan siellä eri luonnonhoidontoimet liittyvät, jos niitä halutaan hyödyntää. Tässä erinomaisena apukeinona on myös tilakohtainen Neuvo -neuvontajärjestelmä. Alla olevaa kaaviota kannattaa käyttää apuna viljelysuunnitelman teon yhteydessä tuotantoneuvojan kanssa sekä erilaisissa vastuullisuus-suunnitelmissa alkutuotannon tuotteiden ostajien, jatkojalostajien ja kauppa- ja elintarvikkeiden kanssa.

Alla oleva kaavio löytyy liitteenä tämän raportin lopusta. (Taimi Mahosenaho)

-Huom. Alla olevasta taulukosta puuttuu maininta niistä kasvulohkon pinta-alaan sisällytettäväksi sallituista monimuotoisuuskaistoista ja suojakaistoista, joista ei tarvitse tehdä eri lohkoa. Alla taulukossa on osin mukana maanparannus-, saneeraus- ja kerääjäkasveja, mutta niistä ei ole tarkemmin raportin teksteissä. Katso niistä lisää <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/>. Hox! Taulukko tulostettavissa isommassa koossa sivulla 100.

KYLÄYMPÄRISTÖN LUONNON MONIMOTOISUUDEN HOIDON MAHDOLLISUUDET CAP 27 -järjestelmässä - Tilanne elokuussa 2023			
YLEISEHDOT			
EHDOLLISUUS sisältää tiettyjä cap-järjestelmän ympäristöehtoja ja velvoitteita, jotka ovat ehtona myös muille korvauksille - täältä löytyy myös joitakin luvon ja maisemaan liittyviä ehtoja			
SMR tarkoittaa lakisääteisiä velvoitteita			
GAEC tarkoittaa good agricultural and environmental condition - maa ja ympäristö säilyvät sekä maatalouden ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa			
ESIMERKKEJÄ (- näistä ei varsinaisesti korvauksia erikseen - ellei erillistä sopimusta tai ellei toisessa kohdassa ole muutoin mainittu)			
SMR 3 Lintujen suojelu (Lintudirektiivi)	SMR 4 Luonnon suojelu (Luontodirektiivi)	GAEC 9 Pysyvät Natura nurmet	
GAEC 8 Tuottamattomat alat, maisemapiirteet, puiden leikkauskielto, hukkakauran ja jättiputken torjunta			
PELLONLLO SIAITSEVAT ALAT (kokonaistukitasot eur/ha vuotta kohden, kokonaistuki sisältää useampia tukimuotoja)			
EKOJÄRJESTELMÄ - VAPAHEHTOINEN			
Tämän tukimuodon vaihtoehtoinen maatalo voi laittaa max. 25% suorien tukien sijaan pinta-ala, jolla on maataloustoimintaa, jolle voidaan maksaa perustulotuki			
VAIHTOEHDOT ovat:			
Luonnonhoitourmi	Vihertalot ja nurmet	Monimuotoisuuskasvit (kylvettävät, 4 vaihtoehtoa)	
Tätä maatalo voi laittaa max. 10% tilansa suorien tukien alasta	tavanomaisille tiloille erilaiset typenotjakasvit luomutiloille eri	1 Riistakasvit	
sallitaan muokkaamaton luonnonnurmi niitetään määrärajojen - ei lannoiteta voi kehittää niityksi hoidon avulla		2 Niitykasvit	
		3 Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvit	
		4 Peltolintukasvit	
C2 kokonaistuki n 440-528	C2 kokonaistuki n 465-603	C2 kokonaistuki n 675-763	
HUOM Mikäli hakijalla on myös kesantoalaa, luonnonhoitourmea ja kesantoalaa saa olla yhteensä maks 25% korvauksesta alasta			
YMPÄRISTÖSUOJELU - 93 % kaikista maataloista sitouvat noudattamaan tätä			
YMPÄRISTÖSUOJELUN YLEISET VAATIMUKSET ovat viljelysuunnitelman, lohko- ja ympäristösuunnitelman sekä ilmasto- ja ympäristösuunnitelman 2 tai 3 vuonna (malli 2024) (yleisten ja valinnaisen ehtojen osuus korvauksesta 45 eur/ha C2 alueella - tämä ei ole kokonaistukitaso)			
YMPÄRISTÖSUOJELUN TILAKOHTAISET VALINNAISET TOIMENPITEET - 7 kpl joista valittava vuosittain vähint. tasan 2 kpl - jos sitoutuu korvaukseen - lumotoimet alleiviivattuna			
Kaikki valinnaiset Lumotoimet vihreällä	1 ilmasto- ja ymp.koulutus 2 monivuotiset monimuotoisuuskaistat 3 maaperän seuranta 4 organiset ravint. 5 pölyttäjien ravintokasvit 6 täsmävilljelymenetelmät 7 kasvintuhoajien ja tautien sovellukset		
	2 keskim 3 m leveyden monivuotinen kaista väh kahden yksivuotisten lohkojen kaksivuotisen reunoille		
	5 väh. 2 lohkolle satoa tuottavia pölyttjäkasveja esim kumina, mansikka, marjapens, vadelma, herne, öljyhampuu		
YMPÄRISTÖSUOJELUN LOHKOKOHTAISET TOIMENPITEET - VAPAHEHTOINEN - 8 erilaista, joista lumotoimet alleiviivattuna			
Kaikki vapaaehtoiset Lumotoimet vihreällä	1 maanparannus- ja saneerauskasvit 2 kerääjäkasvit 3 kierrattavat edist 4 suojavyöhykkeet 5 turvepeltonurmet 6 valumavesien hall (säätösäilöt yms) 7 puutarhat kasvins 8 lintupellot		
	1 yksivuotisen kasvun jälkeen esim hunajakukka, suringonkukka, mesikat (ei aluskasvina) enint 20% korvaukelp alasta		
	2 yksivuotisen kasvun alalle esim raiheinää, heinää tai varhaisperunalle hunajakukkaa tai viljaa. Voi olla aluskasvina. Max30% korvaukelp alasta		
	4 vain vipupalvelun osittamalle alalle, uusi tai vanha nurmi, ei ole minimileveyttä		
	8 lintujen aiheuttamille satovahinkoalueille jotka näkyvät vipu-palvelussa (tarkat ohjeet)		
	C2 kokonaistuki maanparannus ja saneerauskasveille n 620-758		
	C2 kerääjäkasvin osatuki 97 - ja sen lisäksi saa myös viljantuet huomaa näissä maksimiprosenttimäärät korvauksesta alasta 20-30%		
KESANTOALAT - ympäristön kannalta paras on vihreäkesäntä (muut ovat avo- ja sänkkikesäntä.) Hoidettu, ei lannoiteta. Ohjeet CAP27 ehdollisuuden oppaassa. (kokonaistuki n. 375-463)			
Kylvö esim. yksi- tai monivuotisilla riista-, maisema-, pölyttjä-, niitty- tai nurmeseoksilla. Niitto tai laidunnus elokuun loppuun mennessä, jos toisen vuoden tai vanhempi nurmi.			
PELLON ULKOPUOLISET ALAT (alla)			
YMPÄRISTÖSUOJELU 5 vuotta - erillinen suunnitelma ja erillinen sopimus - voi olla myös CAP27 tai HELMI rahoitusta			
MAATALOUSLUONNON JA MAISEMANHOITOSOPIMUS - pellon ulkopuoliselle alalle suunnitelmallinen hoito - viljelijöille tai ry:lle, minimiala 0,3 ha, yli 18 v (tuki 460-510 ja aitaukskorvaus erikseen) esim laidunnattavat tai niitettävät kohteet (heinän poiskorjuu), inventoidut perinnebiotoopit tai luonnonlaitumet, pellon reuna-alueet, metsäsaarekkeet, maatalousympäristön muinaismuistot jne			
KOSTEIKKOJEN HOITOSOPIMUS - pellon ulkopuoliselle alalle suunnitelmallinen hoito - viljelijöille, ry:lle tai vesioikeudelliselle yhteisölle (hoitotuki 500 eur/ha) esim kosteikko, tulva-alue, luonnonmukainen uoma, kaksitasouoma, tulvatasaane, tulvapelto ja reuna-alue, pieni kosteikko, pohjapöytä, entinen turvepelto (vettämisen ei tuotannollisen investoinnin alalle)			

Osa 1 – Yleistä

CAP27 -järjestelmän sanamuotoja, jotka hyvä huomioida:

”Valinnainen on pakollinen ja lohko-kohtainen on vapaaehtoinen”

- Ympäristösitoumuksen lohko-kohtainen toimenpide on vapaaehtoinen toimenpide
- Ympäristösitoumuksen valinnaisista toimenpiteistä on pakko valita 2 kpl, jos on mukana ympäristösitoumuksessa

”Kaista on vahvempi kuin vyöhyke – huomaa onko pakollinen vai vapaaehtoinen ”

- Suojakaista on pakollinen vesistöjen varsille (vähint 3 m – alan pitäisi näkyä Vipu-palvelussa, on ehdollisuuden toimenpide)
- Suojavyöhyke on vapaaehtoinen mutta kannattava tukitaso – se voidaan valita vain Vipu-palvelun ilmoittamalle alalle, on niin leveä kuin karttamerkintä osoittaa, eli voi olla leveämpi kuin vesistövarren kaista
- Vapaaehtoisen monimuotoisuuskaistan kukka- tai nurmikasvuston voi sijoittaa peruslohkon muille kuin vesistöihin rajoittuville reunoille. Se voi olla monivuotinen ja sen leveys on enintään 4 m ja käy myös valtaojien varsien entisille pientareille. Tämä voidaan sisällyttää viljelykasvin pinta-alaan ilman erillistä lohkoa. Kaistalla ei saa kasvaa ylivuotista puuvartista kasvustoa.

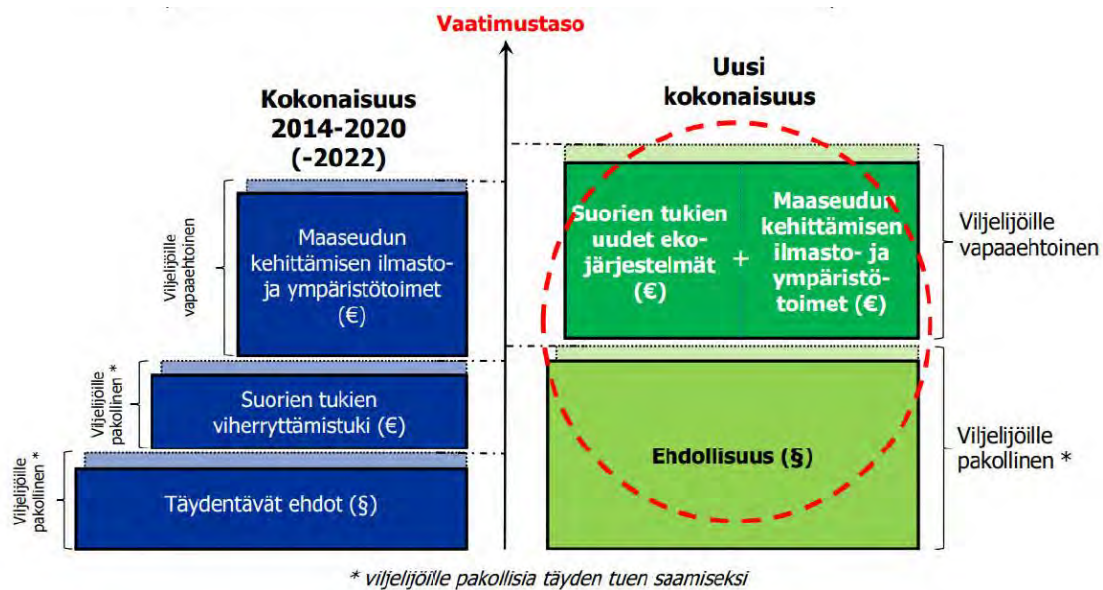
Kuva Taimi Mahosenaho

Osa 1 – Yleistä

Kaavioita CAP27 kokonaisrakenteesta

KUVAT Ruokaviraston ja Ympäristöviisas viljelijä -hankkeen materiaalit 2023

CAP27 järjestelmässä on monta eri kohtaa jotka vaikuttavat kylämaiseman luonnonhoitoon. Alla kaavioita järjestelmän rakenteesta – monimuotoisuutta voi huomioida eri kohdissa, joita poimittuna tähän tekstikoontiin.

Lähde: Ruokaviraston koulutusmateriaali 2023.

Osa 1 – Yleistä

Ehdollisuuden vaatimukset

GAEC 1 Pysyvän nurmen alan kansallinen seuranta

GAEC 2 Turvemaiden suojeleminen ja ylimääräinen GAEC Muiden alojen suojeleminen

GAEC 3 Sängen polttokielto

GAEC 4 Suojakaistat vesistöjen varrella (vähintään 3 m) (Kemiallinen torjunta mahdollista vain viranomaisen luvalla)

GAEC 5 Kaltevien vesistöjen varsien maanmuokkaus (kuten GAEC 4)

GAEC 6 Talviaikainen vähimmäismaanpeite ja kesantojen kasvipeite kesällä

GAEC 7 Viljelykierto (Kuten nykyisin, vapautus pienille ja nurmi-, kesanto- ja palkokasvivaltaisille GAEC 7:sta.)

GAEC 8

- Vähintään 4 % peltoalasta kesantoa (Varsinais-Suomi, Uusimaa, Ahvenanmaa)*-
- Maisemapiirteiden säilyttäminen
- Puiden leikkauskielto lintujen pesimäaikana
- Haitallisten vieraskasvilajien torjunta

GAEC 9 Pysyvän nurmen säilyttäminen Natura 2000 -alueilla

Lähde: Ruokaviraston koulutusmateriaali 2023.

Vapaaehtoiset toimenpiteet - Ekojärjestelmä

- Talviaikainen kasvipeite
- Luonnonhoitonurmet
- Viherlannoitusnurmet
- Monimuotoisuuskasvit

Luonnonhoitonurmien, viherlannoitusnurmien ja monimuotoisuuskasvien tukia enintään 25 %:lle viljelijän suorien tukien tukikelpoisesta alasta. Lisäksi C-tukialueella luonnonhoitonurmien tukea enintään 10 %:lle.

Lähde: Ruokavirasto.fi

Osa 1 – Yleistä

Vapaaehtoiset toimenpiteet - Ympäristökorvaus

Tilakohtaisesti

Tilakohtainen toimenpide

Pakolliset vaatimukset

- maanäytteen ottaminen viiden vuoden välein
- Lohkokuistiinpanot
- ympäristö- ja ilmastosuunnitelma

Valinnaiset vaatimukset (valittava 2 joka vuosi)

- ilmasto- ja ympäristökoulutus
- monivuotiset monimuotoisuuskaistat
- maaperän seurantatieto
- orgaaniset ravinteet
- pölyttäjien ravintokasvit
- Täsmäviljelymenetelmät
- kasvintuhoojien ja kasvitautien seuranta- ja tunnistusovellukset

Lohkokohtaisesti

- Maanparannus- ja saneerauskasvit
- Kerääjäkasvit
- Kiertotalouden edistäminen
- Suojavyöhykkeet
- Turvepeltojen nurmet
- Valumavesien hallinta
- Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu
- Lintupellot

Lähde: Ruokavirasto.fi

YMPÄRISTÖKORVAUKSEN SOPIMUKSET

- [Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus](#) edistää luonnon monimuotoisuutta ja maiseman hoitoa, hoitotoimenpiteillä säilytetään tai edistetään sopimusalueen tavanomaista arvokkaampia luonto- tai maisema-arvoja
- Sopimus edellyttää sopimusalueen vuosittaista laiduntamista tai hoitamista niittämällä ja niittojätteen poiskorjuulla (sopimusta ei voida tehdä vain raivaushoidosta ja/tai aitaamisesta)
- Vuosittainen hoitokorvaus ja tarvittaessa yhden kerran sopimuslohkolle maksettava korvaus kunnostuksesta (aitaus, petoaita, kunnostusraivaus)
- Hoito ja kunnostustoimenpiteet perustuvat hyväksytyyn hoitosuunnitelmaan
- [Kosteikon hoitosopimuksen](#) tavoitteena edistää vesiensuojelua, luonnon monimuotoisuutta tai kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä
- Hoito ja kunnostustoimenpiteet perustuvat hyväksytyyn hoitosuunnitelmaan

Osa 1 – Yleistä

Korvaustasoja peltoympäristössä

Pelloilla tai pysyvillä laitumilla on mahdollisuus saada samalle alalle useampia korvauksia riippuen valituista toimita, alueesta, tukipinta-alan rajoitteista jne. Tiettyjä useampia tukia voidaan kohdistaa myös tietyille aloille, jolloin hehtaarikohtainen korvaustaso nousee. Ei kuitenkaan niin, että samasta toimenpiteestä maksettaisiin kahteen kertaan, vaan eri perusteella.

Alla alustavia arvioita ja esimerkkejä C2 tukialueelta. Lähde Nivalan YTA-alue 30.1.2023.

maatalous.nivala.fi

Tarkista aina kunkin vuoden tukitasot ja ohjeet päällekkäisyyksistä erikseen – alla olevat ovat ensimmäiselle CAP27 vuodelle suuntaa antavia.

(huom. alla olevasta puuttuu ymp.sitoumuksen tilakohtaiset valinnaiset toimet)

ALUSTAVAT PELTOTUET vuonna 2023
Tukialue C2

Nivalan YTA-alue/ MV 10.3.2023
maatalous.nivala.fi

Huom! Tukitasot tarkentuvat, kun tiedetään koko tukikelpoinen ala.

	Ympäristökorvauksen lohko-kohtaiset toimenpiteet						Ekojärjestelmän tuet					
	ohra, kaura, vehnä, nurmi	ruis	valk.kasvin ja viljan seokset (valk.kasvia yli 50%)	herne, härkäpapu	rypsi, rapsi	kesanto **	maanparannus- ja saneeraus-kasvit (maks. 20% kk-alasta)	turvepeltojen nurmet	suoja-vyöhyke-nurmi	luonnonhoito nurmet* (maks. 10% suorien tukien alasta)**	viherlannoitus-nurmet*	monimuotoisuuskasvit* (riista, niitty, maisema, lintu)
Ympäristökorvaus	45	45	45	45	45	0	45+190	45+100	350	0	0	0
Luonnonhaittakorvaus	242	242	242	242	242	242	242	242	242	242	242	242
Perustulotuki	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115
Uudelleenjakotuki maks. 50 ha	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Erikoiskasvipalkkio	0	0	0	120	120	0	0	0	0	0	0	0
Ekojärjestelmän tuet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	65	80	300
Pohjoinen ha-tuki	0	75	60	60	100	0	0	0	0	0	0	0
Yleinen ha-tuki	10	10	10	10	10	0	10	10	0	0	10	0
YHTEENSÄ	430	505	490	610	650	375	620	530	725	440	465	675
Nuorten vilj.EU-tuki maks. 150 ha	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88
Nuorten vilj. kans.tuki	50	50	50	50	50	0	50	50	0	0	50	0
	Muut ymp.korvauksen lohko-kohtaiset toimet						€/ha	Ekojärjestelmän tuki:				
	Kerääjäkasvit (maks. 30% kk-alasta)						97	Talviaikainen kasvipeitteisyys 50 €/ha (ei pinta-alarajoitetta) Ei makseta: mm. kevytmuokattu ala, turvepeltojen nurmet, suojavyöhykenurmet				
	Kiertotalouden edistäminen (maks. 80% kk-alasta)						37					
	Puutarhakasvien kasvinsuoj.menetelmät						500					
	Lintupellot						600					
	Säätösalaojitus						77					
	Altakastelu tai kuiv.vesien kierrätysjärjestelmä						214					

** kesantoa ja luonnonhoitonurmia voi olla yhteensä maks. 25% kk-alasta

kk-ala = korvauskelpoinen ala

suorien tukien ala = ala, jolle voidaan maksaa perustulotuki (=maatalousmaata, jolla on maataloustoimintaa)

Osa 1 – Yleistä

KORVAUSTASOJA PELLON ULKOPUOLISET YMPÄRISTÖSOPIMUKSET: Alla mainittujen korvausten lisäksi -> Mikäli ympäristösopimuksen ala täyttää pysyvän nurmen ehdot, sille voidaan lisäksi maksaa myös muita tukia. Katso linkistä taulukon kohdista Nurmet -> ”kaikki nurmet”. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/kasvien-ilmoittaminen-ja-tukitasot/kasvien-ilmoittaminen-ja-tukitasot-2023/#nurmet>

Korvaustasot

Maatalousluonnon ja maiseman hoito	
Vuotuinen hoitokorvaus:	
Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppikohde	610 €/ha/vuosi
Muut sopimuskohteet	460 €/ha/vuosi
Yhtenä vuonna tarvittaessa maksettava korvaus sopimuslohkelle:	
Kunnostusraivaus	450 €/ha
Aitaus	1500 €/ha
Petoaitaus	2400 €/ha
Kosteikon hoitosopimus	
Vuotuinen hoitokorvaus	500 €/ha/vuosi

Lähde Ruokavirasto

5.4.2023

Kuva: Taimi Mahosenaho

Kylämaisemasta voi löytyä maisemallisesti sekä luonnon kannalta arvokkaita niittymäisiä nurmia. Niistä on selvitettävä ovatko ne peltoalueita vai pellon ulkopuolisia aloja. Varsinkin poronhoitoalueilta voi löytyä tällaisia, joiden hoito on jatkunut maanomistajan taholta. Niittymäisille nurmille voi olla useampia hoidon sopimisen ja rahoituksen mahdollisuuksia riippuen alueen historiasta, maanomistusoloista sekä yhteistyön mahdollisuuksista. Vaihtoehtoja on selostettu tämän raportin osassa 2 Niittymäiset nurmet.

Osa 2 – Niittymäiset nurmet

OSA 2 - Niittymäiset nurmet

Niittymäiset nurmet CAP27 järjestelmässä kylämaise- man ja luonnonhoidon kannalta

Maanviljelijöiden peltoalueiden käyttöä määrittelevät pitkälti sekä maatalouden tukijärjestelmän sekä ympäristölainsäädännön ehdot ja kannusteet. Viljelijöille löytyy paljon pellonkäytön vaihtoehtoja. Mikäli kasvustosta halutaan niittymäinen, hoidon pääperiaatteet ovat muokkaamattomuus, lannoittamattomuus ja niittoaikojen suunnitelmallinen määrittely. Tietyillä lohkoilla myös ravinteisuuden vähentäminen kasvuston pois viennillä tai luonnonlaiduntamisella.

Niiton ajoittamisen tavoitteena on saada ei toivotut rehevät lajit niitettyä ennen siementämistä ja vasta lajiston vakiinnuttua niittymäiseksi siirrytään myöhempään niittoaikakohtaan. Tässä on tärkeää lajiston tunnistaminen. Mikäli alueella on lintujen pesintää ja poikueita, ne saattavat määrittää hoidon ajankohtaa. Jos peltolohkolla automaattisesti lykätään aina niittoa myöhäiseksi, siitä ei useinkaan pääse kehittymään toivottu niittyelinympäristö. Hoito vaatii siis harkintaa. Niittojätteen poisto alueelta on usein eduksi, jos sille löytyy sopiva hyötykäyttö. Niiton ajoittamisella ja niitokertojen määrällä voidaan päästä toivottuun lopputulokseen, jos maalaji on niukka. Laiduntaminen tehdään siten, ettei alueelle viedä lisärehua, vaan eläintiheys ja määrä pidetään laitumen tuottoa vastaavana. Luonnonlaidunnukseen löytyy useita oppaita ja tietolähteitä.

Vanha kauan hoidettu muokkaamaton niittynurmi. Kuva: Taimi Mahosenaho

Osa 2 – Niittymäiset nurmet

Monivuotisten niittymäisten nurmien vaihtoehtoja CAP27 järjestelmässä (Toukokuu 2023 mukaisesti):

EKOJÄRJESTELMÄN NIITTYMÄISET NURMET (vapaaehtoisia toimia – yht. max 25% suorien tukien alasta)

Kaikki ekojärjestelmän mahdollisuudet: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/>

Luonnonhoitonurmet niittymäisesti hoidettuina

(max. 10 % suorien tukien alasta – kesantoa ja luonnonhoitonurmea voi olla max 25% korvauskel-
poisesta alasta)

- Älä muokkaa luonnonhoitonurmea muulloin kuin perustamisen tai päättämisen yhteydessä.
- Voit ilmoittaa luonnonhoitonurmena vanhan monilajiseksi kehittyneen nurmen tai uuden monivuotisilla nurmikasveilla kylvetyn kasvuston. Kylvä kasvusto viimeistään 30.6.
- -ei lannoiteta, niitto joka toinen vuosi, paitsi niitto ei toivotuille rikkakasveille vuosittain elokuun loppuun mennessä estäen leviäminen. Enintään 20% typensitojia.
- Luonnonhoitonurmen laidunnus ja sadonkorjuu on sallittu.
- Kirjoittajan lisäys: Luonnon ja vesienhoidon kannalta vihermassan poisto tai laiduntaminen on hyödyksi, usein myös vuosittainen niitto on hyödyksi aikataulun ja lajiston vaihtelut huomioiden

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-3-luonnonhoitonurmet>

Monimuotoisuuskasvien niittymäisten nurmien vaihtoehdot

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-5-monimuotoisuuskasvit>

Monivuotiset vaihtoehdot:

- [Niittykasvien tukiehdot](#) MONIVUOTINEN – tätä tukea max 2 vuotta
- [Peltolintukasvien tukiehdot](#) MONIVUOTINEN – tätä tukea max 2 vuotta

Monivuotisten monimuotoisuuskasvien jatkotukimuoto – viherkesanto tai luonnonhoitonurmi (TARKISTA JATKOTUKI SEURAAVINA VUOSINA TUKIOHJEISTA)

Osa 2 – Niittymäiset nurmet

MUUT MAHDOLLISET NIITTYMÄISENÄ HOIDETTAVAT ALAT – lisätietoja Ehdollisuuden oppaassa

Suojakaistavaatimus eli ehdollisuuden suojakaista:

- KATSO oman tilasi vaaditut suojakaista-alueet Vipu-palvelusta -> 3m kaista vesistön varrella GAEC 4 ja kaltevat maat GAEC 5 perusehto.
- **Tämä voi sisältyä viljeltävän kasvulohkon alaan**
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-31-jata-suojakaista-vesiston-varrelle>
- (katso myös tarkemmin tämän raportin OSA 3)

Viherkesantomahdollisuus:

- Viherkesanto on yleensä tuotantoon käyttämätöntä maatalousmaata, joka on kylvetty yksitai monivuotisilla riista-, maisema-, pölyttäjähönteis-, niitty- tai nurmikasveilla tai niiden siemenseoksilla 375+88 eur/ha. *Koska kesannon vihermassan poisto on ympäristölle hyödyksi, vihermassaa voi hyödyntää myös taloudellisesti ja esim. laiduntaa, ellei sitä ole merkitty tuottamattomaksi alaksi.*
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-kesantojen-hoito>
  - Oma tulkinta:
  - *Tämä kohta liittyy ehdollisuuden vaatimukseen maaperän suojelu ja laatu. Viljelijän perusvelvollisuuksiin kuuluu suojella maatalousmaan maaperää. Vaikka ehdollisuudesta ei varsinaisesti makseta erikseen, ehtoja voi tietyissä tapauksissa täyttää myös tukikelpoisilla valinnoilla, joista esimerkkinä viherkesannot. Velvollisuuteen liittyy 33% kasvipeitteisyysvaatimus sekä kesantojen hoidon laadulliset ohjeet.*

Katso täältä ehdollisuuteen kuuluvat kaikki ehdot -> <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/>

MAATALOUSMAAHAN SISÄLLYTETTÄVÄT MONIMUOTOISET YMPÄRISTÖNURMIALAT

Alle on koottu maatalousmaan käyttömuotoja, jotka katsotaan kuuluvaksi lohkolle ilmoitetun kasvin pinta-alaan. Jos ala kuuluu lohkolle ilmoitetun viljelykasvin alaan, sinun ei tarvitse jakaa sitä erilliseksi kasvulohkoksi.

Suojakaistavaatimus eli ehdollisuuden suojakaista (pakollinen jos on Vipu-palvelussa)

- katso edellinen kohta ja ehdollisuuden opas

Monimuotoisuuskaista (vapaaehtoinen)

Osa 2 – Niittymäiset nurmet

- Keskimäärin enintään 4 metriä leveä, kylvämällä perustettu yksi- tai monivuotinen kukka- tai nurmikasvusto.
- Voit perustaa kaistan myös peruslohkon muille kuin vesistöihin rajoittuville reunoille edistämään luonnon monimuotoisuutta.
- Monimuotoisuuskaistaksi hyväksytään myös aiemmin valtaojien varsille perustetut suoja-kaistat. Jos entinen valtaoja ei ole reunaoja, ilmoita suojakaista erillisenä kasvulohkona.
- Jos monimuotoisuuskaistan keskimääräinen leveys on yli 4 metriä, tee alasta oma kasvulohko ja ilmoita kasviksi *Viherkesanto, nurmi ja niitty*.
- Kaistoilla ei saa kasvaa ylivuotista puuvartista kasvustoa.

Löytyy täältä: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-4-kasvulohkot>

LISÄTIETOA YMPÄRISTÖNHOITONURMIEN HOIDOSTA

(Lähde: Kylien maisemahelmet hankkeen aineisto ja Ruokavirasto)

- Jos tavoittelet niittymäistä kasvustoa, onkin hyödyksi kerätä niittojäte pois tai laiduntaa ilman lisärehua. Niittojäte voidaan hyödyntää esimerkiksi karjalle, maanparannukseen, kompostointiin, biokaasun raaka-aineeksi jne. Jos haluat niittykasveja, silloin ei kylvetä typensitojakasveja.
- On tärkeää huomata, että monivuotisen luonnonniityn perustaminen kylvämällä entiselle peltomaalle on usein erittäin hidas toimenpide ja riippuu paljon maalajista, kaltevuudesta ja maan siemenpankista, eli mitä lajeja maahan on aiemmin siementänyt. Sen vuoksi niittymäisiksi jo kehittyneet vanhat nurmet ovat luonnon kannalta tärkeämpiä aloja kuin uudet kylvetyt monivuotisiksi tarkoitetut niityt.
- Maatalousmaahan sisällytettävien lohkojen reunoille sijoitettavien monimuotoisuuskaistojen kasvillisuus kehittyi luonnon kannalta parhaiten etenkin etelään ja länteen avautuvilla reunoilla varsinkin silloin, jos maaperä ei ole liian ravinteikas
- Monissa ohjeissa viitataan luonnonhoidollisilla alueilla myöhäiseen niittoajankohtaan. Haitallisten rikkakasvien niitto pitää tehdä ennen siementämistä. Hoidossa on syytä tarkkailla lajistoja, mitkä ovat niityille haitallisia tai rikkakasviksi niityille katsottavia lajeja. Pahimpia ovat tuulen mukana pelloille leviävät kuten valvatti. Hankalia niityn kannalta voivat olla ne lajit, jotka täyttävät kasvupaikan laajalti estäen muiden lajien leviämistä.

Osa 2 – Niittymäiset nurmet

CAP27 Ekojärjestelmän luonnonhoitonurmesta:

Yksi hyvä mahdollisuus tukimuotona on CAP27 ekojärjestelmän luonnonhoitonurmi, johon voi ilmoittaa vanhan monilajiseksi kehittyneen nurmen. Siinä on kuitenkin pinta-alarajoite, minkä verran sitä saa olla. Luonnonhoitonurmia, viherlannoitusnurmia ja monimuotoisuuskasveja koskevien ekojärjestelmien tukea voidaan myöntää yhteensä enintään 25 prosentille tilasi suorien tukien tukikelpoisesta alasta. Tukialueella C luonnonhoitonurmia koskevan ekojärjestelmän tukea voidaan myöntää enintään 10 prosentille tilan suorien tukien tukikelpoisesta alasta.

Niitä luonnonhoitonurmi vähintään joka toinen vuosi elokuun loppuun mennessä.

Niitä vaikeissa rikkakasvitilanteissa luonnonhoitonurmi vuosittain elokuun loppuun mennessä siten, että rikkakasvien leviäminen estyy.

Luonnonhoitonurmen laidunnus ja sadonkorjuu on sallittu.

- Niiton ajankohdassa ja toteutuksessa luonnonvaraisten lajien elinolojen huomioidaan siten, ettei esimerkiksi lintujen pesintöjä ja nisäkkäiden poikasia vaaranneta. Niittoa ei silloin tehdä kiertämällä lohkoa reunoilta keskelle päin, ellei lohkon keskelle jätetä niittämätöntä kaistaa. Luonnonhoitonurmen kasvusto on niitettävä joka toinen vuosi, mutta sitä saa niittää useamminkin lajistosta riippuen, jos haluaa niittymäisen alueen. Ei toivotut lajit ja rikkakasvit pyritään niittämään ennen niiden siementämistä. Jos alueella kasvaa esimerkiksi haitallista vieraslajia komealupiinia, sen hävittäminen vaatii usean niiton kesässä. Ympäristön kannalta parasta olisi kerätä heinä pois ja hyödyntää se muualla esim. karjalle tai biomassana. Ruokaviraston esityksen 14.3.2023 mukaan se olisi mahdollista myös cap27 kaudella.
- - https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yhteisot/neuvojien-aineistot/ekojarjestelmatuki_2023_peltotukihakukoulutus_14_3_2023.pdf
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-3-luonnonhoitonurmet>

Osa 2 – Niittymäiset nurmet

Kuva Taimi Mahosenaho

Niittymäisenä hoidettua lannoittamatonta vanhaa nurmea. Monimuotoista niittykasvillisuutta ja hyönteislajistoa tavoiteltu ja edistetty pitkäaikaisen katkeamattoman hoidon avulla. Paikallisen monivuotisen luonnonkasvilajiston kehittäminen on usein pölyttäjille parempi kuin muualta peräisin olevilla siemenillä kylvetyt vuosittain muokattavat kukkapellot.

Osa 3 – Perinnebiotoopit

OSA 3 - Perinnebiotoopit

Tukijärjestelmän kannalta perinnebiotoopit ovat pellon ulkopuolisia aloja. Perinnebiotoopit ovat perinteisten maankäyttötapojen, pääasiassa niiton, laidunnuksen ja lehdestyksen muovaamia ja ylläpitämiä alueita: niittyjä, ketoja, ahoja, hakamaita ja erilaisia luonnonlaitumia. Perinnebiotooppeja ei ole liioin muokattu eikä lisätty ravinteita eikä karjan lisäruokintaa. Olennaista on kuitenkin jatkuva mahdollisimman pitkään jatkunut hoito ja niukka ravinteisuus.

Kuva Taimi Mahosenaho. Kuvassa hoidettua perinnebiotooppia.

Karjan laidunnus sopivalla eläinmäärällä laitumen tuottoon nähden ja niitto sekä niittoheinän korjuu ovat luoneet suotuisat olosuhteet valosta, lämmöstä ja avoimuudesta hyötyville kasvilajeille.

Rahoitusmahdollisuuksia perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten hoitoon

1. CAP27 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄÄN KUULUVA YMPÄRISTÖSOPIMUS JA HOITO:

MAATALOUSLUONNON JA MAISEMAN HOITOSOPIMUS PELLON ULKOPUOLISILLE ALUEILLE

Tämä viisivuotinen sopimus edellyttää suunnitelmaa. Hoitosuunnitelman teettämiseen voi hakea Neuvo2030-rahoitusta. <https://www.proagriaoulu.fi/fi/ymparistosopimussuunnittelu/>

Tämä teksti tehty 5.5.2023 tiedon mukaan. Ohjeet voivat päivittyä Ruokaviraston sivuille.

Alueet:

Osa 3 – Perinnebiotoopit

Alueella on oltava nähtävissä selviä merkkejä aiemmasta laidunnuksesta tai alueen käytöstä karjan rehuntuotantoon. Hoidolla tulee olla selviä edellytyksiä edistää luontaisen maatalousympäristön lajistoa tai maisemaa. Sopimus voidaan tehdä alalle, joka on maankäyttölajiltaan luonnonlaidunta ja niittyä, metsämaata tai muuta alaa ja jota hoidetaan vuosittain laiduntamalla tai niittämällä ja korjaamalla niittojäte hoitosuunnitelman mukaisesti. Laiduntavien eläinten tulee tulla toimeen pääasiassa laitumen tuotolla, eikä laiduntaminen saa aiheuttaa eroosiota. Ranta-alueella veden puoleisena sopimusalueen rajana käytetään Vipu-palvelussa karttatasona olevaa Vipu-vesistön rajaa tai meri-alueet-tasoa.

Luonnonlaitumella tarkoitetaan alaa, jota on käytettävä rehuntuotantoon eikä se ole luokiteltu nykytilassaan perinnebiotoopiksi tai kunnostettavaksi perinnebiotoopiksi. Luonnonlaitumia ovat myös pellon reunavyöhykkeet ja metsäsaarekkeet.

Perinnebiotoopilla tarkoitetaan sellaista kallioketoa, ketoa, niittyä, rantaniittyä, lehdesniittyä, haka- maata, metsälaidunta tai nummea, jossa on nähtävissä selviä merkkejä aiemmasta laidunnuksesta tai alueen käytöstä karjan rehuntuotantoon.

Jos ala on luonnonlaidunta ja niittyä, puita voi olla enintään 50 puuta/ha. Jos ala on metsämaata tai muuta alaa, puita voi olla enemmän kuin 50 puuta/ha.

Sopimuskausi viisi vuotta

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimuksen sopimuskausi on viisi vuotta. Sopimuskausi ja -vuosi alkavat 1.5. sinä vuonna, kun sopimusta haetaan. Sopimuskausi ja -vuosi päättyvät 30.4.

Sopimuskauden päätyttyä sopimusta voidaan jatkaa tuenhakijan suostumuksella enintään kahdella vuodella kerrallaan, jos CAP-suunnitelman rahoituskautta pidennetään. Edellisen kauden jatkamisesta löytyy ehdot tämän tekstin lopussa olevasta ruokaviraston linkistä.

Muita poimintoja tukiehdoista ruokavirasto.fi sivuilta 5.5.2023

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus on luonnon monimuotoisuutta ja maisemaa edistävä ympäristösopimus. Sopimuksen kohde voi olla perinnebiotooppi tai luonnonlaidun, joka on pellon ulkopuolista aluetta. Sopimuksen vähimmäispinta-ala on 0,3 hehtaaria.

Sopimusta voi hakea viljelijä tai rekisteröity yhdistys.

Sopimuksen hakemiseen tarvitaan tilatunnus. Sopimusta ja sen maksua haetaan sähköisesti Vipu-palvelussa peltotukien haun yhteydessä. Hakemuksen lisäksi tuenhakijan on palautettava sopimuksessa määritellyt pakolliset liitteet, kuten hoitosuunnitelma ja vuokrasopimukset. Jos tuenhakija on yhdistys, liitteenä on oltava jäljennös kokouspöytäkirjasta, jossa on päätetty sopimuksen hakemisesta. Sopimus voi olla joko omalla maalla tai vuokratulla maalla.

Osa 3 – Perinnebiotoopit

Hoitotoimet

Sopimusaluetta on hoidettava laiduntamalla tai niittämällä ja niittojätteen poiskorjuulla vuosittain. Hoitotoimia voivat lisäksi olla puiden ja pensaiden ylläpitöraivaus, raivausjätteen korjuu, lehtipuiden lehdestys ja muut vastaavat toimenpiteet. Pelkkä raivaus ei riitä sopimusalueen hoidoksi. Sopimusaluetta ei saa muokata, lannoittaa tai käsitellä kasvinsuojeluaineilla.

Aluetta ei saa ojittaa tai metsittää. Perinnebiotoopiksi kunnostettava alue on erotettava aidalla muista laidunnurmista. Laidunnus on toteutettava siten, ettei se aiheuta alueen kasvillisuuden haitallista rehevöitymistä tai maaperän eroosiota. Sopimusalueita ei voi käyttää pelkästään yölaitumina eikä niitä saa käyttää talvella jaloitteluna.

Sopiva laidunnuskauden aikainen eläinmäärä tiettyä pinta-alaa kohden (*laidunnuspaine*) on varmistettava lohko- tai hoitokokonaisuuskohtaisesti. Laidunnuspaine on pyrittävä sovittamaan sellaiseksi, että se vastaa mahdollisimman tarkoin laitumen tuottoa.

Eläinten lukumäärä tiettyä laidunalaan kohti on sovittava niin, että eläimet pääsääntöisesti elävät laitumen tuoton varassa ilman lisärehua tai laidunkierto on järjestettävä niin, että laitumen ollessa loppuun syöty eläimet siirretään toiselle laitumelle. Eläintiheyksistä löytyy ohjeellinen taukukko tämän tekstin lopussa olevasta Ruokaviraston linkistä.

Eläimille voidaan antaa kivennäisiä ja vitamiineja, jos ne sisältävät vähän fosforia ja niiden käytöstä ei aiheudu alueen rehevöitymistä.

ELY-keskus voi tapauskohtaisesti sallia, että

- laidunnuksessa voidaan pitää sopimuskauden aikana vuoden tauko loispaineen pienentämiseksi tai uhanalaisen lajin säilymisen edistämiseksi.
- vanhaa niukkaravinteista nurmea voi laiduntaa yhdessä sopimusalueen kanssa, jos se ei ole rehevöitymiselle altis.
- vasikoita voidaan lisäruokkia 1.8. alkaen.

Maatalousmaalla puiden määrä voi olla rajoitettu

Sopimuslohkot voivat olla maatalousmaata tai maatalousmaan ulkopuolista aluetta. Maatalousmaaksi merkityjä alueita koskee vaatimus maataloustoiminnasta sekä ehdollisuuden vähimmäistason vaatimukset.

[Hallinnollisen tarkastuskäynnin](#) yhteydessä tarkastetaan, onko sopimukseen haettu pysyvän nurmen vaatimusten mukaista.

Sopimuslohkolle voidaan maksaa [luonnonhaittakorvausta](#), jos lohko on korvauskelpoista, pysyvän nurmen vaatimuksen mukaista ja luonnonhaittakorvauksen maksua on haettu peltotukien haussa.

Sopimuslohkolle voidaan maksaa perustulotukea, nuorten viljelijöiden tulotukea ja uudelleenjakotulotukea, jos lohko on pysyvän nurmen vaatimuksen mukaista ja kyseisten tukien maksua on haettu.

Osa 3 – Perinnebiotoopit

- Maatalousmaata olevat peruslohkot ovat pysyvän nurmen vaatimuksen täyttäviä peruslohkoja, jotka ilmoitetaan kasvina ympäristösopimus pysyvä nurmi.
- Maatalousmaata olevat sopimuslohkot on säilytettävä maatalousmaana ja pidettävä avoimena.

Vipu-palvelussa ilmoitetaan peruslohkolle sopimukseen kelpaava kasvi lohkon puustoisuuden mukaan. Jos puita on enemmän kuin 50 puuta/ha, ilmoitetaan lohko kasvina Ympäristösopimus puustoinen tai muu ala. Jos puita on vähemmän kuin 50 puuta/ha, **lohkon voi ilmoittaa** kasvina Ympäristösopimusala pysyvä nurmi. Pysyvän nurmen vaatimuksesta kerrotaan lisää [luvusta 4](#).

Oma lisäys: Puita ei kuitenkaan ole pakko kaataa, jos tarvittaessa erottelet esim. puustoiset alat eri lohkoiksi, jolloin ne lohkot ovat maatalousmaan ulkopuolista aluetta. Silloinkin sillä alueella on kuitenkin oltava rehun tuottoa. Luonnon kannalta monimuotoisuus on suotavaa.

Korvaus:

Maatalousluonnon ja maiseman hoitoon liittyvän ympäristösopimuksen korvaus on valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi luokitelluilla perinnebiotoopeilla 610 €/ha vuodessa, muilla sopimusalueilla 460 €/ha vuodessa.

Kohteen arvoluokan voi tarkistaa Vipu-palvelun Perinnebiotoopit – karttatasolta. Ohje arvokkaista lohkoista. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosisopimus/valtakunnallisesti-ja-maakunnallisesti-arvokkaiden-perinnebiotooppien-alat/valtakunnallisesti-ja-maakunnallisesti-arvokkaiden-perinnebiotooppien-alat/>

Yksivuotisten toimenpiteiden korvaus:

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevaan ympäristösopimuksen hoitosuunnitelmaan voi sisältyä kerran sopimuskauden aikana toteutettavaa alueen aitaamista ja peruskunnostusraivausta suunnitelman mukaisen hoidon mahdollistamiseksi.

Näitä ympäristösopimuksen yksivuotisia toimenpiteitä haetaan Vipu-palvelusta tukihaun yhteydessä. Sopimuksen hakuvuonna haettavat yksivuotiset toimet kirjataan omina kasvulohkoinaan ja toimenpiteet tehdään 1. sopimusvuoden aikana. Suoritettu kunnostusraivaus tai aitaaminen on hyvä dokumentoida esim. ottamalla valokuvia. Raivausta voi jaksottaa ja hakea osalle lohkoista tukea myöhemmin sopimusvuosina. Myös petoaitatukea voi hakea myöhemmin, jos sille ilmenee tarvetta. Aiemman ohjelmakauden mukaisia erillisiä investointitukia perinnebiotooppien kunnostukseen ei enää ole, vaan ne ovat nykyisin ympäristösopimuksen yksivuotisia toimenpiteitä. Ohje yksivuotisista toimenpiteistä Ruokaviraston ohjeen luvussa 9:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosisopimus/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito-2023/#id-9-yksivuotiset-kunnostustoimenpiteet>

Osa 3 – Perinnebiotoopit

Petoaita voidaan tarvittaessa lisätä hoitosuunnitelmaan sopimuskauden aikana, jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksyy hoitosuunnitelman muutoksen. Korvaukseksi on esitetty rai-
vauksen osalta 450 eur/ ha, aitaamisen osalta 1500 €/ha ja petoaidan osalta 2400 €/ha.

TARKISTA VIIMEISIMMÄT 2023 OHJEET TÄÄLTÄ:

- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito-2023/>

Koulutusmateriaalia Lapin ELY-keskuksen sivuilla

- [Materiaali ELY-keskuksen verkkosivuilla](#)
- JA
- **Tiivistelmä:**
- https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/50304525/2023-03-28_Maatalousluonnon_ja_maiseman_hoitosopimus.pdf/1849cc87-efd2-c513-188c-a26cad1cffbd?t=1680180004456
-

2. HELMI-RAHOITUS

Perinnebiotoopille voi hakea myös HELMI-rahoitusta, jos haku on auki. Silloin ei voi saada päällekkäisiä rahoituksia ympäristösopimuksen kautta.

- HELMI-perinnebiotoopit <https://ym.fi/helmi/perinnebiotooppien-hoito>
- HELMI-rahoitus: <https://ym.fi/helmi>

ESIMERKKEJÄ JA LISÄTIETOA:

- [Tietoa perinnebiotooppien hoidon periaatteista, rahoituksesta ja Pudasjärven kohteista, Kalle Hellström, Oulun Maa- ja kotitalousnaiset/ProAgria Oulu](#)
- <https://www.proagriaoulu.fi/fi/pohjoisen-maisemahelmet/>
- <https://www.proagriaoulu.fi/fi/kylien-maisemahelmet/>
- <https://www.proagriaoulu.fi/fi/rantalaidun/>
- <https://www.laidunpankki.fi/>
- Tutustu myös Rantalaidun hankkeen materiaaleihin ja katso VIDEO <https://www.proagriaoulu.fi/fi/rantalaidun/>

Osa 3 – Perinnebiotoopit

- Katso myös Tietolinkki-hankkeen järjestämä koulutustilaisuus: Ympäristösopimukset -info 23.3.2023 <https://www.kpedu.fi/tietolinkki/materiaalit>

Teksti T.M. 5.5.2023 tiedon mukaan ja osittain päivitetty syksyllä 2023. Tukiohjeet voivat päivittyä ja kannattaa seurata Ruokaviraston sivuja.

Kuva Taimi Mahosenaho

Kuva Taimi Mahosenaho

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

OSA 4 - Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

Vesialueiden, uomien ja peltojen väliin jätettävien monimuotuisen nurmi- tai niittykasvillisuuden peittämien kaistojen ja vyöhykkeiden tehtävänä on estää eroosiota ja pelloilta tulevien ravinne- ja maa-ainesten valumien päätymistä vesistöön. Lisäksi pientareet, kaistat ja vyöhykkeet lisäävät paikkoja luonnon monimuotoisuudelle, peltoriistalle, pölyttäjille ja hyödyllisille hyönteisille, jotka torjuvat tuhohyönteisiä ja parantavat luonnon tasapainoa. Hoitotoimilla voidaan vielä edistää asiaa. Vyöhykkeet ja kaistat on määritelty tarkoin tukiehdoissa. Silloin ne eivät saa olla kyseisen tukijärjestelmän kohdan määritelmään liian leveitä – eikä liian kapeita. Hoidettavia ja ylläpidettäviä kosteikkoja ja luonnonmukaisia vesiuomia perustamalla hidastetaan ja suodatetaan pelloilta tulevaa kiintoaines- ja ravinnekuormaa sekä luodaan kosteikkolajeille elinympäristöjä.

Kosteikkojen ja luonnonmukaisten vesiuomien suunnittelua. Kuvat Taimi Mahosenaho ja Maarit Satomaa

Raivaamalla ja niittämällä hoidettuja jokivarsia. Suojavyöhykkeeltä edellytetään niittojätteen keruuta tai suunnitelmallista laiduntamista pienellä eläinmäärällä. Huomaa että maatalousmaan lohkon pinta-aloihin ei

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

välttämättä hyväksyttyä puita tai korkeampia pensaita. Edellisellä kaudella näitä voitiin hyväksyä pieni määrä myös peltolohkoille. Tämän asian tarkentumista kannattaa seurata. Kuvat Taimi Mahosenaho

Vesienhoidollisia aloja CAP27-järjestelmässä, joilla voidaan edistää myös luonnon monimuotoisuutta

- **Katso myös OSA 5 – Erilaiset kaistat CAP27 ja OSASTA 1 Suojavyöhykkeiden määrä, CAP27-järjestelmän sanamuotoja**

CAP27 EHDOLLISUUDEN VAATIMA PAKOLLINEN SUOJAKAISTA (eli perusehto):

KATSO Vipu-palvelusta -> 3m kaista vesistön varrella GAEC 4 ja kaltevat maat GAEC 5

- Myös tämä voi sisältyä viljeltävän kasvulohkon tukipinta-alaan
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-31-jata-suojakaista-vesiston-varrelle>

1. PELTOLOHKOJEN TUKIPINTA-ALAAAN SISÄLLYTETTÄVIÄ VESIENHOIDOLLISIA ALOJA

Ojanpientareet ja monimuotoisuuskaistat peruslohkon reunoilla

- Sarkaoja tai muu lohkon sisällä oleva oja ja sen viljelemätön piennar saa olla enintään 3 metriä leveä.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-sarka--ja-muut-ajat-peruslohkon-sisalla>
- Katso reunaojan tarkemmat mittausohjeet täältä – mitat vaihtelevat 2-4 m.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-reunaoja>
- Jos reunaojan varrella on suojakaista tai monimuotoisuuskaista, voi ojan niskasta viljellyn reunaan olla enintään 4 metriä.
- LISÄTIETO:
- ”Alle on koottu maatalousmaan käyttömuotoja, jotka katsotaan kuuluvaksi lohkolle ilmoitetun kasvin pinta-alaan. Jos ala kuuluu lohkolle ilmoitetun viljelykasvin alaan, sinun ei tarvitse jakaa sitä erilliseksi kasvulohkoksi.->

Monimuotoisuuskaistat

- Keskimäärin enintään 4 metriä leveä, kylvämällä perustettu yksi- tai monivuotinen kukka- tai nurmikasvusto.
- Voit perustaa kaistan myös peruslohkon muille kuin vesistöihin rajoittuville reunoille edistämään luonnon monimuotoisuutta.

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- Monimuotoisuuskaistaksi hyväksytään myös aiemmin valtaojien varsille perustetut suoja-kaistat. Jos entinen valtaoja ei ole reunaoja, ilmoita suojakaista erillisenä kasvulohkona.
- Jos monimuotoisuuskaistan keskimääräinen leveys on yli 4 metriä, tee alasta oma kasvulohko ja ilmoita kasviksi *Viherkesanto, nurmi ja niitty*.
- Kaistoilla ei saa kasvaa ylivuotista puuvartista kasvustoa.

Löytyy täältä: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-4-kasvulohkot>

Kaksitasouomat

Voi sisältyä tietyissä tapauksissa maatalousmaan tukipinta-alaan

- **Selvitä ensin onko kysymyksessä vesilain mukainen vesistö vai oja**
  - Vesilain mukaisten vesistöjen varrella olevia kaksitasouomia ei lueta maatalousmaahan. Näillä mahdollisuus hoidon rahoitukseen Kosteikon hoitotuen kautta (ympäristösopimus). KATSO SILLOIN KOHDAT 6 ja 7
- **Selvitä kohteen investoinnin rahoituslähde, jolla kaksitasouoma perustetaan**
  - **Maatalousmaahan sisältyvän kaksitasouoman perustaminen Maatilan investointituella (ojitushankkeet)**
  - Jos kaksitasouoma tehdään osana peruskuivatushanketta viljelyalueella sijaitseviin ojiin, myös kaksitasouoma säilyy osana maatalousmaata ja kasvulohkoa. Lohkon raja on kaksitasouoman keskellä.
  - Maatilan investointituen hakijan on esitettävä ojitushankkeesta vesilain 5 luvun 15 §:n mukainen ojitussuunnitelma. Tuettavasta toimenpiteestä on saatava vesilaissa tarkoitetun valtion valvontaviranomaisen puoltava lausunto, jonka edellytyksenä on, että toimenpide edistää ympäristön tilaa. Lausunnossa otetaan myös kantaa siihen, että onko kyseessä vesistö vai oja. Taustalla Ruokaviraston VIPU-vesistöt –aineisto, jota käytetään viljelijätuissa peltolohkojen rajaamiseen ja suojavyöhykkeiden ja –kaistojen kohdentamiseen. Vipu-aineisto ei kuitenkaan suoraan kuvaa vesilain mukaista vesistöä, vaan mukana on myös valtaojia. Vesilain valvontaviranomaisen lausunnolla varmistetaan, että valtaojaan tehty kaksitasouoma voidaan hyväksyä maatalousmaan alaan.
  - *Ruokaviraston ohje -> Jos lohko rajoittuu vesilain suunnitelman mukaiseen ojaan perustettuun kaksitasouomaan, on raja kaksitasouoman keskellä. Jos kaksitasouoma on vesistö, lohko rajautuu tulvatasanteen ja pellon taitekohtaan.*
- **HOX - Katso kaksitasouoman perustaminen maatalousmaan ulkopuolelle Ei-tuotannollisella investointituella ja hoito ympäristösopimuksella kohdista 6 ja 7**

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-kaksitasouoma>
- Valtioneuvoston asetus eräiden maatalouden pinta-alaperusteisten tukien myöntämisen yleisistä edellytyksistä (77/2023) 3 § ja 4 § Kaksitasouoman ja maatalousmaan määritelmät, 22 § reunaajan hyväksyminen perus- ja kasvulohkonalaan. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230077>
- <https://mmm.fi/-/suojavyohykkeiden-kohdentamisaineistoon-muutoksia-kehittamisprojekti-kaynnistynyt>

2. YMPÄRISTÖSITOUKSEN VALINNAISIIN TOIMIIN KUULUVAT ALAT VESIENHOIDOSSA

Monivuotiset monimuotoisuuskaistat

- (-valitaan 2 KPL/V - 7 VAIHTOEHDOSTA, jotka kaikki ympäristötoimia)
- -säilytä tai perusta keskimäärin kolme metriä leveä monivuotinen nurmi- ja niittykasvusto vähintään kahden yksivuotisen tuotantokasvin peruslohkon kaikille reunoille sitoumuskauden ajaksi. Katso alueet vipu-palvelusta.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-2-monivuotiset-monomuotoisuuskaistat>

3. YMPÄRISTÖSITOUKSEN VAPAAEHTOISIIN TOIMIIN KUULUVA LOHKOKOHTAINEN TOIMI Suojavyöhykkeet (Vipu-palvelun merkityille aloille)

(yht. 8 vaihtoehtoa – jotka kaikki ympäristötoimia, joita voi valita useita)

- Vipu-palvelun karttataso osoittaa joka tapauksessa alan, josta voit saada korvauksen suojavaikkyöhykkeestä. Ei ole minimileveyttä. Et saa korvausta alasta, jonka ilmoitat yli suojavaikkyöhykkeen karttatason alueen. Niitto ja korjuu tai suunnitelmallinen laidunnus. Perustetaan tai hoidetaan vanhaa monivuotista nurmea – saa kehittyä monimuotoiseksi.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-4-suojavyohykkeet>
- Alustavaa tietoa vuodelle 2024 (arvio loppuvuodelta 2023)
  - > tarkista nämä aina kulloisenkin vuoden ehdoista ja aluerajauksista
    - o Alustava linkki suojavaikkyöhykealueista – HUOM. ei lopullinen -päivitys vielä
    - o https://ely.maps.arcgis.com/apps/instant/sidebar/index.html?appid=b08ea669fd094dba94c4f24b97cac6ac&fbclid=IwAR34ZuVN_97cxg_zvb4Umhsd-8yz_bQXt7_9jvXd_2mEsESVCjLIUgS-qc
    - o HOX -suojavyöhykkeet eivät olisi enää luonnonhaittakorvauksen leikkurin alaisia, niin kuin luonnonhoitonurmi ja kesannot
    - o Kysy lisää Neuvo-neuvojilta ja vesienhoidon hankkeilta (esim. Vedet haltuun valuma-alueilla)

4. EKOJÄRJESTELMÄN LUONNONHOITONURMET VESIENHOIDOLLISENA ALANA

-Näitä aloja voidaan haluttaessa hoitaa samoin kuin suojavaikkyöhykkeitä

max. 10 % suorien tukien alasta – kesantoa ja luonnonhoitonurmea voi olla max 25% korvauskelpoisesta alasta

-

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- Kaudella 2023-2027 suoria tukia ovat **perustulotuki, uudelleenjakotulotuki, nuorten viljelijöiden tulotuki, ekojärjestelmätuki sekä tuotantosidonnaiset tulotuet**. Tuet myönnetään viljelijän hallinnassa olevan pinta-alan tai eläinten perusteella edellyttäen, että tukien saamisen edellytykset täyttyvät.
- Älä muokkaa luonnonhoitonurmea muulloin kuin perustamisen tai päättämisen yhteydessä.
- Voit ilmoittaa luonnonhoitonurmena vanhan monilajiseksi kehittyneen nurmen tai uuden monivuotisilla nurmikasveilla kylvetyn kasvuston. Kylvä kasvusto viimeistään 30.6.
- -ei lannoiteta, niitto joka toinen vuosi, paitsi ei toivotut rikkakasvit niitettävä vuosittain elokuun loppuun mennessä estäen leviäminen. Enintään 20% typensitojia.
- Sadonkorjuu on sallittu ja suotavaa vesienhoidon kannalta.
- Luonnonhoitonurmen laidunnus sallittu mutta vesienhoidon kannalta on tärkeää pitää eläinmäärä niin hallittuna ettei eroosiota synny eikä lisärehua tarvita kuitenkin niin että vihermassa poistuu.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-3-luonnonhoitonurmet>

5. USEIN KYSYTTYÄ: VALTAOJEN PIENTAREET

Miten merkitään ja hoidetaan vanhat valtaojien pientareet vuonna 2023

- Peruslohkon kaikille ulkorajoille saa jättää enintään 4 metriä leveän monimuotoisuuskaistan, joka luetaan viljelykasvin alaan.

Jos valtaoja ei ole peruslohkon rajalla, se voidaan hyväksyä ilmoitettavan kasvulohkon alaan, jos se on pientareineen alle 3 metriä leveä. Pientareineen yli 3 metriä leveät ojat täytyy rajata pois. Eli tulkitaan samalla tavalla kuin sarkaojat.

- Tarkista tämä viimeisimmistä tukiohjeista.
- (sähköpostivastaus ELY-keskus 15.2.2023)

6. YMPÄRISTÖSOPIMUKSET PELLON ULKOPUOLISILLE ALOILLE VESIENHOIDON JA LUONNON KANNALTA

-Kosteikkojen hoitotuki

- KOSTEIKKOJEN HOITOSOPIMUS - pellon ulkopuoliselle alalle suunnitelmallinen hoito - viljelijöille, ry lle tai vesioikeudelliselle yhteisölle (hoitotuki 500 eur ha)
- esim kosteikko, tulva-alue, luonnonmukainen uoma, kaksitasouoma, tulvatasanne, tulvapelto ja reuna-alue, pieni kosteikko, pohjapadot, entinen turvepelto (vettäminen ei tuotannollisen investoinnin alalle)
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/kosteikkojen-hoitosopimus/sopimusehdot-kosteikkojen-hoito/kosteikkojen-hoitosopimus-2023/>

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

-Maatalousluonnon ja maisemanhoito - nämä vaikuttavat myös vesienhoitoon

- MAATALOUSLUONNON JA MAISEMANHOITOSOPIMUS -pellon ulkopuoliselle alalle suunnitelmallinen hoito -viljelijöille tai ry lle, minimiala 0,3 ha, yli 18 v (tuki 460-610 ja aitauskorvaus erikseen)
- esim laidunnettavat tai niitettävät kohteet (heinän poiskorjuu), inventoidut perinnebiotoopit tai luonnonlaitumet, pellon reuna-alueet, metsäsaarekkeet, maatalousympäristön muinaismuistot jne
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito-2023/>
  - Huomaa tässä:
  - Vipu-palvelussa ilmoitetaan peruslohkolle sopimukseen kelpaava kasvi lohkon puustoisuuden mukaan. Jos puita on enemmän kuin 50 puuta/ha, ilmoitetaan lohko kasvina Ympäristösopimus puustoinen tai muu ala.
  - Jos puita on vähemmän kuin 50 puuta/ha, lohko ilmoitetaan kasvina Ympäristösopimusala pysyvä nurmi. Pysyvän nurmen vaatimuksesta voit lukea lisää tämän sopimuksen sopimusehdoista [luvusta 4](#).
- Neuvonnan kommentti: Jos ei ole varma onko alalla riittävästi pysyvän nurmen kasveja, voi ilmoittaa myös ympäristösopimusala puustoinen tai muu ala, vaikka olisi alle 50 puuta/ha.

Kaksitasouoman perustaminen Ei-tuotannollisella investointituella – hoito ympäristösopimuksella (KATSO KOHDAT 6 ja 7)

- Korvausta voidaan myöntää kosteikkojen, kosteikkoketjujen, kaksitasouomien, tulva-alueiden perustamiseen ja uoman luonnontilan parantamiseen tai turvepeltojen muuttamiseen kosteikoksi. Ei-tuotannollisella investointituella perustettavat vesienhoidon rakenteet eivät ole maatalousmaata.
- Jos kaksitasouoma on perustettu ei-tuotannollisella investoinnilla ja sen hoidosta tehdään ympäristösopimus, muodosta oja-alueesta oma peruslohkonsa, ja liitä se ympäristösopimuksen tukeen.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/>
- <https://www.ely-keskus.fi/ei-tuotannolliset-investoinnit>

KYSY LISÄÄ

- ProAgria Oulun NEUVO- palvelut
- <https://www.proagriaoulu.fi/fi/ymparistosopimussuunnittelu/>

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

KATSO LISÄÄ:

- Ympäristösopimukset - Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus, CAP-seminaari Oulunsalossa 13.4.2023 JA INFO 23.3.2023
- ➔ <https://www.kpedu.fi/tietolinkki/materiaalit>

Kuvassa esimerkki vesiuoman ympäristörakentamisessa käytetystä läpäisevästä eroosionsuojamatosta, johon kehittyy nurmi- tai niitynpinta. Mattoja on saatavilla myös valmiiksi kylvettyinä. Luonnonkuiduista materiaalina voi olla saatavilla kookoskuitua tai olkea, myös hammppukuitu voisi olla kotimainen vaihtoehto. Kuva on puistoalueelta, mutta tietyissä kohteissa voisi soveltua myös maatalousalueille. Kuva Taimi Mahosenaho.

Maatalousluonnon ja maisemanhoidon sopimusalat vaikuttavat myös vesienhoitoon, kun kasvustoa ja siten ravinteita poistetaan joko keuruun tai suunnitelmallisen laidunhoidon avulla. Luonnon ja maiseman kannalta vaihtelevasti puuvartiset kasvit ovat suotavia, mutta kannattaa tarkistaa minkä verran sopimusalaan hyväksytään puustoa. Siitä käydään keskustelua parhaillaan. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

7. ESIMERKKEJÄ MUISTA KOSTEIKKOJEN RAHOITUSLÄHTEISTÄ

– Katso ohje kaksinkertaisista rahoituksista

Luonnon monimuotoisuuden edistämiseen on voinut saada rahoitusta esimerkiksi seuraavista lähteistä:

- Helmi-hanke
- Fingrid
- ELY-keskuksen oma hanke
- yleishyödyllinen hankerahoitus.

Petoaitarahoitusta on voinut saada esimerkiksi Riistakeskuksen rahoittamana.

Kosteikkojen perustamiseen ja hoitoon on voinut saada rahoitusta esimerkiksi seuraavista lähteistä:

- Ei-tuotannollisten investointien tuki kosteikon perustamista
- Metka - metsätalouden kannustejärjestelmän vesien- ja luonnonhoitohankkeet (Suomen Metsäkeskus)
- ELY-keskuksen avustus vesien- ja merenhoidon toimenpiteisiin (hakijana esim. osakas-kunta, yhdistys, kunta)
- Yleishyödyllinen kehittämishanke (Alueellinen Leader-ryhmä)
- Helmi-hanke, myös yksityismailla Suomen Metsäkeskuksen toimesta (Ympäristöministeriö)
- Sotka-hanke (Riistakeskus)

Lähde ja ohje kaksinkertaisista rahoituksista:

- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/ohje-kaksinkertaisesta-rahoituksesta-ymparistosopimuksissa/ohje-kaksinkertaisesta-rahoituksesta-ymparistosopimuksissa/>

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

Kuvat Maarit Satomaa. Vesienhoidollisten maatalouden pinta-alojen ja vaihtoehtojen selvittämiseen kannattaa käyttää Neuvo-järjestelmän mukaista neuvontaa.

INVESTOINTITUET KOSTEIKKOJEN PERUSTAMISEEN

Ei tuotannolliset investointituet:

Ei-tuotannollisten investointien tukea voi saada:

- kosteikkoihin, joita ovat pysyvästi veden osittain peittämät alueet, jotka toimivat kiintoaineksen ja ravinteiden pidättäjänä, eliöstön elinympäristönä tai viljelymaiseman monipuolijajana
- kaksitasouomiin, joita ovat ojat tai virtavesistöt, joissa alivesiuomaa reunustaa toiselle tai molemmille puolille perustettu tulvatasanne
- turvepeltojen muuttamiseen kosteikoksi tai suon kaltaiseksi alueeksi. Turvepeltoja ovat pelot, joiden muokkauskerroksen orgaanisen aineksen pitoisuus on vähintään 40 prosenttia.

https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/ei-tuotannolliset-investoinnit/?fbclid=IwAR014xjtMvzhopb3uChiGjTCyo0_UWqKuxncOjQN2VqvSsQMu0tGku7TRiI

Muut vesien tilaa parantavat investointituet:

- Pohjois-Pohjanmaalla haetut investointituet 2023

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- Ympäristön tilaa edistäviä investointitukihakemuksia jätettiin 36 kpl, ja niillä haettiin yhteensä noin 750 000 euroa tukea. Näistä oli salaojituksia 29 kpl ja lietemultaimia, lietelannansijoituslevityslaitteita sekä lietesäiliöitä seitsemän.
- https://maaseutu.fi/pohjois-pohjanmaa/pohjois-pohjanmaan-ely-keskuksesta-haettiin-maatalouden-investointi-ja-aloitustukea-yli-4-miljoonaa-euroa/?fbclid=IwAR3lBAOBmyoYp5ZTP2mDmBcFxFxGICCCsld-FLNnGpKcIoQ_xwuD7UxVm1bWz8

Ruokaviraston kattava ja selkeä kosteikko-opas

- https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/luonnon-monimuotoisuus-maatilalla/maatalous-luonnon-monimuotoisuuden-opaat/kosteikot/kosteikot/?fbclid=IwAR3opne3GUQtyl1z_gMULoFwx-kbqSion49w1Ah4iXXpEDqPEEScTBJvEvf0

8. KERTAUSTA JA HUOMIOITAVAA UUDISTUKSISTA LIITTYEN VESIENHOIDOLLISIIN KAISTAOIHIN

Kertaus uusista vaihtoehdoista:

A.

Ympäristösitoumuksen valinnainen toimi monivuotinen monimuotoisuuskaista 3 m sitoumuskauden ajaksi kahden 1 vuotisen lohkon kaikille reunoille (valittava tasan 2 toimenpidettä 7:stä vaihtoehdosta)

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitousehdot/ymparistokorvauksen-sitousehdot-2023/#id-2-monivuotiset-monimuotoisuuskaistat>

B.

Kasvulohkon alaan sisällytettäväksi sallitut monimuotoisuuskaistat ja suojakaistat, jotka voivat sisältää viljelykasvin alaan siten, ettei niistä tarvitse tehdä eri lohkoa

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-mita-aloja-ei-tarvitse-erottaa-omaksi-kasvulo>

Kasvulohkot

- *Kasvulohkon määritelmä*

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- *Kasvulohkolla tarkoitetaan yhteen peruslohkoon kuuluvaa yhtenäistä aluetta, jolle ilmoitat samaa kasvia tai käyttötapaa. Peruslohkolla voi olla yksi tai useampia kasvulohkoja. Kasvulohkojen rajat ja samalla niiden pinta-alat voivat vaihdella peruslohkon sisällä vuosittain.*
- **Mitä aloja ei tarvitse erottaa omaksi kasvulohkoksi?**
- *Alle on koottu maatalousmaan käyttömuotoja, jotka katsotaan kuuluvaksi lohkolle ilmoitetun kasvin pinta-alaan. Jos ala kuuluu lohkolle ilmoitetun viljelykasvin alaan, sinun ei tarvitse jakaa sitä erilliseksi kasvulohkoksi.*
- **Ehdollisuuden suojakaista**
  - *Vähintään 3 metriä, mutta keskimäärin enintään 4 metriä leveä nurmi-, heinä- tai niittykasvillisuuden peittämä kaista, joka on perustettava lohkon vesistöön rajautuvalle reunalle.*
  - *Mittaa leveys lohkon reunasta pellolle päin ja reunaojan tapauksessa ojan niskasta pellolle päin.*
  - *Jos suojakaistan leveys ylittää 4 metriä, tee alasta oma kasvulohko, ja ilmoita kasviksi 'Suojakaista'*
  - *Kaistalla saa olla enintään yksivuotista puuvartista kasvustoa.*
- **Monimuotoisuuskaista**
  - *Keskimäärin enintään 4 metriä leveä, kylvämällä perustettu yksi- tai monivuotinen kukka- tai nurmik kasvusto.*
  - *Voit perustaa kaistan myös peruslohkon muille kuin vesistöihin rajoittuville reunoille edistämään luonnon monimuotoisuutta.*
  - *Monimuotoisuuskaistaksi hyväksytään myös aiemmin valtaojien varsille perustetut pientareet. Jos entinen valtaoja ei ole reunaoja, ja haluat säilyttää pientareen, voit ilmoittaa sen erillisenä kasvulohkona, jolle ilmoitat kasviksi rehunurmen tai luonnonhoitonurmen.**
  - *Jos monimuotoisuuskaistan keskimääräinen leveys on yli 4 metriä, tee alasta oma kasvulohko ja ilmoita kasviksi rehunurmi tai luonnonhoitonurmi. **
  - *Kaistoilla ei saa kasvaa ylivuotista puuvartista kasvustoa.*

KASVULOHKOT

- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-4-kasvulohkot>

EHDOLLISUUDEN OPAS

- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/>

PAKOLLINEN SUOJAKAISTA

- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-31-jata-suojakaista-vesiston-varrelle>

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- *MITÄ ON EHDOLLISUUS*
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#luku1>

Tienvarsimaisemassa kylvetty

aurionkukka-monimuotoisuuskaista 2023. Viljeltävän kasvin kasvulohkon pinta-alaan hyväksyttävä ja sisällytettävä CAP27-monimuotoisuuskaista voi olla keski-määrin enintään 4 metriä leveä kylvämällä perustettu yksi- tai monivuotinen kukka- tai nurmikasvusto. Katso tämä asia tarkemmin Ruokaviraston kasvulohkojen määritelmistä ja tämän oppaan kohdasta Monimuotoisuuskaistat. Kuva Taimi Mahosenaho.

Jos maatilalta löytyy vanhoja peltöjä tai pien-

tareita, joissa on jo valmiiksi monimuotoinen kasvusto, se on usein luonnon, vesistön ja ilmaston kannalta parempi kuin muokattava ja kylvettävä monimuotoisuuspelto- tai kaista. Monilajisiksi kehittyneet luonnonvaraisia heiniä ja ruohovartisia kasveja sisältävät vanhat aiemmin kylvetyt nurmikasvustot voidaan hyväksyä esimerkiksi ekojärjestelmän luonnonhoitonurmiksi. Siinä on kuitenkin pinta-alarajoite, minkä verran sitä saa olla. (katso osa 2 lopusta). Myös ympäristösitoumuksen valinnainen monivuotinen monimuotoisuuskaista tai alle 3 metrin ojan piennar voivat olla säilytettäviä vanhoja kasvustoja. (katso myös muut kohdat osa 5).

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

Kirjoittajan pohdintaa pinta-aloihin liittyen (Katso myös tämän raportin Osa 1, Suojavyöhykkeiden määrä CAP27:ssä.) :

- Vipu-palvelun karttatasolla suojavyöhykkeeksi määritellyt pinta-alat ovat siis saattaneet aiempiin vuosiin verrattuna joko pysyä entisellään tai vaihtoehtoisesti pienentyä.
- *Osaa entisestä suojavyöhykealasta on voitu pienentää määritelmien vuoksi tai osa voi olla nyt siirtynyt vesistöjen varrella olevaksi pakolliseksi ehdollisuuden suojakaistaksi, jonka hoito on määritelty mutta siitä ei tarvitse erottaa omaa lohkoa ja alalle saa viljelykasvin tuen*
- *Huomaa että Vipu-palvelun erilaisia määriteltyjä aloja tullaan vielä tarkentamaan ja ne saattavat muuttua*
- Jos entisen suojavyöhykkeen pinta-ala on Vipu-palvelussa pienentynyt, loppualalle kannattaa suunnitella muita vesienhoidollisia pellonkäyttömuotoja ja hoitaa niitä suojavyöhykkeen tapaan. Näistä vaihtoehdoista kannattaa pyytää Neuvo-järjestelmän mukaista neuvontaa.
  - Ekojärjestelmän luonnonhoitonurmi suojavyöhykkeen tapaan hoidettuna
  - Ekojärjestelmän monivuotiset lannoittamattomat hoidettavat monimuotoisuuskasvivaihtoehdot
  - Ympäristösitoumuksen valinnainen toimi monimuotoisuuskaista
  - Viherlannoitusnurmet
  - Turvepeltojen nurmet
  - Uutena parannuksena aiempaan verrattuna on mahdollisuus viljelylohkon pinta-alaan sisällytettävistä suojakaistoista ja monimuotoisuuskaistoista siten että niistä ei tarvitse tehdä eri lohkoa. (ne eivät välttämättä näy vesienhoidon tilastoinneissa)
  - myös talviaikaisen vähimmäismaanpeitteen ja viljelykierron vaatimuksilla on vaikutus vesienhoitoon

Lähteet:

- Tiedote suojavyöhykkeistä:
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/suojavyohykkeiden-karttataso-tarkentui-vipu-palvelussa/>
- Suojavyöhykkeen ehdot vuonna 2023 – vain vipu-palvelun osoittamille aloille (yht. 725-813 eur/ha - 2023):
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitoumusehdot/ymparistokorvauksen-sitoumusehdot-2023/#id-4-suojavyohykkeet>
- Vaihtoehtona ekojärjestelmän luonnonhoitonurmi, voidaan haluttaessa hoitaa kuten suojavyöhyke, käy myös muualle kuin vipu-palvelun aloille, max 10% suorien tukien alasta (yht 440-528 eur/ha - 2023)
  - [https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-luonnonhoitonurmien-tukiehdot](https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-luonnonhoitonurmien-tukiehdot)

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

- *mainittu hehtaarimäärä on suoraan ruokaviraston tiedotteesta 26. kesäkuuta 2023
- Huomaa että karttatasoja on nyt päivitetty – tarkista tilanne oman kohteesi osalta.
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/suojavyohykkeiden-karttataso-tarkentui-vipu-palvelussa/>
- [Etusivu](#) - [Tuet](#) - [Maatalous](#) - Suojavyöhykkeiden karttataso tarkentui Vipu-palvelussa

Kuva Taimi Mahosenaho

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

Kuva Taimi Mahosenaho.

Jokivarteen kylvettyä monimuotoista kukkivaa uusniittyä. Kotimaiselle siementuotannolle olisi tarvetta nykyistä laajemmin. Kuva Taimi Mahosenaho.

Vesiuoman varteen levinnyttä haitallista jättipalsamia, jonka eteneminen on voimassa olevan lainsäädännön mukaan estettävä. Siementävät vieraskasvit leviävät rannoilla helposti veden mukana laajalle. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 4 – Vesienhoitoa ja luonnon monimuotoisuutta edistävät alat

Yleisiä ohjeita monivuotisten vesienhoidollisten suoja- ja monimuotoisuuskaistojen ja vyöhykkeiden hoidosta

Luonnon kannalta kaistojen ja vyöhykkeiden niittoajankohdan määrittely olisi paras tehdä sen mukaan, onko kasvilajisto toivottua vai ei-toivottua ja onko alueella lintujen pesintää ja poikueita. Alussa lajisto voi olla ylirehevää ja yksipuolista, silloin olisi parasta niittää ennen siementämistä. Kun lajisto vakiintuu ja jos kasvualusta köyhtyy, voidaan myöhästyttää niittoajankohtaa.

Hankalat rikkaruohot ja vieraslajit torjutaan niittämällä ennen siementämistä. Myös tukiohjeissa tulisi tiedostaa mikä on ei-toivottu kasvi tai rikkaruoho ja mikä hyödyllinen luonnosta levinnyt piennarkasvi. Rikkaruohoista pahin on pellolle leviävä tuulen mukana leviävä siemenistä leviävä laji, se kannattaa niittää ennen leviämistä. Jos on kyse niittymäisestä kasvillisuudesta, monilajisuus on hyöty sekä luonnolle että vesistölle. Lajirikkaudesta syntyy myös monikerroksinen juuristo, joka sitoo maata parhaiten. Tarpeetonta uusimistakin on tehty, kun esimerkiksi aiemmissa suoja- vyöhykkeiden ohjeissa on puhuttu kylvönurmesta.

Pientareiden ja suojakaistojen leveyksiä on mitattu pellon ja luiskan taitteesta, joten jyrkkä tai leveä viljelemätön luiska ei ole poistanut pientareen tai suojakaistan tarvetta. Piennar tai suojakaista on pellon puolella eli alueella, jolla pystyisi suorittamaan normaalit viljelytoimet. Kannattaa kuitenkin tutustua nyt huolella uusiin CAP27 ohjeisiin. Tätä tekstiä kirjoitettaessa odotetaan selkiyttäviä ohjeita.

Peruslohkon reunoille on CAP27 ehdoissa mahdollinen myös monimuotoisuuskaista, jonka leveys on enintään 4 metriä. Siihen voidaan hyväksyä myös aiemmin valtaojien varsille perustetut suoja-

kaistat. Lisäksi on olemassa esimerkiksi ympäristö- sitoumuksen valinnainen monimuotoisuuskaista, johon sopivat alat pitäisi tulla näkyviin Vipupalvelussa.

Niukkaravinteinen niittymäinen rantavyöhyke.

Kuva: Taimi Mahosenaho

Osa 5 – Erilaiset kaistat

OSA 5 - Erilaiset kaistat

Monimuotoisuuskaistat

Monimuotoisuuskaista tarjoaa elinympäristön, ravintoa ja suojaa monille hyönteisille. Monimuotoisen hyönteislajiston vaaliminen ylläpitää pölyttäjiä sekä monia peto- tai loishyönteisiä, jotka rajoittavat tuhohyönteisten leviämisen satokasveihin. Petohyönteiset tarjoavat tehokkaan tavan suojella kasvilajeja tuholaisilta ilman kasvisuojeluaineita.

CAP27 mahdollisuuksia monimuotoisuuskaistojen tai -lohkojen perustamiseksi maatalousympäristöön

1. LOHKON PINTA-ALAAAN KUULUVAT KAISTAT

Alla on kaksi maatalousmaan käyttömuotoa, jotka katsotaan kuuluvaksi lohkolle ilmoitetun kasvin pinta-alaan. Jos ala kuuluu lohkolle ilmoitetun viljelykasvin alaan, sinun ei tarvitse jakaa sitä erilliseksi kasvulohkoksi.->

Monimuotoisuuskaista, joka on hyväksyttävä kasvulohkon alaan

- Keskimäärin enintään 4 metriä leveä, kylvämällä perustettu yksi- tai monivuotinen kukka- tai nurmikasvusto.
- Voit perustaa kaistan myös peruslohkon muille kuin vesistöihin rajoittuville reunoille edistämään luonnon monimuotoisuutta.
- Monimuotoisuuskaistaksi hyväksytään myös aiemmin valtaojien varsille perustetut suojakaistat. Jos entinen valtaoja ei ole reunaoja, ilmoita suojakaista erillisenä kasvulohkona.
- Jos monimuotoisuuskaistan keskimääräinen leveys on yli 4 metriä, tee alasta oma kasvulohko ja ilmoita kasviksi *Viherkesanto, nurmi ja niitty*.
- Kaistoilla ei saa kasvaa ylivuotista puuvartista kasvustoa.

Löytyy täältä:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-mita-aloja-ei-tarvitse-erottaa-omaksi-kasvulo>

Osa 5 – Erilaiset kaistat

Ojanpientare, joka on hyväksyttävä kasvulohkon alaan

- Sarkaoja tai muu lohkon sisällä oleva oja ja sen viljelemätön piennar saa olla enintään 3 metriä leveä.
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-sarka--ja-muut-ajat-peruslohkon-sisalla>
- Katso reunaojan tarkemmat mittaushjeet täältä – mitat vaihtelevat 2-4 m.
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-reunaoja>
- Jos reunaojan varrella on suojakaista tai monimuotoisuuskaista, voi ojan niskasta viljellyn reunaan olla enintään 4 metriä.

Ehdollisuuden suojakaista

- Vähintään 3 metriä, mutta keskimäärin enintään 4 metriä leveä nurmi-, heinä- tai niittykasvillisuuden peittämä kaista, joka on perustettava lohkon vesistöön rajautuvalle reunalle.
- Mittaa leveys lohkon reunasta pellolle päin ja reunaojan tapauksessa ojan niskasta pellolle päin.
- Jos suojakaistan leveys ylittää 4 metriä, tee alasta oma kasvulohko, ja ilmoita kasviksi 'Suojakaista'
- Kaistalla saa olla enintään yksivuotista puuvartista kasvustoa.
- Lue lisää:
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-mita-aloja-ei-tarvitse-erottaa-omaksi-kasvulo>

2. YMPÄRISTÖSITOUKSEN VALINNAISIIN TOIMIIN KUULUVA ALA

(-valitaan tasan 2 KPL/V - 7 VAIHTOEHDOSTA, jotka kaikki ympäristötoimia)

Monivuotiset monimuotoisuuskaistat

- -säilytä tai perusta keskimäärin kolme metriä leveä monivuotinen nurmi- ja niittykasvusto vähintään kahden yksivuotisen tuotantokasvin peruslohkon kaikille reunoille sitoumuskauden ajaksi. Katso alueet vipu-palvelusta.
- (huom. tämä on eri toimenpide kuin se vapaaehtoinen kasvulohkon pinta-alaan sisällytettävä
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-2-monivuotiset-monimuotoisuuskaistat>

Osa 5 – Erilaiset kaistat

Pölyttäjien ravintokasvit

- -vähintään kahdelle peruslohkolle sadontuottotarkoituksessa viljeltäviä pölyttäjien ravintokasveja. Katso vipu-palvelusta sopivat lohkot ja alla linkistä kasvit: esim. kumina, mansikka, marjapensaat, vadelma, herne, öljyhamppu
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-5-polyttajien-ravintokasvit>

3. EKOJÄRJESTELMÄÄN KUULUVAT ALAT

Monimuotoisuuskasvit omina lohkoinaan (lohko voi olla myös kaistamaisessa muodossa)

- (vapaaehtoisia toimia – ekojärjestelmän tukia yht. max 25% suorien tukien alasta)
- Pienin kasvulohko, josta voit saada tukea, on 0,05 hehtaaria.
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-5-monimuotoisuuskasvit>

Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvien tukiehdot YKSIVUOTINEN

Riistakasvien tukiehdot YKSIVUOTINEN

Niittykasvien tukiehdot MONIVUOTINEN – tätä tukea max 2 vuotta

Peltolintukasvien tukiehdot MONIVUOTINEN – tätä tukea max 2 vuotta

- Suunnittele aina myös monivuotisten monimuotoisuuskasvien jatkotukimuoto – viherkesanto tai luonnonhoitonurmi. Tavoitteena on mahdollisimman kauan muokkaamaton kasvipeite.
- (TARKISTA JATKOTUKI SEURAAVINA VUOSINA TUKIOHJEISTA)
- Arvioitu maksimitukitaso keväällä 2023 -kaikkine tukineen 675 eur/ha/ vuosi + 88

Osa 5 – Erilaiset kaistat

EKOJÄRJESTELMÄN MUUTOKSIA 2023

Ruokaviraston aiemmin julkaisemista hakuehdoista poiketen

1. **Riistapeltojen** monimuotoisuuskasvien seokseen hyväksytään asetuksessa mainittujen kahden pakollisen kasvin siementen lisäksi tänä vuonna 2023 myös muiden kasvien siemeniä.
2. **Niittykasvien** siemenseoksissa myös muut yksivuotiset heinäkasvit ja vurnat voidaan hyväksyä mukaan seokseen vuonna 2023.

Valtioneuvoston asetus ekojärjestelmästä koskee vuotta 2023. Asetusta ja kasvilajiluetteloita tarkennetaan vuodelle 2024.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/lievennyksia-ekojarjestelmatuen-monimuotoisuuskasvien-ehdoin/>

VILJELYKIERTOVAATIMUKSEN HUOMIOIMINEN

Vuosittaisessa viljelykierrossa yksivuotisen viljelykasvin pitää vaihtua vuosittain vähintään 33 prosentilla hallinnassasi olevalla peltoalalla. Viljelykierron toteutumista verrataan alalla edellisvuonna ilmoitettuihin yksivuotisiin kasveihin.

Viljelykiertovaatimus koskee myös seuraavia ekojärjestelmän monimuotoisuuskasveja

- Monimuotoisuuskasvit, pölyttäjä ja maisema
- Monimuotoisuuskasvit, riista
- Lähde: Ehdollisuuden opas 2023 - Ruokavirasto

4. YMPÄRISTÖSOPIMUSALAT PELLON ULKOPUOLELLE

Ympäristösopimus: Maatalousluonnon ja maisemanhoito

Sopimus voidaan tehdä alalle, joka on maankäyttölajiltaan luonnonlaidun ja niittyä, metsämaata tai muuta alaa ja jota hoidetaan vuosittain laiduntamalla tai niittämällä ja korjaamalla niittojäte hoitosuunnitelman mukaisesti. Pellon ulkopuolinen alue. Sopimuksen vähimmäispinta-ala on 0,3 hehtaaria ja voi koostua useista vähintään 0,05 ha lohkoista.

Yleensä alue on perinnebiotooppi tai luonnonlaidun, mutta voi olla myös erityinen reuna-alue.

Erityiset reuna-alueet ja saarekkeet

- luontoarvoiltaan monimuotoinen tai maisemaltaan merkittävä peltojen reuna-alue
- Sopimukseen hyväksyttävien reunavyöhykkeiden on sijaittava maatalousympäristössä:
  - peltoalueen ja metsän (enintään 20 metriä leveä),
  - peltoalueen ja tien (enintään 40 metriä leveä) tai

Osa 5 – Erilaiset kaistat

- o peltoalueen ja vesistön (enintään 20 metriä leveä) välisellä, peltoalueen ulkopuolisella alueella.
- o Peltoalueilla sijaitsevien metsäsaarekkeiden enimmäiskoko voi olla enintään yksi hehtaari.
- o pellon ja tien tai pellon ja vesistön välinen reuna-alue tai peltoalueiden metsäsaareke

Huomaa, että pelkkä raivaus ei riitä hoidoksi.

Tekstin lähteenä käytetty ruokavirasto.fi tilannetta 4.5.2023. Muutokset mahdollisia, tarkista aina viimeisimmät tukitiedot.

Leveämpiin ojaluisiin voi kehittyä luonnostaan sekä hoidon avulla arvokasta monimuotoista kasvustoa, koska kosteusolosuhteet vaihtelevat ojan pohjan ja yläreunan välillä. Osissa 4 ja 5 on kerrottu erilaisista CAP27-järjestelmän kaistoista, niiden leveyksistä ja milloin on kyse yksi- ja milloin monivuotisesta kasvustosta, milloin voi sisällyttää peruslohkon alaan. Vaihtoehtojen määrä on suuri, mutta niitä kannattaa käydä läpi. Kuva Taimi Mahosenaho

OSA 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Luonnon monimuotoisuutta lisäävät hoidetut CAP27 viherkesantoalat sekä maankäyttöluokituksen mukaiset kesannot kylämaisemassa

CAP27 KESANNOT JA MUUT NIITYMÄISET ALAT PELTOALUEILLA

CAP27 järjestelmässä kesantoalat kuuluvat ehdollisuuden toimenpiteisiin. Ne eivät ole hoitamattomia aloja, vaan vaativat joka vuosi jonkin toimenpiteen. Ympäristön kannalta paras on viherkesanto, kun muut kesantotyyppit ovat avokesanto ja sänkikesanto. CAP27 viherkesannot on niitettävä elokuun loppuun mennessä, paitsi kyseisenä vuonna perustetut. Vaikka kesantopelto on yleensä tuotantoon käyttämätöntä maatalousmaata, CAP27 kesantoa voi pääsääntöisesti hyödyntää myös taloudellisesti. Tässä huomioitava miten alue on ilmoitettu -eli onko ilmoitettu tuottamattomaksi alaksi. Viherkesantoa voidaan myös laiduntaa, jos pellon pinta säilyy nurmipeitteisenä. **Viherkesanto** on kylvetty yksi- tai monivuotisilla riista-, maisema-, pölyttäjähönteis-, niitty- tai nurmikasveilla tai niiden siemenseoksilla tietyin rajoittein. Kylvä viherkesannon kasvusto viimeistään 30.6., jos pelto-lohkolla ei ole ennestään kylvettyä viherkesantoa. Et saa lannoittaa kesantoa. Jos lohkolla on toisen vuoden tai vanhempi viherkesanto, niitä tai laidunna kesanto viimeistään 31.8.

Keväällä 2023 alustavan suullisen tiedon mukaan viherkesanto voi olla myös vanha nurmi, mutta tarkista tämä tieto kunkin vuoden ohjeista. Luonnon kannalta muokkaamattoman vanhan nurmen voi kehittää hoidon avulla nopeammin niityksi kuin kylvetyn niityn. Niitymäinen ala kehittyy parhaiten niukkaravinteisella maalla ja varsinkin silloin, jos luonnonlajisto on jo alkanut kehittyä niitymäiseen suuntaan. Kehitystä voidaan edistää ajoittamalla niitot ja niittoheinän keruu lajiston mukaan tai laiduntamalla ilman lisärehua ja laidunpainetta säätämällä kasvustoa vastaavaksi.

- Katso CAP27 kesantoalojen hoitoa koskevat tarkemmat vaatimukset Ehdollisuuden oppaasta: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-kesantojen-hoito>
- Lisäksi yksi vaihtoehto voi olla CAP27 Ekojärjestelmän luonnonhoitonurmi. Se ei liity kesantoihin eikä pellon ulkopuolisiin aloihin. Luonnonhoitonurmi on peltoalaa, joka voi olla myös luonnonhoidollinen muokkaamaton ja lannoittamaton vanha nurmi: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltoet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-3-luonnonhoitonurmet>

HUOM: CAP27 kesannon ja luonnonhoitonurmen pinta-alaa voi yhteensä maksimissaan olla yht. max. 25% korvauskelpoisesta alasta. Luonnonhoitonurmea voi olla maksimissaan 10% suorien tukien alasta.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

TILASTOKESKUKSEN LUOKITUKSEN MUKAISET KESANTOALAT

HUOM -Alla esitelty luokitus ei ole sama kuin CAP27 järjestelmässä

E21 Käyttämätön maatalousmaa

Tilastokeskuksen Maankäyttöluokitus 2000 mukaan Käyttämätön maatalouden maa (E21) on pitkäaikaisella kesannointisopimuksella kesannoitu maa, tai sellainen aiemmin maatalouskäytössä ollut maa, jonka käyttäminen maatalouteen on pysyvästi lopetettu ja jota ei käytetä muuhun tarkoitukseen.

Pitkäaikainen kesanto on kesannointijärjestelmän piirissä olevaa peltomaata, joka on ollut tai tulee olemaan pois viljelyskierrosta yli viiden vuoden ajan. Alueen käyttö maataloustuotantoon on tois-
taiseksi lopetettu ja aluetta ei ole otettu muuhun käyttöön, eikä se ole metsittynyt tai vesoittunut.

Käytöstä poistuneeksi maatalousmaaksi luetaan:

- viljelyskierrosta pysyvästi poistuneet, kesannointijärjestelmään kuulumattomat pellot, joita ei ole metsitetty, jotka eivät ole luontaisesti metsittyneet tai vesoittuneet ja joita ei ole otettu muuhun käyttöön
- luonnonniityt ja -laitumet sekä hakamaat, joiden käyttö laidunmaana tai muu maatalouskäyttö on pysyvästi lopetettu, joita ei ole metsitetty, jotka eivät ole luontaisesti metsittyneet tai vesoittuneet ja joita ei ole otettu muuhun käyttöön
- alueet, jotka esimerkiksi märkyytensä takia on jätetty pysyvästi viljelemättä.

Pysyvästi viljelyskierron ulkopuolelle jäänyt pelto, luonnonniitty, -laidun ja hakamaa luetaan muuhun maankäyttöluokkaan (kuin E21) jos:

- alue on rakennettu tai otettu muuhun käyttöön
- alue on istutettu tai kylvetty metsälle tai se on metsittynyt
- alue on vesoittunut

Metsittymisellä tarkoitetaan kehityskelpoisen taimikon luontaista syntymistä alueelle. Vesoittumisella tarkoitetaan sellaisen vähäarvoisen ja kehityskelvottoman lehtipuuston syntymistä alueelle, joka estää kehityskelpoisen metsän syntymisen luontaisesti tai viljellen ilman raivaustoimenpiteitä.

Tähän eivät kuulu:

- Vesoittuneet tai metsittyneet entiset pellot (kuuluvat luokkaan F. Metsätalouden maat).

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Pääloukat - Maankäyttöluokitus 2000

E Maatalouden maat

- E1 Käytössä oleva maatalousmaa
- E11 Pellot
- E12 Monivuotiset nurmet ja niityt
- E13 Puutarhaviljelmät
- E2 Muu maatalouden maa
- E21 Käyttämätön maatalousmaa
- E22 Maatalouden rakennettu maa

Maankäyttöluokitus 2000

Pääloukista tarkemmille tasoille:

- A Asuin- ja vapaa-ajan alueet
- B Liiketoiminnan, hallinnon ja teollisuuden alueet
- C Tukitoimintojen alueet
- D Kallio- ja maaperäainesten ottoalueet
- E Maatalouden maat
- F Metsätalouden maat
- G Muut maat
- H Vesialueet
- I Erityiskäyttöalueet

CAP27 ympäristösopimukset kesantotyyppisille pellon ulkopuolisille niittymäisille aloille

Luontoarvoja sisältävät kesantotyyppiset pellon ulkopuoliset alat voidaan tietyissä tapauksissa hoitaa myös maataloustukijärjestelmään kuuluvilla ympäristösopimuksilla siten, että aktiiviviljelijä tai rekisteröity yhdistys vuokraa ne itselleen hoidettavaksi ja saaden siten korvauksen piiriin. CAP27 järjestelmässä tämä on nimeltään ympäristökorvaukseen liittyvä Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus. Sopimus voidaan tehdä alalle, joka on maankäyttölajiltaan luonnonlaidun ja niittyä, metsämaata tai muuta alaa. Jos ala on luonnonlaidun ja niittyä, puita voi olla enintään 50 puuta/ha. Jos ala on metsämaata tai muuta alaa, puita voi olla enemmän kuin 50 puuta/ha. Katso täältä tarkemmat ohjeet: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/>

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Lähteet:

- Maankäyttöluokitus: https://www.stat.fi/fi/luokitukset/maankaytto/maankaytto_1_20000501/code/E21/
- CAP27 Ehdollisuuden kesantoalat: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-kesantojen-hoito>
- CAP27 Ympäristösopimukset: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/>

Tämä teksti on kirjoitettu toukokuussa 2023 ja ehdot voivat myöhemmin muuttua. Tarkista asiat aina ajantasalla olevista tukiehdoista ja tietolähteistä.

Kuva: Taimi Mahosenaho

Kuva Taimi Mahosenaho

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Suomessa ei tällä hetkellä ole vielä tarpeeksi omaa niittykasvien tuotantoa. Koska niittykasvien alkuperän olisi suotavinta olla mahdollisimman paikallista, pölyttäjille ovat tärkeitä esimerkiksi tai niittymäiset vanhat pellot tai reuna-alueet. Kuva Taimi Mahosenaho.

Kuvassa toivottuja niittykasveja: kukassa pukinjuurta, kissankelloa, päivänkakkaraa, keltano, siementämässä tuoksusimake ja rölli sekä alla poimulehden, siankärsämön ja puna-apilan lehtiä. Kuva: Taimi Mahosenaho.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Raiviot ja viljelemättömien alueiden saaminen hoidon piiriin

->eli muusta maankäytöstä maatalousmaaksi muutettavan maan cap27 hyväksyttävyyks korvauksen piiriin (koskee myös käytöstä pois jääviä turvetuotantoaloja):

Vaikka pajukoituneiden peltojen määrä on laskenut koko EU-kauden ajan, kylämaisemanhoidon suunnittelussa tulee edelleenkin esille miten saada joku aiemmin viljelyssä ollut ja nyt umpeen kasvava vanha peltoalue hoidon piiriin. Toinen vaihtoehto on selvittää pellon ulkopuolisen ympäristösopimuksen mahdollisuus tai vaihtoehtona selvittää alueen saaminen viljelyn piiriin. Silloin tulee kysymys saako kyseinen ala esimerkiksi CAP27 korvauksia. Jos alue ei ole ollut tukien piirissä, se voidaan katsoa uudeksi raivatuksi pelloksi eli raivioksi. Siihen on CAP27 järjestelmässä seuraavia ehtoja.

Raiviot

- Mitä tukia saavat 31.12.2022 kylvökuntoisena olleet raiviot? • Vastaus: Suoria tukia
  - Kaudella 2023-2027 suoria tukia ovat perustulotuki, uudelleenjakotulotuki, nuorten viljelijöiden tulotuki, ekojärjestelmätuki sekä tuotantosidonnaiset tulotuet. Tuet myönnetään viljelijän hallinnassa olevan pinta-alan tai eläinten perusteella edellyttäen, että tukien saamisen edellytykset täyttyvät. Perusehtoina tukien saamiselle ovat muun muassa ehdollisuuden noudattaminen ja aktiivilviljelijän määritelmän täytyminen. (LÄHDE: <https://mmm.fi/eu-n-suorat-tuet>)
- Jos raivaa peltoa tai viljelijän hallintaan tulee korvauskelvottomia lohkoja vuonna 2023, mitä tukia näille voi saada?
  - Vastaus: Jos raivaa peltoa vuodesta 2023 alkaen, voi saada suoria tukia pl. ekojärjestelmätuki. Huomattava kuitenkin, että muiden kuin nurmikasvien viljelystä aiheutuu ehdollisuuden seuraamus. **Sinun on säilytettävä kaikki vuoden 2022 jälkeen muusta käytöstä maatalousmaaksi ottamasi ala pysyvästi nurmikasvustolla.** Vaatimus pysyvästä nurmikasvustosta ei koske tilusjärjestelyn perusteella hallintaasi tulleita aloja.

Vaatimus pysyvästä nurmikasvustosta

Sinun on säilytettävä pysyvästi nurmella ne maatalousmaan alat, jota vaatimus koskee. Voit uusia nurmikasvuston suorakylvönä tai kevenneillä muokkauksella niin, että kylvät uuden kasvuston välittömästi aieman kasvuston muokkauksen jälkeen. Et saa kyntää tällaista maatalousmaata.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Voit tarkistaa Vipu-palvelun peltotukien haussa peruslohkon viranomaistiedoista, onko muusta käytöstä maatalousmaaksi ottamallasi lohkollla vaatimus pysyvistä nurmikasvustosta.

Voit ilmoittaa em. pysyville nurmille seuraavia nurmikasveja vuoden 2022 jälkeen maatalousmaaksi otetulle peruslohkolle, jota vaatimus koskee:

- Englannin raiheinän siemen, valvottu tuotanto
- Italianraiheinän (westerw.) siemen, valv. tuotanto
- **Laidunnurmi**
- **Luonnonlaidun ja -niitty**
- Nurminadan siemen, valvottu tuotanto
- Rehunurmi
- Ruokonadan siemen, valvottu tuotanto
- Siemennurmi
- Siemennurmi, yksilajinen
- **Suojakaista**
- Timotein siemen, valvottu tuotanto
- **Viherkesanto (nurmi ja niitty)**
- **Viherlannoitusnurmi**

Et voi ilmoittaa alalle ympäristösitoumuksen tai ekojärjestelmätuen mukaisia nurmitoimenpiteitä.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-muusta-kaytosta-maatalousmaaksi-otettu-ala-vu>

Turvemaita koskevat erityisehdot, jos alue on CAP27 korvausten piirissä

Turvemaiden käsittelytavat ovat keskeisessä asemassa ilmastoon vaikuttavien maaperän hiilipäästöjen kannalta. Sen vuoksi CAP27 järjestelmässä on määritelty turvemaiden viljelyyn omia erityisehtoja.

Vaatimukset turvemaille vuodesta 2025 alkaen

Jos uudistat nurmelta nurmelle lohkon, joka on pysyvää nurmea ja turvemaata, voit kyntää sen vain kerran neljässä vuodessa. Vaatimus koskee aloja, jotka ovat olleet maatalousmaata jo ennen vuotta 2023. Voit jatkossakin kylvää tällaiselle pysyväksi nurmeksi muuttuneelle turvemaalle myös muita kuin nurmikasveja. Tällöin pysyvän nurmen merkintä alalta poistuu.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Et saa tehdä seuraavia toimenpiteitä:

- ottaa maa-ainesta maatalousmaalta, joka on turvemaata
- polttaa turvemaalla olevaa kasvustoa
- kaivaa uusia avo-ojia turvemaalle (Avo-ojien kaivuu on kuitenkin sallittua silloin, jos kaivuu liittyy rakennettavan kosteikon perustamiseen tai useita maanomistajia koskevaan peruskui- vatus- tai tilusjärjestelyhankkeeseen).

Lähde: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-muusta-kaytosta-maatalousmaaksi-otettu-ala-vu>

Tuulensuojapensaikko tai -puurivi

Tuulensuojakujanne suojaa nimensä mukaisesti peltoaukeaa ja satokasveja kovilta tuuilta. Se myös mahdollistaa hyötyhyönteisten ja pölyttäjien selviämisen ja näin nostaa sadon määrää.

Puukujanteella pellolla on monta vaikuttavaa tekijää. Se voi toimia eroosion ehkäisijänä, lumi – tai tuulensuojana, sekä ehkäistä maaperän tiivistymistä. Kujanne voi koostua niin puista kuin pensaista- kin. Lajikkeet kujanteeseen kannattaa valita alueellisista luonnossa menestyvistä puu- ja pensasla- jikkeista. Sekaan vielä kukkivia ja marjovia lajeja niin saadaan ravintoa mahdollisimman monelle eliölajille.

Käytännössä olemassa olevasta kasvustosta harventamalla, hoitamalla ja täydentämällä voidaan saada paras mahdollinen ja kestävin tuulensuojavyöhyke. CAP27 järjestelmässä vuonna 2023 pu- hutaan istutetuista tuulensuojavyöhykkeistä, mutta toivotaan asian mahdollista tarkentumista tule- vina vuosina myös olemassa olevan kasvuston hoitoa suosivaksi.

CAP27 maatalouden tukijärjestelmässä on nyt huomioitu perustetut tuulensuojaistutukset seuraavasti:

- **Tuulensuojaistutukset (perustetut)**
- **Tuulensuojaistutukset – uutta vuodesta 2023 alkaen**
- Peruslohkon alaan kuuluvaksi voidaan lukea tuulensuojaistutuksen ala. Tuulensuojaistutuk- sella tarkoitetaan lohkon reunalle istutettua puu- tai pensasrivistöä. Istutusalueen on myötäil- tävä lohkon reunaa ja se voi olla enintään 2 metriä leveä. Jos istutus sijaitsee peruslohkon keskellä, lohko on jaettava.
- Istutusta ei voi tehdä peruslohkon metsään rajautuvalle reunalle. Vesistön varrella tuulen- suojaistutus ei korvaa suojakaistaa, eikä tuulensuojaistutus voi kasvaa suojakaistalla. Istutus- alueen lisäksi on aina oltava suojakaista istutuksen jommallakummalla puolen. Tuulensuo- jaistutukseksi ei hyväksytä luontaisesti lohkon reunalle muodostunutta pensaikkaa tai puus- toa.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

- **Lähde:**
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/#id-tuulensuojajastutukset-uutta-vuodesta-2023-alk>

Suomessa on viime vuosina herättänyt kiinnostusta myös agrometsätalouteen, jonka etenemistä kannattaa myös seurata. Agrometsätalous on viljelytekniikka, jossa viljely- ja laidunnusjärjestelmään tuodaan tuottavia puuvartisista kasveja eli puita tai pensaita. Puiden hyödyntäminen lähtee aina viljeltävän alueen ja viljelijän tarpeista. Puuvartiset kasvit tuovat hyötyä maaperään, ja hiilensidontaan.

Kuvassa tuulieroosiota, jota esiintyy esimerkiksi Tyrnävän HighGrade perunanviljelyalueilla ja Limingan lakeudella. Maan mukana voi levitä myös tauteja lohkolta toiselle. Monipuolinen viljelykierto ja suunnitelmallisesti sijoitetut tuulensuojakasvustot auttavat. Olemassa olevasta ojan tai pellon reunataimikosta voi onnistua kehittämään nopeimmin suojakasvuston. Jos haluaa tuulensuojajastutusta hyväksyttäväksi lohkon pinta-alaan, 2023 ehdoissa on siihen vaadittu istutukset. Olemassa olevan puuvartisen kasvuston hyödyntämisestä maatalousympäristön hoidossa käydään parhaillaan vielä keskustelua muidenkin tukiehtojen osalta. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Maisemapiirteet ja puiden leikkauskielto lintujen pesinnän aikana

CAP27 perusehtoihin kuuluu huomioida myös maisemapiirteet ja puiden leikkauskielto lintujen pesinnän aikana

Muita maatilán CAP27perusehtoihin kuuluvia luonnon monimuotoisuuden liittyviä seikkoja ovat Ehdollisuuden toimenpiteisiin sisältyvät seuraavat kohdat (alla numerointi CAP27 ehdollisuuden oppaan mukaan)

Kuva Taimi Mahosenaho

Säilytä maisemapiirteet

Maisemapiirre voi olla puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu vastaava luonnonmuodostuma, joka on suojeltu sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Ehdollisuuden mukaiset maisemapiirteet ovat kohteita, jotka on suojeltu luonnonsuojelulain (1096/1996) 29§:n 1 momentin 9 kohdan tai 23§:n perusteella ja sijaitsevat peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella.

Suojellut kohteet on aina säilytettävä, eikä niitä saa vahingoittaa tai poistaa. Jos suojeltu maisemapiirre on enintään 0,2 hehtaarin alalla, se voidaan sisällyttää mukaan peruslohkon pinta-alaan.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-52-sailyta-maisemapiirteet>

Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Puiden leikkauskielto

Älä kaada tai leikkaa maatalousmaalla olevia puita 1.5.–31.7. välisenä aikana. Puiden leikkauskielolla rauhoitetaan lintujen pesintäaika.

Puu on vähintään neljä metriä korkea yksi- tai monirunkoinen, monivuotinen puuvartinen kasvi tai latvuksellinen puumainen pensas, jonka runko ja haarat kasvavat pystyyn tai yläviistoon ja jonka puumaiset varret kasvavat paksuutta ja pituutta. Puuksi katsotaan myös alle neljä metriä korkea kaaja.

Kaato- ja leikkauskielto ei koske pysyvien kasvien alaa eikä alaa, joka kuuluu maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevaan ympäristösopimukseen.

- Kirjoittajan lisäys: Se on kuitenkin otettava hoitosuunnitelmassa huomioon, arvioitava vaikutukset ja toimittava vain hyväksytyyn suunnitelman mukaan.

Pysyvät viljelykasvit ovat viljelykiertoon kuulumattomia kasveja, joita kasvatetaan yli viiden vuoden ajan ja joista saadaan toistuvia satoja. Näitä kasveja ovat esimerkiksi hedelmäpuut, edellä mainittujen kasvien taimitarhat ja lyhytkiertoinen energiapuu.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-53-puiden-leikkauskielto>

KATSO MYÖS

- **Ehdollisuuden opas 5.4. -> Haitallisten vieraslajien torjunta**
- **Sekä seuraava kohta tässä tekstissä: Haitallisten vieraskasvilajien torjunta – Miten asia on huomioitu CAP27 järjestelmässä ja yleisimmät vieraskasvilajit Pohjois-Pohjanmaalla**

LISÄTIETOJA:

Täällä kaikki ehdollisuuden eli CAP27 perusehtoihin sisältyvät vaatimukset:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/>

Tämä teksti on laadittu toukokuussa 2023. Tarkista aina kunkin vuoden ehdot erikseen.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Haitallisten vieraskasvilajien torjunta

Miten asia on huomioitu CAP27 järjestelmässä ja yleisimmät vieraskasvilajit Pohjois-Pohjanmaalla

Haitalliset vieraslajit on määritelty hävitettäväksi sekä Suomen että EU:n vieraslajisäädösten mukaan. Lisätietoa vieraslajit.fi. Päävastuu on maanomistajalla, mutta koska kasvit voivat levitä eri reittejä, on yhteistyö ja tiedottaminen keskeistä. Sen lisäksi CAP27 perusvaatimuksissa eli ehdollisuuden toimenpiteissä on mainittu kaksi haitallisinta vieraskasvia torjuttavaksi, jotka ovat myös valvonnan piirissä: jättiputki ja hukkakaura. Jättiputken torjunnasta on tullut Pohjois-Pohjanmaallakin useita kyselyitä, jonka vuoksi siitä löytyy lisätietoa myös Ympäristöviisas viljelijä hankkeen sivuilta seuraavat tekstit:

OSA 1: Jättiputken torjunta maatuvalalla katekankaalla tai mustalla muovilla peittämällä

OSA 2: Jättiputken torjunnasta glyfosaatin avulla (lue miksi tätä ei suositella)

OSA 3: Jättiputken torjunnasta koivutisleellä ja mekaanisella torjunnalla

KATSO MYÖS: Oulun MKN maisemapalveluiden vieraskasvitaulut 2023
Yleisimmät haitalliset vieraskasvit ja niiden torjunta

Jättiputkiryhmän kasvit voivat kasvaa jopa 3-5 metriseksi hävittäen muut lajit kasvupaikaltaan. Yksittäinen kasvi voi tuottaa 20 000 siementä, jotka säilyvät itävinä vuosia. Jättiputki leviää siementen mukana ja viimevuosina on havaittu laajoja esiintymiä myös Pohjois-Pohjanmaan jokivarsilla sekä entisten kaatopaikkojen yhteydessä. Ensimmäiseksi on tärkeää hävittää kasvi jokien yläjuoksulta sekä alueilta, jossa liikennöidään tai josta maa-ainesta kuljetetaan muualle. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

CAP27 Ehdollisuuden oppaassa sanotaan seuraavaa (perusehdot)

Haitallisten vieraslajien torjunta

Tarkkaile hukkakauran ja jättiputken esiintymistä maatalousmaalla. Huolehdi hukkakauran torjunnasta maatalousmaalla kemiallisesti, mekaanisesti, kitkemällä tai muulla tavalla. Ilmoita kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle hukkakauran saastuttamat lohkot.

Maaseutuelinkeinoviranomainen voi antaa viljelijää sitovan hukkakauran torjuntaohjeen tai vaikeammassa tapauksissa torjuntasuunnitelman. Noudata samaasi ohjetta ja suunnitelmaa.

Torju kaukasian-, persian- ja armenianjättiputki maatalousmaalta viimeistään kukintavaiheessa kemiallisesti, mekaanisesti, kitkemällä tai muilla toimenpiteillä.

Esimerkkejä poistettavista haitalliseksi luokitelluista vieraskasveista maatalousympäristössä Pohjois-Pohjanmaalla

Haitallisella vieraslajilla tarkoitetaan vieraslajia, jonka on todettu uhkaavan luonnon monimuotoisuutta tai siihen liittyviä ekosysteemipalveluita. Haitta on usein myös taloudellinen. Vieraslaji on ihmisen myötävaikutuksella ylittänyt luontaiset leviämiseesteet, kuten mantereen, meren tai vuoriston, ja levinnyt alueelle, minne se ilman ihmisen apua ei olisi vielä luontaisesti levinnyt. Kaikki vieraslajit eivät ole haitallisia. Mitä aiemmin haitallisen vieraslajin saa hävitettyä, sen kustannustehokkaampaa torjunta on. Torjunnan kannalta on tärkeää, että leviämiskelpoiset osat hävitetään joko toimittamalla polttoon tai kunnan ohjaamalla tavalla. Vieraslajien torjuntavelvoitteen taustalla on sekä EU- että kansallinen vieraslajilainsäädäntö.

Katso lisää www.vieraslajit.fi - usein kysyttyä.

Komealupiini

Syrjäyttää niityt ja kedot, vähentää perhosia, koska ei kelpaa niiden ravintokasviksi ja hävittää leviessään perhosten ravintokasvit, vähentää hyödyllisiä kovakuoriaisia ja muurahaisia, kerää tyypeä ja rehevöittää pientareita aiheuttaen runsaasti kallista niittotyötä. Niitettävä ennen siementämistä useita kertoja kesässä. Pieniltä esiintymiltä juurineen poisto – juurakot polttoon. Maahan jäävät siemenet säilyvät itävinä vuosikymmeniä, kaivuu saattaa aktivoida syvemmällä olevat siemenet kasvuun.

Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Jättipalsami

Levittäytyy tulvan mukana helposti rantapenkereille ja aiheuttaa vesistöhaittoja syrjäyttäessään maata sitovat kasvit. Pienen juuristonsa vuoksi lähtee helposti tulvan mukaan aikaansaaden eroosiota, rannan lohkeilua ja maanvyörymiä. Muodostaa laajoja yksilajisia kasvustoja ja houkuttaa marjoja pölyttävät hyönteiset pois heikentäen marjasatoja. Hävittää varjoisten paikkojen lajistoa. Jättipalsami on helppo kitkeä pienenä. Jos kasvi on jo ehtinyt siemennysvaiheeseen, käsittelyn yhteydessä voi levitä lisää, koska poksauttaa siemenet monen metrin päähän. Kitkemällä voi onnistua hävittämään kasvin kolmessa vuodessa, koska siemen ei kestä monta vuotta itävänä. Sopii myös laiduntamalla hävitettäväksi, jos eläimillä on myös kuivaa maata laitumella.

Kuva Taimi Mahosenaho

Jättiputki

Hävittää muut kasvit alleen, aiheuttaa kosketettaessa iholle palovammoja, jonka vuoksi ei sovellu talkookasviksi. Niitto esim. viikatteella nuorena, kukinnon poisto ettei ehdi siementää. (ei raivaussahalla, koska roiskuva kasvineste polttaa ihon.) Helpoin torjua kitkemällä pieninä taimina ja kattamalla maanpinta.

Kuva Taimi Mahosenaho

Haitalliset vieraskasvit kannattaa huomioida myös viljelyssä

Viljelyssä monimuotoisuutta halutaan myös lisätä esimerkiksi luonnonhoitopelloilla, joilla on hyviä ilmasto- ja vesistövaikutuksia. Monimuotoisuus-, maanparannus- ja ilmastokasvien viljelyä edistetäänkin ja niiden käyttö tulee lisääntymään uuden CAP 27 kannusteiden myötä. Nyt kuitenkin tarvitaan tietoa myös erilaisten kylvettyjen lajien käyttäytymisestä peltomittakaavassa ja

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

luontovaikutuksista. Vieraskasvien hallinta on osa luonnon monimuotoisuuden vaalimista myös maatalousympäristössä. Haitalliset vieraslajit syrjäyttävät herkempiä luonnonlajejamme. Jos lajisto ei pysy toisiinsa nähden tasapainossa, se vaikuttaa koko ravintoketjuun.

Viljelyn monipuolistamiseksi suositellaan erilaisia luonnonhoitopeltoja. Monivuotiset vanhat nurmet ovat usein ympäristön kannalta parhaimpia. Kylvetyjen luonnonhoitopeltojen siemenseoksia valittaessa kannattaa huomioida lajivalikoima ja siemenen puhtaus. kuva: Taimi Mahosenaho

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Yksi haitallisten vieraskasvien leviämisreitti voi löytyä juuri luonnonmonimuotoisuuspeltojen siemenseoksista. Siemenseoksissa voi olla joko epäpuhtauksia tai sallituissakin lajeissa leviämistä aiheuttavia lajeja. Myös lintujen mukana voi kulkeutua haitallisesti leviäviä lajeja joko linnunsiemenistä tai koristekasveista.

Esimerkiksi rehuvuohenhernettä on käytetty sekä maanparannuksessa ja se on ns. ”ilmastokasvi”. Etelä-Suomesta on jo kauan tullut havaintoja rehuvuohenherneen voimakkaasta leviämisestä pientareille komealupiinin tyyliin. Viherlannoituskasvina kannattaakin käyttää vähemmän leviäviä lajeja, jotka eivät uhkaa luonnon monimuotoisuutta. Rehuvuohenhernettä ei ole kielletty myymästä, mutta sen osalta tulee erityisesti huolehtia, ettei laji pääse leviämään istutus- tai kylvöalueen ulkopuolelle. Leviämisen estäminen koskee vieraslajisäädösten mukaan myös niitä vieraslajeja, joita ei ole määriteltänyt haitallisiksi EU tai kansallisessa luettelossa. Rehevoittavina ja kasvupaikan peittävinä haitalliset vieraslajit tuhoavat mm. luonnolle tärkeitä niittykasvit. <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.38953> ja <https://yle.fi/uutiset/3-5284561>

Kuvassa monipuolinen uusniitty. Kylvettävien seoksien lajit kannattaa suunnitella huolella ja tarkkailla, mitä lajeja sieltä nousee. Kuvassa ei näy tällä hetkellä haitalliseksi luokiteltuja vieraslajeja. kuva: Taimi Mahosenaho

Myös kukkaniityillä käytetty silkkiunikko on mukana Suomen vieraslajistrategiassa. Sen käyttö ei ole suositeltavaa, koska se on Euroopassa levinnyt varsinkin syysviljojen rikkakasvina pelloille ja on torjunta-aineille vastustuskykyinen. Suomessa se ei ole lakisäädösten haitallisten lajien listoilla, koska kalkkipitoisen maaperän puute rajoittanee levinneisyyttä. <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.37955>

Ilmasto muuttuu – myös pelloille ilmestyy uusia aggressiivisiä vieraskasveja

Ilmaston muuttuessa myös uusia erittäin haitallisia vieraslajeja saattaa ilmestyä kasvustoihin. Kesällä 2021 oli yksi poikkeuksellisen pitkä ja lämmin jakso, jolloin pelloilla aktivoitui kasvamaan uusia vieraslajeja, jotka olivat ehkä tulleet jo aiemmin siemenseosten tai linnunsiemenien ja lintujen mukana pelloille. Yksi näistä lajeista oli rikkakananhirssi. Eniten esiintymiä oli Kaakkois-Suomessa, mutta muuallakin Suomessa ilmeni havaintoja. Kasvustojen tarkkailuun ja siemenseosten valintaan on hyvä kiinnittää huomioita, kun par-haillaan sekä myös tulevilla tukikaudella on runsaasti vaihtoehtoja ja suosituksia erilaisille ilmasto- ja moni-muotoisuus kylvöseoksille.

Katso täältä kuva miltä näytti, kun koko koko viljapellon täytti yllättäen rikkakananhirssin kasvusto:

<https://www.agrimedia.fi/rikkakananhirssi-on-pahempi-kuin-hukkakaura-hellekesa-toi-useita-havaintoja-vieraslajeista-ja-niita-tulee-jatkossakin/>

Video rikkakananhirssin leviämisestä kesällä 2021 -> <https://www.youtube.com/watch?v=F6IVcomS-Ko>
Peltopuolella hukkakaura on viljelijöille jo tuttu torjuttava vieraskasvi, jolla on ihan oma lainsäädäntönsä velvoitteet ja valvonta. Hukkakaurasta <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.40551> ja <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/kasvintuotanto/hukkakaura/>

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Haitallisilla vieraslajeilla on usein voimakas siementuotanto. Esimerkiksi yhdestä lupiinin siementä syntyy ensin yksi siementävä lupiinikasvi. Pian kasvusto voi tuottaa useita tuhansia niittokoneen mukana leviäviä siemeniä. Niitto täytyy suorittaa ennen siementämistä ja hyvin usein vaatii useampia niittokertoja kesässä. Kuva Taimi Mahosenaho

Haitallinen jättipalsami alkaa muodostaa siemeniä ja kukintavaiheessa ja poksauttaa siemeniä monen metrin päähän. Torjunta kannattaa tehdä ennen siementämistä. Kuva Taimi Mahosenaho

Maatalousympäristön linnut, eläimet ja riistanhoitotoimet CAP27 järjestelmässä

Perusehdot ehdollisuuden oppaan mukaan

Säilytä maatalousmaan luonnonarvoja

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä ja säilyttämistä edellytetään sekä kansallisessa lainsäädännössä että EU:n luonto- ja lintudirektiivissä. Tämän tavoitteen toteutuminen vaatii ottamaan huomioon luonnonarvot kaikessa toiminnassa, myös maataloudessa. Maaseudun keskeisiä luonnonarvoja ovat luonnonvaraiset kasvit ja eläimet sekä luontotyypit. Näistä monet voivat kuitenkin kärsiä viljelytoimenpiteistä.

Ehdollisuuteen kuuluu luonnon suojeleminen luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojelua varten perustetuilla Natura 2000 –verkostoon sisältyvillä alueilla.

Luontodirektiivin mukaisia luontotyyppisiä ja lajeja koskevat ehdot täyttyvät, kun noudatetaan Natura 2000 –verkostoa koskevia suojelupäätöksiä, kansallispuistojen, luonnonpuistojen ja muiden valtion luonnonsuojelualueiden säännöksiä. Siten turvaat sen, ettei Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä tai häiritä.

Suojele lintuja ja luontoa

Ehdollisuuden vaatimukseen kuuluu myös lintujen ja erityisesti lintudirektiivissä tarkoitettujen lintulajien sekä niiden elinympäristöjen suojeleminen. Ehdollisuuden lintuja koskevat vaatimukset täyttyvät, kun noudatetaan luonnonsuojelulain mukaisia suojeluohjelmiin liittyviä toimenpiderajoituksia, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppisiä ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja koskevia päätöksiä ja määräyksiä sekä kansallispuistojen, luonnonpuistojen sekä Natura 2000 –alueita koskevia säännöksiä.

Suojeltuja luontotyyppisiä ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen alueella vaarantuu ja heikentää lintujen elinympäristöjä. ELY-keskukset tekevät päätökset suojeltujen luontotyyppien rajoista ja antavat päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Suojeltuja luontotyyppisiä voivat olla esimerkiksi luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt, pähkinäpensaslehdot, tervaleppäkorvet, luonnontilaiset hiekkarannat, merenrantaniityt, puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit, katajakedot, lehdesniityt sekä avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

Älä heikennä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja

EU:n Natura 2000 -verkostolla suojeltavat luontotyypit on lueteltu luontodirektiivin liitteessä I, eläin- ja kasvilajit luontodirektiivin liitteessä II sekä lintulajit lintudirektiivin liitteessä I. Lisäksi verkostolla suojellaan muitakin muuttavia lintulajeja.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

LUE LISÄÄ: **5.6 Suojele luontoa ja lintuja** <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#id-56-suojele-luontoa-ja-lintuja>

Riistapellot ja lintupellot CAP27 ekojärjestelmässä

Riistapellot edistävät riistan ja peltoluonnon monimuotoisuutta. Riistapellot hyödyttävät luonnonvaraisia eläimiä tarjoamalla niille ympärivuotista ravintoa sekä lisääntymis- ja suojapaikkoja. Riista-eläinten lisäksi riistapelloista hyötyvät myös monet muut lajit hyönteisistä pikkulintuihin. Riistapellot ylläpitävät omalta osaltaan myös peltomaiseman mosaiikkimaista rakennetta ja ovat siten ilo silmälle maisemassa.

Riista-eläimet voi huomioida monella tapaa riistapellon perustamisvaiheessa. Riistapellon muoto ja sijainti sekä reunavyöhykkeen laatu ja määrä vaikuttavat siihen, millaisia riista-eläimiä pelto houkuttelee. Myös kasvilajivalinnat vaikuttavat siihen, mitkä eläimet pellolla viihtyvät.

CAP27 linkkejä toukokuussa 2023:

- Riistanhoitoon liittyvä päätukimuoto CAP27 järjestelmässä on vapaaehtoinen ekojärjestelmän monimuotoisuuskasvi riistapello: [Riistakasvien tukiehdot](#) YKSIVUOTINEN
- Arvio alustavasta tukitasosta C2-tukialueella 2023 täällä:
- <https://maatalous.nivala.fi/wp-content/uploads/2023/03/Peltotuet-2023.pdf>
- Myös seuraava tukimuoto on mahdollinen:
- Ekojärjestelmän monimuotoisuuskasvi [Peltolintukasvien tukiehdot](#) MONIVUOTINEN – tätä tukea max 2 vuotta, jonka jälkeen hoito voi jatkua esimerkiksi viherkesantona.
- Viljelykiertovaatimuksen suhteen riistapello ja peltolintupello ovat eri kasveja Ruokaviraston koulutusvastauksien 14.3.2023 mukaan .
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/neuvontakorvaus/cap27-aineistot-neuvojille/#ekojarjestelmatuki-vastattu-24.3.2023-tayd.-30.3>

Riistakasvien tukiehdot CAP27 ekojärjestelmän monimuotoisuuskasvina 2.5.2023 mukaisesti (katso päivitetty tiedot [Riistakasvien tukiehdot](#))

Älä perusta riistakasvikasvustoa sellaisten teiden läheisyyteen, joiden liikennetiheys on yli 3 000 autoa vuorokaudessa. Perustettavan riistakasvikasvuston etäisyyden pitää olla vähintään 50 metriä tällaisesta tiestä.

Ruokaviraston 14.3.2023 mukaan Vipupalveluun olisi tulossa tieto, josta saa tien liikennetiheyden tarkistettua riistapelloja varten.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/neuvontakorvaus/cap27-aineistot-neuvojille/#ekojarjestelmatuki-vastattu-24.3.2023-tayd.-30.3>

Kylvä riistakasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on vähintään kahden seuraavan kasvin tai kasviryhmän siemeniä:

- apilat
- auringonkukka
- heinäkasvit
- herne
- härkäpapu
- naattinauris tai turnipsi
- rapsi
- rehukaali
- rehusokerijuurikas
- rehuvirna
- ruisvirna
- ruistankio
- rypsi
- sinappi
- tattari
- viljat
- öljypellava
- öljyretikka.

Jos kylvät riistakasvien siemenseoksen, jossa on viljaa, heinäkasveja tai apilaa, seoksessa pitää aina olla myös jonkin muun edellä listatun yksivuotisen kasvin siementä, joka ei ole vilja, heinäkasvi tai apila. Esimerkiksi kauran ja apilan seos ei ole riittävä, mutta jos lisää seokseen hernettä, voit ilmoittaa sen riistakasveilla kylvetyksi monimuotoisuuskasvustoksi.

EKOJÄRJESTELMÄN MUUTOKSIA 2023

Ruokaviraston aiemmin julkaisemista hakuehdoista poiketen

Riistapeltojen monimuotoisuuskasvien seokseen hyväksytään asetuksessa mainittujen kahden pakollisen kasvin siementen lisäksi tänä vuonna 2023 myös muiden kasvien siemeniä.

Valtioneuvoston asetus ekojärjestelmätuesta koskee vuotta 2023. Asetusta ja kasvilajiluetteloita tarkennetaan vuodelle 2024.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/lievennyksia-ekojarjestelmatuen-monimuotoisuuskasvien-ehdoin/>

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Viljelykierto

Vuosittaisessa viljelykierrossa yksivuotisen viljelykasvin pitää vaihtua vuosittain vähintään 33 prosentilla hallinnassasi olevalla peltoalalla. Viljelykierron toteutumista verrataan alalla edellisvuonna ilmoitettuihin yksivuotisiin kasveihin.

Viljelykiertovaatimus koskee myös seuraavia ekojärjestelmän monimuotoisuuskasveja

- Monimuotoisuuskasvit, pölyttäjä ja maisema
- Monimuotoisuuskasvit, riista
- Lähde: Ehdollisuuden opas 2023 - Ruokavirasto

Riistapellot ekojärjestelmän monimuotoisuuskasveina

Ekojärjestelmätuen monimuotoisuuskasvien toimenpiteessä voit saada tukea pölyttäjähyönteis-, maisema-, riista-, niitty- ja peltolintukasvien seoskasvustojen viljelystä. Hae ekojärjestelmätuen monimuotoisuuskasvien tukea Vipu-palvelussa **peltotukien haussa**. Pienin kasvulohko, josta voit saada tukea, on 0,05 hehtaaria.

Monimuotoisuuskasvien yleiset tukiehdot

Muokkaus, kylvö ja kasvuston säilyttäminen:

- Älä muokkaa monimuotoisuuskasvien kasvustoa muutoin kuin perustamisen tai päättämisen yhteydessä.
- Kylvä monimuotoisuuskasvit tuenhakuvuonna. Voit saada tukea myös syyskylvöisistä monimuotoisuuskasveista, jotka on kylvetty edellisen vuoden syksyllä. Voit ilmoittaa saman niitty- ja peltolintukasvuston monimuotoisuuskasviksi seuraavana vuonna.
  - Kirjaa viljelymuistiinpanoihin tieto siemenseoksen kasvilajeista ja niiden osuuksista.
  - Voit ilmoittaa ekojärjestelmätuen monimuotoisuuskasvina myös sellaisen niittykasvien tai peltolintukasvien alan, jonka olet ilmoittanut edellisenä vuonna ympäristökorvauksen monimuotoisuuspeltona. Kasvuston pitää tässäkin tapauksessa täyttää ekojärjestelmätuen monimuotoisuuskasvien vaatimukset.
- Et voi perustaa monimuotoisuuskasvien kasvustoa suorakylvämällä nurmeen.
- Säilytä kasvusto ja noudata ehtoja syyskuun loppuun asti.

Lannoitus:

- Voit lannoittaa monimuotoisuuskasveja kasvuston perustamisen yhteydessä.

Kasvinsuojelu:

- Kasvinsuojeluaineiden käyttö on kielletty koko kalenterivuoden ajan.

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Niitto, laidunnus ja sadonkorjuu:

- Jos niität kasvuston, tee se vasta kasvuston pääasiallisen kukinnan jälkeen, kuitenkin aikaisintaan 1.8.
- Laidunnus on kielletty.
-
- Poikkeus: Voit korjata riistakasveilla kylvetyn kasvuston riistan ruokintaa varten jo ennen 1.8. Voit käyttää korjaamasi kasvuston riistan ruokintaan joko pellolla, sen läheisyydessä tai erillisellä ruokintapaikalla.
- Rajoite:
- Ekojärjestelmän vapaaehtoisia toimia voi olla yht. max 25% suorien tukien alasta.
- Täällä kaikki ekojärjestelmän mahdollisuudet: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/>

Kuvassa riistapelto, jossa kauraa, auringonkukkaa ja apilaa. Jos kylvät riistakasvien siemenseoksen, jossa on viljaa, heinäkasveja tai apilaa, seoksessa pitää aina olla myös jonkin muun edellä listatun yksivuotisen kasvin siementä, joka ei ole vilja, heinäkasvi tai apila. kuva: Taimi Mahosenaho

Osa 6 – Muita luontoon liittyviä asioita CAP27

Lintupellot

- **CAP27 Lintupellot-tuki on korvausta vaurioituneille kasvustoille ja on ympäristö-sitoumuksen vapaaehtoiisiin lohkohtaisiin toimiin kuuluva vapaaehtoinen tuki.**
- **Lintupellot ovat siis eri asia kuin CAP27 riistapellot.**
- Lintupelloksi ilmoittamalla lohkolla tai sen osalla pitää olla havaittavissa tuotantokasvin selvää laadullista tai määrällistä vaurioitumista lintuparvien levähtämisestä tai ravinnonhankinnasta johtuen. Ota Vipu-mobiilin avulla pelloista useita valokuvia mahdollisesta lintujen parveilemisestä lohkolla sekä lohkon kasvuston vaurioista lintuparvien levähdyksen ja lintujen ravinnonhankinnan vuoksi. (alustava 2023 tukitasoarvio 600 eur/ha, katso myös muut tuet)
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-8-lintupellot>

Teksti toukokuu 2023 (T.M.)

Osa 7 – Liitteet

OSA 7 - Liitteet

LIITTEET

- LIITE 1 - Yhteenveto - Exel-taulukko eri tukimuodoista CAP27 maiseman- ja luonnonhoito-katsottavaksi tämän raportin lukemisen yhteydessä
- LIITE 2 - Kyläympäristön luonnon monimuotoisuuden hoidon mahdollisuudet CAP27 järjestelmässä otsikkotasolla
- LIITE 3 - Mihin CAP27 ehtojen mukaisten siemenseoksien kehittämistä tarvitaan
- LIITE 4 - Vieraslajien tai luontoon mahdollisesti leviävien lajien välttäminen monimuotoisuuskasvien kylvöseoksissa
- LIITE 5 - Esimerkkejä aiempien vuosien riista- ja luonnonmonimuotoisuuspelto ohjeista alueellamme
- LIITE 6 - Maa- ja kotitalousnaisten ohje: Niityn kehittäminen ja hoito luonnon siemenistä
- LIITE 7 - Kesän 2023 aikana tulleita muutoksia CAP27 ohjeisiin
- LIITE 8 - Esimerkkejä siemenseoksista Riistasiemen Oy ja Ruokaviraston tietolähteet
  - a. Erityiskysymyksiä ja Ruokaviraston muutoksia
- LIITE 9 - Esimerkkejä siemenseoksista Naturcom Oy
- LIITE 10 - Pölyttäjille sopivia lajeja
- LIITE 11 – Korvauksien maksamisen mahdollisia rajoitteita – eri CAP27-tukimuotojen päällekkäisyydet (taulukko)

- LINKIT
  - a. ->LumoTaito hanke 2023 -Artikkeli ja linkkejä tämän raportin aiheisiin liittyen: Edistä peltoluonnon monimuotoisuutta hyödyntäen maatalouspolitiikan (CAP) valinnaisia toimepiteitä
Niittysiemeniä ja ohjeita
  - b. -> Suomen Niittysiemen
  - c. -> 4H ja viittaus Pihatyöoppaan ohjeeseen: Kukanniityn perustaminen luonnon siemenistä

Osa 7 – Liitteet

LIITE 1

KYLÄYMPÄRISTÖN LUONNON MONIMUOTOISUUDEN HOIDON MAHDOLLISUDET CAP 27 -järjestelmässä - Tilanne elokussa 2023

YLISEHDOT

EHDOLLISUUS sisältää cap-järjestelmän ympäristöehtoja ja velvoitteita, jotka ovat ohjona myös muille korvauksille - täältä löytyy myös jotakin luvon ja maaseutuan liittyviä ehtoja.

Koostuu Taimi Monosenaho, Lohde ruokavirasto, J. Teikkila ei vastaa muutoksista tai tulkimista. Tarkista vuositiedot ja kohteittain uudet ehdot.

SMR tarkoittaa takaisäteisiä velvoitteita

GAEC tarkoittaa good agricultural and environmental condition - maan ja ympäristön säilyvät sekä maatalouden ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa

ESIMERKKEJÄ: (- näistä ei välttämättä korvauksia erikseen - ellei erillisistä sopimusta tai ellei toisessa kohdassa ole muutoin mainittu)

SMR 3 Lintujen suojeleminen (Lintudirektiivi)

SMR 4 Luonnon suojeleminen (Luonnodirektiivi)

GAEC 8 Tuotantomat alut, maaseutunäytteet, puiden leikkaukset, hukkatuonon ja jätteenkäsittely

GAEC 9 Pysyvät Natura-nummet

PELLOLLA SIAITSEVAT ALAT (kokonaistukit eur / ha vuotta kohden, kokonaistuki sisältää useampia tukimuotoja)

EKOJÄMESTELMÄ - VAPAHTOINEN

Tämän tukimuodon vaihtoehtoinen maatalo voi laittaa max. 25% suuren tukien siltä pinta-alasta, jolla on maataloustuotantoa, jolle voidaan maksaa perustulotuki.

VAIHTOEHDOT ovat:

Luonnonhoitomuuri	Vihertamotusnummet	Monimuotoisuuskasvit (lyhyttäviä, 4 vaihtoehtoa)
Tata maatalo voi laittaa max. 10% tilansa suurten tukien alasta sallitaan muokkaan luonnonmuuri	tavanomaisille tiloille erilaiset typpienhoitokasvit luonnotilalle eri	1 Riistakasvit 2 Niittykasvit 3 Pölyttäjähyönteis- ja maismakasvit 4 Peltolintukasvit
nietetään määraojin - ei lannoiteta voi kehittää niityksi hoidon avulla		
C2 kokonaistuki n 440-528	C2 kokonaistuki n 465-603	C2 kokonaistuki n 675-763

HUOMI Mikäli hakijalla on myös kesantoalaa, luonnonhoitoa ja kesantoalaa saa olla yhteensä maks 25% korvauksipotesta alasta

YMPÄRISTÖTUKI - 93 % kaikista maataloista sitoutuu noudattamaan tätä

YMPÄRISTÖTUKIEN YLEISET VAATIMUKSET ovat viljavuusturkimukset, lohkonmuuttajien ja ilmastot, ja ympäristötilanne 2 tai 3 vuonna (maaliskuuri 2024)

(Yleisten ja valinnaisen ehtojen osuus korvauksesta 45 eur / ha C2 alueella -tämä ei ole kokonaistukiazo)

YMPÄRISTÖTUKIEN TILAKOHTAISET YMPÄRISTÖTUKIEN TUKIEN - 7 kpl josta vaihtuva vuosituen vähint. tasaa 2 kpl -jos sitoutuu korvaukseen - luoimotinet allevirvatuna

1 ilmastot ja ymp. koulutus 2 monimuotoiset monimuotoisuuskasvit 3 maaperän seuranta 4 organiset ravit. 5 pölyttäisten ravintokasvit 6 taimivilliyhennelintat 7 kasvintuhojen ja tautten sovellykset

2 keskim 3 m levyinen monivuotinen kaista väh. kahden yksivuotisten lohkojen kullille reunuolle

5 vahn. 2 lohkoile saroa tuottavia pölyttäjäkasveja esim kumina, mansikka, marjapens, vadelin, hennet, oliyyhampuu

YMPÄRISTÖTUKIEN LOHKOKOHTAISET TOIMENPITEET - VAPAHTOINEN - 8 eriasta, josta luomotoimet allevirvatuna

1 Kasvituotteen kasvun jälkeen esim. humajakukka, auringonkukka, mesikat (ei aluskasvina) enint 20% korvaukselp alasta

2 Kasvituotteen kasvun alalle esim. rehevinä, heinä tai verhasperunaite humajakukka tai viljaa. Voi olla aluskasvina. Max30% korvaukselp alasta

4 vain vipupelvelun osoittamalle alalle, uusi tai vanha nurmi, ei ole minimileveys

8 lintujen aiheuttamille satovahingoille, jotka näkyvät vipu-pelvelussa (tarkeit ohjeet)

C2 kokonaistuki maaperän ja saneerauskasveille n 620-758 huomaa näissä maksimiprosenttimäärät korvaukselpotesta alasta 20-30%

C2 kokonaistuki suoja-lyhykkelle 752-840

KESANTOALAT - ympäristön kannalta paras on viherkesanto (muut ovat avo- ja säikkikesanto). Hoidettu, elintalotusta. Ohjeet CAP27 ehdollisuuden oppaassa. (kokonaistuki n. 375-463)

Kyivo esim. yksi- tai monivuotisilla riiusta-maisena-pölyttäjä-niity- tai nurmiseksillä. Niito tai laidunus elokuun loppuun mennessä jos toisen vuoden tai vanhempi nurmi.

PELLON UIKOPUOLISET ALAT (alla)

YMPÄRISTÖSOPIMUKSET 5 vuotta - erillinen suunnitelma ja erillinen sopimus - voi olla myös CAP27 tai HELMI rahoitusta

MAATALOUSLUONNON JA MAISEMANHOITOSOPIMUS -pellon ulkopuoliset alalle suunniteltiin hoto - viljelijälle tai ty-le. minimialaa 0,3 ha, yli 18 v (tuki 460-610 ja alustakorvas erikseen)

esim. laidunretarvat tai niittävät kohteet (heininä poikortu). Invenotitut pehminebiotoopit tai luonnonhoitumet, pellon reuna-alueet, metsäsaarekkeet, maatalousympäristön muinaismuistot jne

KOSTEIKKOIEN HOITOSOPIMUS - pellon ulkopuoliset alalle suunniteltiin hoto - viljelijälle, ty-le tai vesikokeludelle yhteisöille (horoituki 500 eur/ha)

esim. kostekko, tulva-alue, luonnonmuukainen uoma, lakereusouma, tulvatzanne, tulvapeitto ja reuna-alue, pieni kostekko, pohjajapadot, entinen tulvapeitto (vetäminen ei tuotannonalisen investoinnin alalle)

Osa 7 – Liitteet

Yhteenveto - Exel-taulukko eri tukimuodoista CAP27 maiseman- ja luonnonhoito -katsottavaksi tämän raportin lukemisen yhteydessä

nimuotoisella laidunpellolla. Kuva Taimi Mahosenaho.

Niittykasvien kukintaa mo-

Ahomansikka viihtyy esi-
merkiksi pelloilta aikoinaan kerättyjen kiviraunoiden ympäristössä. Kuva Taimi Mahosenaho.

LIITE 2 - Kyläympäristön luonnon monimuotoisuuden hoidon mahdollisuudet CAP27 järjestelmässä otsikkotasolla

KATSO ALLAOLEVAT TARKEMMIN SISÄLLYSLUETTELOSTA JA SEURAAVISTA TEKSTIKAPPALEISTA AIHEOTSIKOITTAIN

- Tilanne syksyllä 2023

Tämä teksti ja seuraavat luvut liittyvät edellä ja liitteenä esitettyyn kaavioon. Tässä raportissa esitellään kutakin kohtaa tarkemmin tämän luvun jälkeen, jossa linkit ohjaavat tarkempiin ohjeisiin Ruokaviraston sivuille.

YLEISEHDOT

***EHDOLLISUUS** sisältää tiettyjä cap-järjestelmän ympäristöehtoja ja velvoitteita, jotka ovat ehdonna myös muille korvauksille - täältä löytyy myös joitakin lumoon ja maisemaan liittyviä ehtoja*

- *SMR tarkoittaa lakisääteisiä velvoitteita*
- *GAEC tarkoittaa good agricultural and environmental condition - maa ja ympäristö säilyvät sekä maatalouden ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa*

ESIMERKKEJÄ (- näistä ei varsinaisesti korvauksia erikseen - ellei erillistä sopimusta tai ellei toisessa kohdassa ole muutoin mainittu)

- *SMR 3 Lintujen suojelu (Lintudirektiivi)*
- *SMR 4 Luonnon suojelu (Luontodirektiivi)*
- *GAEC 8 Tuottamattomat alat, maisemapiirteet, puiden leikkauskielto, hukkakauran ja jättiputken torjunta*
- *GAEC 9 Pysyvät Natura nurmet*

PELLOLLA SIJAITSEVAT LUONNON JA MAISEMANHOITON LIITTYVÄT ALAT

- *(C2 alueen kokonaistukitasot eur / ha vuotta kohden, kokonaistuki sisältää useampia tukimuotoja)*

EKOJÄRJESTELMÄ – VAPAAEHTOINEN

- *Tämän tukimuodon vaihtoehtoihin maatila voi laittaa max. 25% suorien tukien siitä pinta-alasta, jolla on maataloustoimintaa, jolle voidaan maksaa perustulotuki*

Osa 7 – Liitteet

EKOJÄRJESTELMÄN VAIHTOEHDOT ovat:

Luonnonhoitonurmi

*Tätä maatila voi laittaa max. 10%
tilansa suorien tukien alasta*

- *sallitaan muokkaamaton luonnon-
nurmi ja laiduntaminen*
- *niitetään määräajoin - ei lannoiteta*
- *voi kehittää niityksi hoidon avulla*

C2 kokonaistuki n 440-528

Viherlannoitusnurmet tavanomaisille tiloille

- *erilaiset typensitojakasvit*
- *(luomutiloille eri)*

C2 kokonaistuki n 465-603

Monimuotoisuuskasvit (kylvettävät, 4 vaihtoehtoa)

- 1 Riistakasvit*
- 2 Niittykasvit*
- 3 Pölyttäjähönteis ja maisema-
kasvit*
- 4 Peltolintukasvit*

C2 kokonaistuki n 675-763

HUOM Mikäli hakijalla on myös kesantoalaa, luonnonhoitonurmea ja kesantoalaa saa olla yhteensä maks 25% korvauskelpoisesta alasta

YMPÄRISTÖSITOUMUS - on vapaaehtoinen - 93 % kaikista maatiloista sitoutui noudattamaan tätä

- **YMPÄRISTÖSITOUMUKSEN YLEISET VAATIMUKSET** ovat viljavuustutkimukset, lohkomuistiinpanot sekä ilmasto- ja ympäristösuunnitelma 2 tai 3 vuonna (malli 2024)
- (yleisten ja valinnaisten ehtojen osuus korvauksesta 45 eur ha C2 alueella -tämä ei ole kokonaistukitaso)

Osa 7 – Liitteet

YMPÄRISTÖSITOUMUKSEN TILAKOHTAISET VALINNAISET TOIMENPITEET

- 7 kpl joista valittava vähintään 2 - jos sitoutuu korvaukseen – keskeisemmin luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat toimenpiteet alleviivattuna. (kaikilla toimilla on monivaikutteisuutta)

- 1 ilmasto- ja ympäristökoulutus
- 2 monivuotiset monimuotoisuuskaistat
- 3 maaperän seuranta
- 4 orgaaniset ravint.
- 5 pölyttäjien ravintokasvit
- 6 täsmäviljelymenetelmät
- 7 kasvintuhoojien ja tautien sovellukset

Edellä kerrottujen kohtien 2 ja 5 luonnonhoitotoimet tarkemmin:

2 monivuotiset monimuotoisuuskaistat

- keskimäärin 3 m levyinen monivuotinen kaista vähintään kahden yksivuotisten lohkojen kaikille reunoille sitoumuskauden loppuun asti, katso alat Vipu-palvelusta
- (Huom. tämä on eri toimenpide kuin peruslohkon alaan sallittu sisällytettävä kaista ilman eri lohkoa)
-

5 pölyttäjien ravintokasvit

- vähintään 2 lohkolle satoa tuottavia pölyttjäkasveja esimerkiksi kumina, mansikka, marjapensas, vadelma, herne, öljyhamppu

YMPÄRISTÖSITOUMUKSEN LOHKOKOHTAISET TOIMENPITEET

- VAPAAEHTOINEN - 8 erilaista, joista keskeisimmät luonnonhoitotoimet alleviivattuna

- 1 maanparannus- ja saneerauskasvit
- 2 kerääjäkasvit
- 3 kiertotalouden edistäminen
- 4 suojavyöhykkeet
- 5 turvepeltonurmet
- 6 valumavesien hallinta (säätösalaajat yms)
- 7 puutarhakasvien kasvinsuojelu
- 8 lintupellot

Osa 7 – Liitteet

Edellä kerrottujen 1,2,4 ja 8 kohtien luonnonhoitotoimet tarkemmin:

1 maanparannus- ja saneerauskasvit

- yksivuotisen kasvin jälkeen esim. hunajakukka, auringonkukka, mesikät (ei aluskasvina) enintään 20% korvauskelpoisesta alasta

2 kerääjäkasvit

- yksivuotisen kasvin alalle esim. raiheinää, heinää tai varhaisperunalle hunajakukkaa tai viljaa.
- Voi olla aluskasvina. Max 30% korvauskelpoisesta alasta

4 suojavyöhykkeet

- vain vipupalvelun osoittamalle alalle, uusi tai vanha nurmi, ei ole minimileveyttä

8 lintupellot

- lintujen aiheuttamille satovahinkoalueille jotka näkyvät vipu-palvelussa (tarkat ohjeet)

C2 kokonaistuki maanparannus ja saneerauskasveille n 620-758

C2 kokonaistuki suojavyöhykkeille 752-840

KESANTOALAT

- ympäristön kannalta paras on viherkesanto (muut ovat avo- ja sänkikesanto) Hoidettu, ei lannoitusta. Ohjeet CAP27 ehdollisuuden oppaassa. (kokonaistuki n. 375-463)

Kylvö esim. yksi- tai monivuotisilla riista-, maisema-, pölyttäjä-, niitty- tai nurmiseoksilla . Niitto tai laidunnus elokuun loppuun mennessä, jos toisen vuoden tai vanhempi nurmi.

PELLON ULKOPUOLISET ALAT (alla)

YMPÄRISTÖSOPIMUKSET 5 vuotta - erillinen suunnitelma ja erillinen sopimus - voi olla myös CAP27 tai HELMI rahoitusta

- **MAATALOUSLUONNON JA MAISEMAN HOITOSOPIMUS**

- -pellon ulkopuoliselle alalle suunnitelmallinen hoito -viljelijöille tai ry:lle, minimiala 0,3 ha, yli 18 v (tuki 460-610 ja aitauskorvaus erikseen)
- esim. laidunnettavat tai niitettävät kohteet (heinän poiskorjuu), inventoidut perinnebiotoopit tai luonnonlaitumet, pellon reuna-alueet, metsäsaarekkeet, maatalousympäristön muinaismuistot jne.

- **KOSTEIKKOJEN HOITOSOPIMUS**

- pellon ulkopuoliselle alalle suunnitelmallinen hoito - viljelijöille, ry:lle tai vesioikeudelliselle yhteisölle (hoitotuki 500 eur ha)
- esim. kosteikko, tulva-alue, luonnonmukainen uoma, kaksitasouoma, tulvatasanne, tulvapelto ja reuna-alue,
- pieni kosteikko, pohjapadot, entinen turvapelto (vettäminen ei-tuotannollisen investoinnin alalle)

Osa 7 – Liitteet

LIITE 3 - YHTEENVETO MIHIN CAP27 EHTOJEN MUKAISTEN SIEMENSEOKSIEN KEHITTÄMISTÄ TARVITAAN

Esimerkkejä->

- Ekojärjestelmän mukaisia 4 kpl (katso alinna suorat linkit niihin- tämä kiinnostaa varsinkin)
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/ekojarjestelmatuki/>
- Ympäristösitoumuksen tilakohtaiset valinnaiset - kuten 1. monivuotiset monimuotoisuuskaistat tai 2. pölyttäjien ravintokasvit
  1. monimuotoisuuskaistat perustettava kylvämällä monivuotisilla nurmi- tai niittykasvien siemenseoksilla yksivuotisen tuotantokasvin viljelyssä olevan peruslohkon kaikille reunoille. Vipussa. keskim. 3 m leveä
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-2-monivuotiset-monimuotoisuuskaistat>
  2. Pölyttäjien ravintokasvit Yksi- tai monivuotisia – tarkka lista lajeista
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-5-polyttajien-ravintokasvit>
- Ympäristösitoumuksen lohko-kohtaiset vaihtoehdot -> 1. kerääjä, 2. maanparannus tai saneerauskasvit.
  1. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-2-kerääjä-kasvi>
  2. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2023/#id-1-maanparannus--ja-saneerauskasvit>
- Ehdollisuuden oppaan mukaiset viherkesannot
  - **Viherkesannolle hyväksyttävät kasvit**
  - Pidä kesantopellot viherkesantona tai sänkikesantona ja uusi niiden kasvusto tarvittaessa. Viherkesanto on vesien suojelun kannalta suositeltavin kesannointimuoto.
  - Voit kasvattaa kesantopellolla seuraavia kasveja ja niiden seoskasvustoja:
    - nurmikasveja
    - riistakasveja
    - maisemakasveja
    - mesikasveja
    - niittykasveja
    - apilaa

Osa 7 – Liitteet

- o mesikkää.
- o LÄHDE KOHTA LUKU4 -> kohta VIHHERKESANNOT <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/#luku4>

Kysymyksiä ekojärjestelmän monimuotoisuuskasveista: riistakasvit, niittykasvit, pölyttäjä-maisemakasvit, peltolintukasvit

Ekojärjestelmässä tarkat tukiehdot -> hyvä korvaustaso (jopa yli 675 eur /ha)

Tämä pellonkäytön muoto 2023 kiinnosti runsaasti. Ekojärjestelmässä annettu tarkat kasvilistat ja ehdot.

Ruokavirastosta kysyttiin keväällä 2023: saako olla lueteltujen lajien lisäksi myös muita kasveja. Suullinen tieto: saa olla – koska mainittu sana vähintään seuraavia lajeja. tähän ei saatu kirjallista vastausta vielä keväällä 2023, asia jäi selvitettäväksi.

- o **Vastausta täydennettiin kesällä 2023: -> luetteloita tarkennettiin 2023 ja tullaan vielä tarkentamaan vuodelle 2024.**
  - <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/lievennyksia-ekojarjestelmatusen-monimuotoisuuskasvien-ehdoin/>

-Näihin tarvitaan hyväksi todettuja käytännön esimerkkejä ja sääntöihin vielä tarkennusta ->

1. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/ekojarjestelmatuki/#id-polyttajahyonteis--ja-maisemakasvit>
2. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/ekojarjestelmatuki/#id-riistakasvit>
3. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/ekojarjestelmatuki/#id-niittykasvit>
4. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/ekojarjestelmatuki/#id-peltolintukasvit>

Osa 7 – Liitteet

LIITE 4 - Vieraslajien tai luontoon mahdollisesti leviävien lajien välttäminen monimuotoisuuskasvien kylvöseoksissa

Haitallisten vieraslajien lakisääteistä listaa päivitetään sitä mukaa kun huomataan jonkun ihmisen mukanaan tuoman vieraslajin alkavan viedä haitallisesti kasvutilaa meidän omilta luonnonlajeiltamme. Mitään vieraslajia ei saisi hallitsemattomasti päästää luontoon siten että se alkaa tukahduttaa muuta kasvillisuutta, joten kannattaa tutustua eri lajien ominaisuuksiin ennen peltomittakaavaan kylvöä.

Alla lainaus -> INSTAGRAM ViekasLife 4.9.2023 – esimerkkinä palsternakka

POTENTIALISIKSI VIERALAJEIKSI VOIVAT KEHITYÄ KASVILAJIT JOTKA

- -muodostavat laajoja kasvustoja, joissa esiintyy niukasti tai ei ollenkaan muita kasvilajeja
- -leviävät nopeasti, eivätkä ole turhan tarkkoja kasvualustan suhteen
- -kasvat ja kukoistavat runsaana ilman huolenpitoa
- -esimerkkejä kasveista jotka aiheuttavat jo nyt haittaa luonnolle: palsternakka, röyhytattaret ja pikkutalvio

OHJE: Älä kylvä vieraslajit.fi sivustolla mainittuja lajeja

Vältä kylvämästä luonnonhoitopeltoihin leviäviä lajeja: seuraavassa esimerkkejä:

- Ulkomaiset tai jalostetut muodot kotimaisista kukkivista niitykasveistamme, kuten päivänkakkara jne.
- Rehuvuohenherne – Vieraslajit.fi <https://www.luontoturva.fi/albumi/rehuvuohenherne/>
- Silkkiunikko – Vieraslajit.fi
- Palsternakka – Levinnyt paikoin laajalti <https://www.luontoturva.fi/blogi/2018/04/01/24145>
- Morsinko (haitallinen vieraslaji Kanadassa, jossa ilmasto samankaltainen) <https://luontoportti.com/t/1073/morsinko>
- Sikuri (haitallinen vieraslaji Virossa)
  - [7/2012 Ilmastonmuutos ja vieraslajienleviäminen Suomeen](#)
  - [CORE](#)
  - <https://core.ac.uk/download/pdf>
- Ukonpalko <https://luontoportti.com/t/1036/ukonpalko>
- Mietintää: Voiko voimakaskasvuinen niityillä käytetty Ahdekaunokki alkaa levitä hallitsemattomasti
- Valkomesikkä, leviää helposti pientareille

Pohdintaa vieraslajeista:

- YLE - Tilanne suomessa <https://yle.fi/a/74-20048395>

Osa 7 – Liitteet

- **YLE - Maailman luontopaneelin raportti: haitalliset vieraslajit maksavat ihmiskunnalle noin 400 miljardia joka vuosi** 4.9. 15:00, Kansainvälinen luontopaneeli IPBES, <https://yle.fi/a/74-20048300>
- Vieraslajit: katso lista | Meillä kotona (meillakotona.fi)

Monien

leviämisherkkien vieraskasvien haitallisuus paljastuu vasta vuosien kuluessa. Leviäminen luontoon tapahtuu ensin pikkuhiljaa, kunnes aikaikkunan umpeuduttua em. lajit alkavat nopeasti täyttämään herkempiä kasvupaikkoja. Siksi kannattaa välttää kylvämmästä jo etelämpänäkin leviämisherkiksi havaittuja tai haitalliseksi määriteltyjä lajeja. Esimerkiksi kanadanpiiskuryhmä määriteltiin Suomessa kansallisesti haitalliseksi vasta elokuussa 2023. Nyt on jo tiedossa, että laji lähtee helposti karkaamaan luontoon, kuten kuvassa havainto Oulusta. Ulkolaiset piiskut kannattaa erottaa meidän omasta kultapiiskusta, joka on toivottava niittykasvi. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 7 – Liitteet

LIITE 5 - Esimerkkejä aiempien vuosien riista- ja luonnonmonimuotoisuuspelto ohjeista alueellamme

Huom. alla oleva teksti ei ole CAP27 kaudelta

YMPÄRISTÖAGRO TIEDOTTAA

Mitä siementä uusille maisema- ja riista monimuotoisuuspeltoille?

TAIMI MAHOSENHAHO

Moni viljelijä suunnittelee tukihakemukseen ensimmäistä kertaa haussa olevaa luonnonhoitopeltotyyppiä: riista-, maisema-, tai niitty-monimuotoisuuspeltoa, jonka tukitaso on 300 euroa. Lisäksi alalle voi saada myös useimmat muut peltotuet. Lajeista ja menetelmistä on säädöksiä eri peltotyypeille.

Taimi Mahosenaho

vö hyväksytään myöhemmin, röllä voisi kylvää 0,5-1 kg/ ha mieluiten laikkuihin, joissa ei ole lampannataa. Röllikohtiin voisi kylvää sitten esim. päivänakkaraa ja hunajakukkaa.

Luontevin tapa on kuitenkin ole-massa olevien luonnonniittyjen hoito, mutta ne eivät kuulu tähän tukimuotoon.

Lisäohjeita ja yhteistyö riistayhdistysten kanssa

Tämä teksti on laadittu maaliskuun lopussa olevan tiedon mukaan, jolloin yllä olevat seokset katsottiin Pohjois-Pohjanmaan TE-keskukseen hyväksyttäväksi luonnonhoitopellon tukimuotoon: riista, maisema ja niitty.

Mikäli tukiehtojen tulkintaan liittyviä muutoksia tai uusia ohjeita ilmenee myöhemmin, ne menevät tässä kerrotun tiedon edelle. Tätä kirjoitettaessa ympäristöruuen ase- tuksen muutosehdotusta ei ole vielä hyväksytty, vaikka tukihakuppaat on viljelijöille jo postitettu.

Mavi on tehnyt oppaan tekstin jo korjauslehden 9.2.2009 ja lisännyt seuraavaa: Riista- ja maisemaksi on kylvettävä vuosittain, monimuotoisuuspellon kasvustoa ei saa ensimmäisenä vuonna perustaa suorakylvämällä nurmeen, mutta sänkeen kylvö on suositeltavaa.

Riistapellon pitää sisältää aina myös yksivuotisia kasveja. Pelkästään heinäkasveilla ja apilalla kylvettävä peltö ei täytä riistakasvipe- llon vaatimuksia. Riistapeltot ei saa perustaa autotien varrella ja kasvusto on käytettävä riistalle.

On myös huomattava se, ettei esimerkiksi kaksi eri viljalajia täytä tuen edellyttämää vaatimusta koska viljat on esitetty oppaassa yhtenä ryhmänä.

Riistapellon osalta hyvänä käytännön vinkkinä voi suositella yhteistyötä paikallisen riistanhoitoyhdistyksen kanssa. Näin viljelijä voi saada hyviä vinkkejä sopivista seoksista ja riistan kannalta sopivista sijainneista sekä mahdollista yhteistyö-apua perustamisvaiheessa.

Tämä teksti käsittelee tukihakuppaan 2009 sivuilla 52-53 esiteltä uutta tukimuotoa luonnonmonimuotoisuuspelto. Tukiehtojen tarkentumista kannattaa seurata.

2/2009 maaviesti 17

Luonnonhoitopeltoja on kahta eri pääryhmää: monivuotiset nurmet ja monimuotoisuuspellot. Monimuotoisuuspeltoja ovat riista ja maisemapelot sekä kylvetyt niityt. Näitä tukimuotoja saa olla enintään 15 prosenttia tilan perus ympäristötukikelpoisesta alasta. Näitä ei pidä sekoittaa erityis- ympäristötukialaan, joka sek on edelleen olemassa. Uudessa luonnonhoitopellosa ei vaadita erityistä kustannusarviota. Monimuotoisuuspellon korkeampi tukitaso perustuu kuitenkin erikoisempiin perustamiskustannuksiin. Siksi lopputuloksen on vastattava alkuperäistä tarkoitusta.

Maisemapelolla on oltava maisemavaikutusta, riistapelosta hyötävä riistalle ja niityt erilaisia kuin tavallinen nurmi. Kannattaa siis sijoittaa maisemapelot julkisesti näkyville paikoille ja riistapelot riistalle tärkeisiin kohtiin. Tukiehto määrittelevät hyväksyttävät lajit ja ohjeita löytyy tukihakuppaan 2009 sivuilla 52 ja 53 sekä korjauslehdelä. Tarkempia seoksia siellä ei kuitenkaan ole annettu, ja siksi niitä on nyt kyselyt paljon.

TE-keskukseen mukaan seoksesta saa olla myös lisää lajeja hakuoppaan listassa lueteltuihin lajeihin nähden. Tarkoitus ja luonne ei saa kuitenkaan muuttua esimerkiksi liian heinävaltaiseksi. Riista- ja maisemapelolla typensijotuskasvien osuutta ei hakuoppaassa ole rajoitettu. Jos luonnonhoitopeltotyypinä on monivuotinen nurmpelto, typensijotaja saa olla enintään 20%

jolloin pellolla on vesiensuojelluutta merkitystä.

Siemenen saatavuus kannattaa varmistaa heti. Siemenen toimittajalle aikataulu on ollut nopea, eivätkä he tälle vuodelle saaneet ajoissa lopullista valmistusta uuden luonnonhoitopellon hyväksytyistä lajeista. Seoksien markkinointi, valmistus ja rekisteröinti vie kuitenkin oman aikansa.

Pohjois-Pohjanmaan oma erikoissiemenien toimittaja Naturcom Ruukista ehdottaa seuraavia seoksia. Saatavuus on rajallinen. Molemmat seokset ovat yksivuotisia.

Naturcomin maisemapelloseos

Sisältönä 6 kg persianapilaa, 3 kg hunajakukkaa, 5 kg keltalupiinia ja 0,1 kg silkkiumkikka. Kylvömäärä on n. 14 kg/ha riippuen lisälajeista. Seoksen hinta-arvio on n. 65 €/ha. Lisäksi seoksessa voisi olla myös raiheinaa n. 1 kg/ha jos se tukiehtoissa hyväksytään. Seokseen voi haluttaessa lisätä myös n. 1 kg/ha auringonkukkaa.

Naturcomin riistapelloseos

Sisältönä 1 kg rehukaalaa, 2 kg rehurapsia, 3 kg italianraiheinaa ja 4 kg persianapilaa. Kylvömäärä on n.10 kg/ha riippuen lisälajeista. Seoksen hinta-arvio on n. 50 €/ha. Enemmän syötävää antaa kaura n. 50-70 kg/ha, joka jätetään talveksi pystyyn tai seivästetään osa.

Ehdotus 2 riistapelloseos

Luonnonuueveja Olli Valtonen ProAgria Oulusta ehdottaa riistaseokseksi rehukaalia 2 kg/ha, viljaa 50 kg/ha,

timoteita 12 kg/ha ja puna-apilaa 3 kg/ha. Tässä vaihtoehdossa perustettaessa perustetaan myös nurmi seuraavalle vuodelle. Koska riista-pelto täytyy kylvää vuosittain, tässä vaihtoehdossa on ajatus, että lohkon käyttömuoto vaihtuu.

Ehdotus 3 riistapelloseos

Riistapelloille on suositeltua myös seuraavaa seosta: ohra 50 kg/ha, ruis/vehnä 50 kg/ha, apila 5 kg/ha ja rehukaali 1 kg/ha.

Ehdotus 4 riistapelloseos

Yksi vaihtoehto voisi olla kaura 80-100 kg/ha ja rehurapsi 4-5 kg/ha talveksi pystyyn jätettynä tai osa seipäälle.

Ehdotus kylvetyksi niityksi

Luonnonmonimuotoisuuspellon tuessa tarkoitettua kylvetyn niityn perustaminen onnistuu parhaiten mahdollisimman köyhällä ja rikkaruohottomalla kasvualustalla sekä pitkällä aikavälillä hoidon avulla toteutettuna. Tukioppaassa on määritelty tähänkin tukimuotoon hyväksytyt lajit. Ongelmana tällä hetkellä on siemenien saatavuus suuremmille pinta-aloille.

Esimerkkinä kylvöseoksesta voisi olla hakuoppaan lajeja käyttäen pohjaheinäksi nurmiorillia n. 5 kg/ha, kukiksi puna-ailakin siemeniä 900 gr / ha ja päivänakkaran siemeniä 500 gr / ha. Ei roivottuja lajeja voi joskus onnistua hillitsemään, kun kylvää pohjaheinäksi lampaannataa esim 10 kg/ha.

Tällä hetkellä oppaassa hyväksytään vain seoskylvöt. Jos laikkukyl-

LIITE 6

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Niityn kehittäminen ja hoito luonnon siemenistä

teksti Maa- ja kotitalousnaiset, Leena Lahdenvesi-Korhonen ja Päivi Jokinen

Vanhan pihanurmen kehittäminen kukkivaksi niityksi

Vanhaa nurmikkoa voi muuttaa niityksi, mutta muokkaaminen vaatii kärsivällisyyttä. Mitä karumpi nurmikko on, sitä helpommin niityksi muuttaminen onnistuu. Ensimmäisenä toimenpiteenä lopetetaan nurmikon lannoitus ja pintamaahan lisätään hiekkaa. Nurmikonleikkausvälejä pidennetään ja samalla tehostetaan leikkaustähteen poiskeruuta. Nurmikkoa voidaan poistaa myös laikkuina ja lisätä laikkuihin hiekkaa ja kylvää niihin niittykasvien siemeniä. Niittysiemeniä ei pidä kylvää muokkaamattoman nurmikon joukkoon, koska siemenet tuhoutuvat jäädessään nurmikkoheinien sekaan.

Uuden niityn perustaminen

Uuden niityn otollisin perustamisaika on yleensä aikaisin keväällä tai syksyllä syys-lokakuussa. Kylvettävä alue muokataan muutamien neliöiden suuruisissa laikuissa ja poistetaan laikuilta havaittavat rikkakasvit ja vieraslajit (www.vieraslajit.fi). Alle hehtaarin suuruisen niityn perustaminen onnistuu parhaiten huolellisena käsityönä.

Niittyä voi kehittää siirtämällä läheiseltä samantyyppiseltä kasvupaikalta niitettyä niittoluokoa (niitettyä kasvillisuutta) paikalle, mihin kasvillisuuden toivotaan leviävän. Alueelle voi myös kylvää siemeniä. Siemenmateriaalina voi käyttää esimerkiksi valmiita kotimaista alkuperää olevia siemenseoksia. Kotimaista siemenmateriaalia toimittaa mm. www.suomenniittysiemen.fi. Siemenet ovat pieniä, joten niiden sekoittaminen esim. hienoon hiekkaan helpottaa kylvöä. Siemenet kylvetään pintaan, sillä useat siemenet vaativat valoa itääkseen.

Siemenet itävät hitaasti ja keväällä kylvettyjen lajien pienet taimet kehittyvät kesän kuluessa. Niityn kehittäminen vaatii kärsivällisyyttä, sillä jotkut lajit saattavat odottaa lepotilassa suotuisia itämisolosuhteita jopa vuosia. Jos vielä 3-4 vuotta kylvöstä niitty ei ole kehittynyt toivotusti monilajiseksi, voidaan suorittaa laikuittain täydennyskylvöjä.

Niityn hoito

Kukkivat niityt tarvitsevat valoa. Yksittäiset puut, katajat ja muut maisemapuut sopivat niityille, mutta muutoin tulee huolehtia, että alue pysyy avoimena ja valoisana, jotta kukkaloisto pääsee kehittymään parhaimmilleen.

Osa 7 – Liitteet

Laidunnus yhdistettynä täydennysniittoihin on useimpien niittyjen perinteistä ja tehokkainta hoitoa. Pienemmät niityt hoidetaan yleensä niittämällä mahdollisimman leikkaavateräisillä välineillä.

Niitty niitetään kerran tai kahdesti vuodessa kasvuston ränsistyttyä ja luoko kerätään pois muutama päivä niiton jälkeen. Yleensä niitto suoritetaan loppukesällä, mutta niitto on kuitenkin hyvä suorittaa ennen ei-toivottavien lajien kukintaa. Jos niittojäte kerätään heti pois, osa siemenistä ei ehdi varista, vaan kulkeutuu luokon mukana pois niityltä. Sopiva niittokorkeus on 5-10 cm eikä mielellään sitä korkeampi, eikä matalampi. Niitossa kannattaa myös huomioida eri lajien eri aikainen kukinta. Niittoa kannattaa tehdä myös portaittain. Jos kukkivat lajit niitetään liian aikaisin, ennen kuin siemenet ovat ehtineet kehittyä, niitty muuttuu nopeasti heinävaltaiseksi.

Rehevät alueet ja etenkin laikut, joille niittysiementä ei kylvetty vaan joille niityn lajien toivotaan vähitellen leviävän, kannattaa niittää useita kertoja kesässä (2-3 kertaa) ja aina kerätä niittojäte pois. Ei toivottavien lajien, kuten maitohorsman ja vuohenputken hävittämistä voidaan tehostaa muutama vuoden ajan useita kertoja kesässä tehtävällä niitolla. Niittäminen ei tehoa voimakkaasti. Yksittäiset voikukat voi poistaa juurineen voikukkaraudalla, mutta suurempiin kasvustoihin tarvitaan alueen voimakkaampaa uudistamista.

Lähde: <https://www.maajakotitalousnaiset.fi/ajankohtaista/niityn-kehittaminen-ja-hoito>

Lue lisää: https://www.maajakotitalousnaiset.fi/uploads/archive/attachment/kukkaniittymanty-metsajahiekkaranta_2011.pdf

Aikoinaan käytössä ollut perinteinen sormipalkkiniittokone soveltuu hyvin niittyjen hoitoon, koska sen terä on leikkaava eikä murskaava. Näitä laitteita vielä maaseudulta löytyy ja sopivat kevyemmällekin traktorikalustolle. Niityillä on suotavaa, että heinä kerätään. Murskaava niitto tekee leikkuukohtaan röpelöisen pinnan, joka voi heikentää herkkien niitykasvien menestymistä ja murskattu heinä jää rehevöittämään kasvupaikkaa. Jos kyseessä on laaja alue ja ellei heinää kerätä on laitevalinta tehtävä tapauskohtaisesti, johon myös lajisto ja niittoajankohta vaikuttavat. Kuva: Taimi Mahosenaho (Kuva Taipaleenharjun kylältä)

Osa 7 – Liitteet

Onnistuneesti hoidettu ja ajan myötä luonnosta levinneillä lajeilla kehittynyt niittykasvusto hiekkavalla kasvualustalla Oulussa Perämeren rannalla. Kuva Taimi Mahosenaho.

Monimuotoista kylvettyä ja perustettua kukkivaa uusniittyä lisälmen kaupungin viheralueella Paloisvirran rannalla. Kuva Taimi Mahosenaho.

Laidunjärjestelyt ovat mitä parhain keino ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja heinä tulee heti hyötykäyttöön. Kuvassa ylämaankarjaa ja lampaista Anu ja Heikki Markuksen maatilalla Tyrnävän Markkuun kylällä. Kuva Taimi Mahosenaho

LIITE 7

Kesän 2023 aikana tulleita muutoksia CAP27 ohjeisiin

- tilanne 31.7.- 1.8.2023

EKOJÄRJESTELMÄN MUUTOKSIA 2023

Ruokaviraston aiemmin julkaisemista hakuehdoista poiketen

3. **Riistapeltojen** monimuotoisuuskasvien seokseen hyväksytään asetuksessa mainittujen kahden pakollisen kasvin siementen lisäksi tänä vuonna 2023 myös muiden kasvien siemeniä.
4. **Niittykasvien** siemenseoksissa myös muut yksivuotiset heinäkasvit ja virnat voidaan hyväksyä mukaan seokseen vuonna 2023.

Valtioneuvoston asetus ekojärjestelmätuesta koskee vuotta 2023. Asetusta ja kasvilajiluetteloita tarkennetaan vuodelle 2024.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/lievennyksia-ekojarjestelmatuen-monimuotoisuuskasvien-ehdoin/>

Viljelykierto

Vuosittaisessa viljelykierrossa yksivuotisen viljelykasvin pitää vaihtua vuosittain vähintään 33 prosentilla hallinnassasi olevalla peltoalalla. Viljelykierron toteutumista verrataan alalla edellisvuonna ilmoitettuihin yksivuotisiin kasveihin.

Viljelykiertovaatimus koskee myös seuraavia ekojärjestelmän monimuotoisuuskasveja

- Monimuotoisuuskasvit, pölyttäjä ja maisema
- Monimuotoisuuskasvit, riista
- Lähde: Ehdollisuuden opas 2023 - Ruokavirasto

Niittykasvien tukiehdot

Kylvä niittykasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on nurmiröllin, lampaannadan tai jäykkänadan siementä sekä vähintään yhtä monivuotisen niittykasvin siementä.

Niittykasvi voi olla jokin seuraavista:

- ahdekaunokki
- harakankello
- ketoneilikka
- keltasauramo
- mäkitervakko
- nurmikohokki
- puna-ailakki

Osa 7 – Liitteet

- purtojuuri
- päivänkakkara
- ruusuruoho
- särmäkuisma
- valkoilakki
- **muu vastaava kotimainen niittykasvilaji. (lisäys)**
- Edellä listattujen lisäksi siemenseoksessa voi olla myös muiden yksivuotisten niittykasvien tai virnojen siemeniä. **Yksivuotiset heinäkasvit ja virnat hyväksytään niittykasveiksi.** *[lietennys 12.6. ks. tiedote](#)

Seoksessa ei hyväksytä viljojen eikä muiden kuin edellä lueteltujen kasvien siemeniä.

(oma lisäys: kysymykseksi yllä olevassa ohjeessa jää kotimaisuus, kun tiedetään, että kotimaisten niittykasvien tuotantomäärät ovat vielä pieniä)

Riistakasvien tukiehdot

Älä perusta riistakasvikasvustoa sellaisten teiden läheisyyteen, joiden liikennetiheys on yli 3 000 autoa vuorokaudessa. Perustettavan riistakasvikasvuston etäisyyden pitää olla vähintään 50 metriä tällaisesta tiestä.

Kylvä riistakasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on vähintään kahden seuraavan kasvin tai kasviryhmän siemeniä:

- apilat
- auringonkukka
- heinäkasvit
- herne
- härkäpapu
- naattinauris tai turnipsi
- rapsi
- rehukaali
- rehusokerijuurikas
- rehuvirna
- ruisvirna
- ruistankio
- rypsi
- sinappi
- tattari
- viljat
- öljypellava
- öljyretikka.

Jos kylvät riistakasvien siemenseoksen, jossa on viljaa, heinäkasveja tai apilaa, seoksessa pitää aina olla myös jonkin muun edellä listatun yksivuotisen kasvin siementä, joka ei ole vilja, heinäkasvi tai apila. Esimerkiksi kauran ja apilan seos ei ole riittävä, mutta jos lisää seokseen hennettä, voit

Osa 7 – Liitteet

ilmoittaa sen riistakasveilla kylvetyksi monimuotoisuuskasvustoksi. **Seoksessa voi olla yllä listattujen kasvien lisäksi myös muiden kasvien siemeniä.** *[lievennys 12.6. ks. tiedote](#)

LISÄYS: Esimerkki lievennyksestä-> hunajakukka 5% lisänä Vihervauhti seoksessa Vihervauhti | Naturcom

Huomattavaa – cap27 viljelykiertovaatimus koskee myös seuraavia:

Vuosittaisessa viljelykierron yksivuotisen viljelykasvin pitää vaihtua vuosittain vähintään 33 prosentilla hallinnassasi olevalla peltoalalla. Viljelykierron toteutumista verrataan alalla edellisvuonna ilmoitettuihin yksivuotisiin kasveihin.

Viljelykiertovaatimus koskee myös seuraavia ekojärjestelmän monimuotoisuuskasveja

- Monimuotoisuuskasvit, pölyttäjät ja maisemat
- Monimuotoisuuskasvit, riista

Lähde: [Ehdollisuuden opas 2023 - Ruokavirasto](#)

Poimintoja viljelijöiden kysymyksistä ja viranomaisten vastauksista kesantoihin, luonnonhoitonurmiin, natura-nurmiin liittyen:

1. Onko maalajin määrittäminen pakollinen myös lohkoilla joita ei lannoiteta esim. kesanto tai luonnonhoitonurmet? • Analyysi on ehdollisuudessa pakollinen, jos lannoittaa lohkoa. Ympäristötutkimuksessa viljavuustutkimus pakollinen, jos lohkoa on sallittua lannoittaa.
2. Onko mitään mahdollisuutta uusien huonokuntoisten ja rikkakasvien valtaamaa peltolohkoa kylvämällä Natura-alueella, jos mikään muu toimenpide rikkakasvien torjuntaan ei ole vaihtoehtona? • Tarkoitetaanko tässä alaa, joka on pysyvää Natura-nurmea? Pysyvää Natura-nurmea ei saa kylvää.
3. Pysyvätkö pysyvän nurmen jäädyttävät kasvikoodit samana kuin edellisellä ohjelmakaudella ja voiko pysyvältä nurmelta saada suojavyöhykekorvauksen tällä ohjelmakaudella? • Nurmi- ja kesantojen laskennan jäädyttävät kasvit kerrottu hakuoppaassa: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/opaat/hakuoppaat/hakuoppaat/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot/maatalousmaa-perus-ja-kasvulohkot-2023/> • Ympäristökorvauksen suojavyöhykkeen voi ilmoittaa myös pysyvälle nurmelle, pl pysyvä Naturanurmi.

LIITE 8 ESIMERKKEJÄ SIEMENSEOKSISTA

RIISTASIEMEN OY JA RUOKAVIRASTON TIETOLÄHTEET (julkaisulupa nettiin saatu 3.11.2023 Jani Grönlund, alla tuolloin muokattu teksti)

RIISTASIEMEN OY EHDOTUKSIA CAP27 YMPÄRISTÖSITOUMUKSEN JA EKOJÄRJESTELMÄN MONIMUOTOISUUSKASVEIKSI <https://riistasiemen.fi/>

Poiminut Taimi Mahosenaho 24.3.2023 -> HUOM. TÄMÄ TULOSTE ON OTETTU MAALISKUU 2023 - MUOKATTU 3.11.2023

LÄHDE -> RIISTASIEMEN SEOKSET <https://indd.adobe.com/view/551cb438-27e2-4f44-b802-acbe60d490b9> JA riistasiemen.fi

katso myös RIISTASIEMEN hinnasto: <https://indd.adobe.com/view/3a1b05b3-65c1-4757-8fbf-2b696d6f3454> JA riistasiemen.fi

RIISTASIEMEN Oy:n EHDOTUS EKOJÄRJESTELMÄN MONIMUOTOISUUSKASVEIKSI keväällä 2023:

- Riistasiemen Oy ehdotus neljään ekojärjestelmän monimuotoisuuskasvipeltoon valmiita seoksia määrineen ja hintoineen siten että lajit sopisivat myös Pohjois-Suomeen. (joissa tuki 300 eur/ha ja muut tuet mukaan lukien jopa 675 eur/ha C alueella)
  - Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvit, **Maisema Diana**, kylvömäärä min 7kg/ha = 63,63€/ha (jos ostaa 10kg pussin, 90,90€)
->Huom. Maisema Dianan lupiiniseoksessa on vain 1 vuotisia lupiineja – ei komealupiinia
  - Riistakasvit, **Hirvi Diana**, kylvömäärä min 3kg/ha = 35,37€/ha (jos ostaa 10kg pussin, 117,9€)
  - Niittykasvit, **Niitty Diana**, kylvömäärä min 10kg/ha = 112,9€/ha
  - Peltolintukasvit, **Niitty Diana**, kylvömäärä min 10kg/ha = 112,9€/ha
(KATSO SIVU LISÄTIETOJA – lintujen yksivuotiset ruokakasvit)

**Tämän hetken tietojen mukaan niitty-Diana ei sovellu peltolintukasviosioon!
Riistasiemen suunnittelee ja pakkaa keväälle 2024 uuden peltolintuseoksen.**

Osa 7 – Liitteet

Niitty Diana
Ängs Diana
Viljelyalue - Odlingszon A-E

Pakkauskoko
10 kg

Tuotenumero
1028

Perusta itsellesi monivuotisen niitty!

- Menesty parhaiten aurinkoisessa ja kuivahkossa rinnemaassa
- Yksinkertainen ja toimiva seos!

Tiesitkö: Samalle alalle ilmoitetuille niittykasveille voidaan myöntää tuki enintään kahtena vuonna peräkkäin.

Kylvömäärä: 10-15 kg/ha

Jäykkänata 83 %, Hunajakukka 15 %, Päivänkakkara 2 %

Osa 7 – Liitteet

Maisema Diana Landskaps Diana Viljelyalue - Odlingszon A-E

Pakkauskoko
3 kg
10 kg

Tuotenumero
10241
1024

Haaveiletko näyttävästä auringonkukkapellosta? Tällä seoksella luot itsellesi sellaisen!

- Näyttävä yksivuotinen maisemaseos
- Hyvä kaliumin sitomisominaisuus
- Hyvä maanparannusvaikutus

Tiesitkö: Lupiiniseoksemme ei sisällä haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltua komealupiinia. Käyttämämme lupiinit ovat yksivuotisia.

Kylvömäärä: 7-9 kg/ha

Auringonkukka 50 %, Lupiiniseos 30 %, Rehuvirna 15 %, Hunajakukka 5%

Kylvä Maisema-Diana tien varteen tien pohjoispuolelle. Tällöin kukkivat kukat ovat tielle päin, eli etelää kohti!

Hirvi Diana Älg Diana Viljelyalue - Odlingszon A-E

Pakkauskoko
1 kg
3 kg
10 kg

Tuotenumero
1002
10023
10021

Riistapeltojen luottovalinta hirvi- ja jäniseläimille!

- Hirvi-Dianaan on valittu on kolme maukkainta ja lehtevintä kaalikasvia
- Seos kestää hyvin pakkasta
- Kasvukorkeus 60–100 cm, riippuen ravinnetasosta

Vinkki: Voit lisätä Hirvi-Dianaan hieman Diana Rehunaurista - rehuarvo ja maittavuus parane!

Kylvömäärä: 3–5 kg/ha

Rehukaali 30 %, Rehurapsi 30 %, Talvirehu-rapsi 40 %

Osa 7 – Liitteet

USEIN KYSYTTYÄ EKOJÄRJESTELMÄN PELTOLINTUKASVEISTA JA NIITTYKASVEISTA

1. Mitä 2-vuotisen sopimuksen jälkeen:

EKOJÄRJESTELMÄSSÄ: Peltolintukasvit ja Niittykasvit ovat monivuotisia seoksia, joille tuo tuki maksetaan max 2 vuonna – sitten täytyy vaihtaa toiseen tukimuotoon esim. luonnonhoitonurmeen tai kesantoon -> huomioiden kuitenkin maksimiprosentit

(ei kannata uusia koska monivuotinen kasvusto kehittyy tähän tarkoitukseen hitaasti)

- ekojärjestelmän tukia maks. 25% suorien tukien alasta
- kesantoa ja luonnonhoitonurmia yht. maks. 25% korvauskelpoisesta alasta
- luonnonhoitonurmia maks. 10% suorien tukien alasta

Ekojärjestelmän monivuotisten peltolintukasvien ja niittykasvien joukossa saa olla yksivuotisia.

- Alla Riistasiemen Oy vastauksia 2023 keväällä:

Lisätieto sähköpostitse 24.3.2023: ->

2. KYSYMYKSI: Saako esim riistakasveissa olla myös muitakin kasveja kuin listalla olevia?

Riistasiemen Oy vastaus tuolloin: kyllä saa, mutta *tarkista asia ruokaviraston sivuilta.*

Tähän tulikin vastaus Ruokaviraston tiedotteessa, jossa kerrottiin, että asiaa on jo tarkennettu ja edelleen ”**Asetusta ja kasvilajiluetteloita tarkennetaan vuodelle 2024.**”

Katso täältä 12.6.2023 tiedote sekä lievennykset ja muutokset:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/lievennyksia-ekojarjestelmatuen-muotoisuuskasvien-ehtoihin/>

ja

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#ekojarjestelmatuen-tukiehtoihin-tehdyt-muutokset-2023>

Lisäksi luonnos, joka tätä kirjoitettaessa lausunnolla – muutosehdotuksia 30.10.2023 vuodelle 2024 alk.

https://mmm.fi/documents/1410837/1917343/311023_asetusluonnos.pdf/b5f987a2-87d8-38e9-3ee7-6e3adf4c7aea/311023_asetusluonnos.pdf?t=1698755991350

3. KYSYMYKSI: Saako annettuja lajeja kylvää kaistoina?

Viljelijän näkökulmasta olisi tarpeen peltolintulohkoilla olla esim. kylvökoneen levyisiä kaistoja yksivuotisista kasveista (kuten viljat) jolloin monivuotiset alan voisivat olla muokkaamattomia. Jos monivuotisten seassa on yksivuotisia, täytyisi muokata kylvön yhteydessä monivuotistakin kasvia.

- Jatkossa on siis tarvetta tarkentaa ohjetta – onko jotakin monivuotista on silti oltava myöskin kaikilla peltolintu kaistoilla, mikä hankaloittaa, jos haluaa että alalla olisi sekä monivuotista sekä yksivuotista kasvillisuutta

Osa 7 – Liitteet

Riistasiemen Oy:n Monimuotoisuusasiantuntija Jani Grönlundin vastaus edelliseen kysymykseen vuonna 2023 oli, jos esim. riistapellon kylvöt perustaa kylvökoneen levyisinä kaistoina, tulee joka kaistalla olla niitä ohjeessa nimettyjä kasveja, eikä saa olla että jollain kaistalla on pelkkiä kasveja, joita ei ole listoilla mainittu. **Suosittelen kuitenkin kylvämään eri kasvustot lohkoina, ja jakamaan riistapellon eri osiin, jolloin viljelykierto riistapellolla tulee järkeväksi toteuttaa. Tällöin osa riistapellosta voi olla myös monivuotisella riistalaidunnurmella, ja sillä saadaan vähennettyä kaalikasvien viljelystä aiheutuvaa möhöjuuren riskiä.**

- Ruokaviraston uudessa muutosohjeessa luki seuraavasti:
  - **Voit kylvää riistakasvit kaistoina. (kts linkki kohdassa 2)**
-
- Tulevina vuosina kannattaa kuitenkin selvittää Ruokaviraston sivuilta kulloisenkin vuoden ohjeita, voiko yksivuotiset ja monivuotiset kylvää eri kaistoihin (tämä on työtekeminen asia)
-

4. KYSYMYKSI: **Onko oltava kotimaista siementä?**

Niittykasvien osalta oli Ruokaviraston tekstissä myös mainittu tekstissä: tai muu vastaava kotimainen niittykasvi

- a. Tulkitsen tämän: kunhan laji on Suomessa esiintyvä, mutta siemen saa olla ulkomailta. Tätä selvitetään – laajempi kotimainen siementuotanto puuttuu. Jani Grönlund, Monimuotoisuusasiantuntija, Riistasiemen Oy
- b. Tähän kannattaa lukea Ruokaviraston tarkennus ja jatko 2024

”Maa- ja metsätalousministeriö ja Ruokavirasto lieventävät ekojärjestelmätuen ehtoja, sillä siemenpakkaamoilla ja viljelijöillä ei ole ollut mahdollisuutta varautua niihin riittävän ajoissa. Valtioneuvoston asetus ja niihin perustuvat ehdot on julkaistu vuonna 2023. Valtaosa vuoden 2023 kylvösiemenistä on pakattu jo vuonna 2022, kun asetus ja ehdot eivät ole olleet vielä voimassa.

Valtioneuvoston asetus ekojärjestelmätuesta koskee vuotta 2023. Asetusta ja kasvilajiluetteloita tarkennetaan vuodelle 2024.”

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/uutiset/lievennyksia-ekojarjestelmatuen-monimuotoisuuskasvien-ehdoin/>

EDELLISEN LÄHTEENÄ -> RIISTASIEMEN OY sivustot ja puhelut sekä Ruokavirasto

24.3.2023 VERSIOT

<https://indd.adobe.com/view/551cb438-27e2-4f44-b802-acbe60d490b9>

ja <https://indd.adobe.com/view/3a1b05b3-65c1-4757-8fbf-2b696d6f3454>

Huomaa liitteen sivulla 1 OTE hinnastosta -> siinä eurot ovat tukitasoja – katso siementen hintoja tämän liitteen sivulta 1 sekä linkki hinnastoon

Osa 7 – Liitteet

HUOMATTAVAA JA SUOSITELTAVAA -Raportin laatijan lisäys (T Mahosenaho):

Yksivuotiset ja monivuotiset kylvetyt monimuotoisuuskasvit samalla loholla

- Koska monivuotinen niitty kehittyy vasta useiden vuosien aikana, muokkaus ei ole sille suotavaa.
- Ekojärjestelmän tuella kylvetyn niittykasvilohkon ja peltolintukasvin osalta on siis oltava selvillä, miten on ajateltu toisena vuonna kylvettävän yksivuotisia lajeja lohkolle, jossa on myös monivuotisia niittykasveja.

Vältettävä haitalliseksi vieraskasviksi kehittyviä tai mainittuja lajeja.

- kuten yhdellä sanalla listoilla mainitut unikko ja sikuri
- silkkiunikko on jo Suomen haitallisten lajien listalla <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.37955>
- sikuri, joka on Virossa jo haitalliseksi muuttunut

Kylvetyn niityn vaihtoehtona tai jatkohoitona:

- Jos maatilalta löytyy peltoja, joissa on jo olemassa oleva tai sellaiseksi kehittyvä monimuotoinen kasvusto, se on usein luonnon, vesistön ja ilmaston kannalta parempi kuin muokattu ja kylvetty kasvusto, mikäli prosentuaaliset alat sen sallivat.
- Monilajisiksi kehittyneet luonnonvaraisia heiniä ja ruohovartisia kasveja sisältävät vanhat aiemmin kylvetyt nurmikasvustot voidaan hyväksyä luonnonhoitonurmiksi.
- EKOJÄRJESTELMÄN kylvetyn niittykasvilohkon ja peltolintukasvin jatkohoidoksi kannattaa mieluummin valita tukimuodon vaihtaminen luonnonhoitonurmeksi, kuin uusiminen.
- Niittymäiseksi kehittynyt / kehitettävä monivuotinen luonnonhoitonurmi voi olla hyvä vaihtoehto, mikäli prosentuaaliset alat sen sallivat
- Myös monilajisiksi kehittyneet luonnonvaraisia heiniä ja ruohovartisia kasveja sisältävät vanhat aiemmin kylvetyt nurmikasvustot voidaan hyväksyä luonnonhoitonurmiksi.
- Jos kyseisellä pellolla on jo olemassa oleva monimuotoinen kasvusto, se on usein luonnon kannalta parempi kuin muokattu ja kylvetty kasvusto.

Seuraavilla sivuilla otteita Ruokaviraston sivuilta – sallitut kasvilajit ja listoihin ehdotettuja täydennyksiä syksyllä 2023.

Osa 7 – Liitteet

EKOJÄRJESTELMÄTUEN MUUTOKSET JA TULEVIA MUUTOSEHDOTUKSIA RUOKAVIRASTOLTA

Lähde:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#ekojarjestelmatuen-tukiehtoihin-tehdyt-muutokset-2023>

Ja luonnos, joka tätä kirjoitettaessa lausunnolla – muutosehdotuksia 30.10.2023 vuodelle 2024 alk.

https://mmm.fi/documents/1410837/1917343/311023_asetusluonnos.pdf/b5f987a2-87d8-38e9-3ee7-6e3adf4c7aea/311023_asetusluonnos.pdf?t=1698755991350

- TÄÄLLÄ kaikki lausuntopyynnöt (marraskuussa pyydetään lausuntoja) <https://mmm.fi/lausunnolla>

12.6.2023 muutettu

- **Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvien tukiehdot**
  - Muita kuin edellä lueteltuja kasveja (*lisätty: esimerkiksi yksisirkkaisia kasveja*) ei hyväksytä seokseen.
- [Ruokaviraston tiedote 12.6.2023](#)
  - **Riistakasvien tukiehdot**
    - *Seoksessa voi olla yllä listattujen kasvien lisäksi myös muiden kasvien siemeniä.*
  - **Niittykasvien tukiehdot**
    - *Yksivuotiset heinäkasvit hyväksytään niittykasveiksi*
  - **Peltolintukasvien tukiehdot**
    - *Yksivuotiset heinäkasvit hyväksytään niittykasveiksi*

30.5.2023 tarkennettu kohtiin:

- **Talviaikaisen kasvipeitteisyyden tukiehdot.**
  - Tukea voidaan maksaa vain peruslohkoille, joiden maankäyttölaji on pelto.
- **Luonnonhoitonurmien tukiehdot** kappaleeseen Niitto, laidunnus ja sadonkorjuu:
  - Luonnonhoitonurmen laidunnus ja sadonkorjuu on sallittu.
- **Viherlannoitusnurmien tukiehdot** kappaleeseen muokkaus, kylvö ja kasvuston säilyttäminen:
  - Kylvä kasvusto viimeistään 30.6.
- **Viherlannoitusnurmien tukiehdot** kappaleeseen Niitto, laidunnus ja sadonkorjuu:
  - Viherlannoitusnurmen laidunnus ja sadonkorjuu on sallittu.

Osa 7 – Liitteet

- **Monimuotoisuuskasvien yleiset tukiehdot** kappaleeseen
  - Muokkaus, kylvö ja kasvuston säilyttäminen:
    - Kylvä monimuotoisuuskasvit tuenhakuvuonna → Kylvä monimuotoisuuskasvit tuenhakuvuonna *viimeistään 30.6.*
    - Voit kylvää riistakasvit kaistoina.
    - Voit päättää kasvuston 1.10. alkaen.
  - Niitto, laidunnus ja sadonkorjuu:
    - Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvien, niitty- sekä peltolintukasvien alalta voit korjata satoa vasta 30.9. jälkeen.
- **Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvien tukiehdot**
  - Muita kuin edellä lueteltuja kasveja ei hyväksytä seokseen.
- **Riistakasvien tukiehdot**
  - Muita kuin edellä lueteltuja kasveja ei hyväksytä seokseen.
- **Niittykasvien tukiehdot**
  - Edellä listattujen lisäksi siemenseoksessa voi olla myös muiden yksivuotisten niittykasvien tai virnojen siemeniä, ei kuitenkaan viljojen siemeniä.
→ Edellä listattujen lisäksi siemenseoksessa voi olla myös muiden yksivuotisten niittykasvien tai virnojen siemeniä. Seoksessa ei hyväksytä viljojen eikä muiden kuin edellä lueteltujen kasvien siemeniä.
- **Peltolintukasvien tukiehdot**
  - Apiloita ei hyväksytä peltolinnuille tarkoitetuiksi monimuotoisuuskasveiksi.
→ Lisäksi siemenseoksessa voi olla myös muiden yksivuotisten niittykasvien siemeniä. Seoksessa ei hyväksytä apiloita eikä muiden kuin edellä lueteltujen kasvien siemeniä.

VUONNA 2023 HYVÄKSYTYT LAJIT EKOJÄRJESTELMÄN MONIMUOTOISUUSKASVIT (2.11.2023)

Lähde:

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-5-monimuotoisuuskasvit>

Ja luonnos lausunnolla – muutosehdotuksia 30.10.2023 vuodelle 2024 alk.

https://mmm.fi/documents/1410837/1917343/311023_asetusluonnos.pdf/b5f987a2-87d8-38e9-3ee7-6e3adf4c7aea/311023_asetusluonnos.pdf?t=1698755991350

- TÄÄLLÄ kaikki lausuntopyynnöt (marraskuussa pyydetään lausuntoja) <https://mmm.fi/lausunnolla>

Osa 7 – Liitteet

Pölyttäjähönteis- ja maisemakasvien tukiehdot (punaisella sulussa muutosehdotuksia)

Kylvä pölyttäjähönteis- ja maisemakasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on vähintään kahden seuraavan kasvin tai kasviryhmän siemeniä: (ehdotettu → saa olla vain kahden tai useamman...)

- auringonkukka
- hunajakukka
- kehäkukat
- keltalupiinit (ehdotettu: kelta-, sini- ja valkolupiini) -Haitallista komealupiinia ei sallita.
- malvat
- mesikät
- persianapila
- muut kylvövuonna kukkivat apilat
  - (ed. on ehdotettu → apilat)
- ruis- tai ahdekaunokki
- sinimailanen
- virna
- öljypellava
- (Tähän muutosehdotuksessa on ehdotettu lisäksi vielä 10 lisälajia)
-
- Edellä listattujen lisäksi siemenseoksessa voi (saa) olla (lisäksi) myös muiden kylvövuonna kukkivien kaksisirkkaisten kasvien siemeniä enintään 30 prosenttia siemenseoksen painosta. (ei kuitenkaan hampun siemeniä)

Muita kuin edellä lueteltuja kasveja (esimerkiksi yksisirkkaisia kasveja)* ei hyväksytä seokseen.

Riistakasvien tukiehdot

Älä perusta riistakasvikasvustoa sellaisten teiden läheisyyteen, joiden liikennetiheys on yli 3 000 autoa vuorokaudessa. Perustettavan riistakasvikasvuston etäisyyden pitää olla vähintään 50 metriä tällaisesta tiestä.

Kylvä riistakasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on vähintään (saa olla vain) kahden (tai useamman) seuraavan kasvin tai kasviryhmän siemeniä:

- apilat
- auringonkukka
- heinäkasvit
- herne
- härkäpapu
- naattinauris tai turnipsi (ehdotus: nauriit)
- rapsi
- rehukaali
- rehusokerijuurikas
- rehuvirna
- ruisvirna

Osa 7 – Liitteet

- ruistankio
- rypsi
- sinappi
- tattari
- viljat
- öljypellava
- öljyretikka.
- (Tähän muutosehdotuksessa on ehdotettu lisäksi vielä 7 lisälajia)

Jos kylvät riistakasien siemenseoksen, jossa on viljaa, heinäkasveja tai apilaa, seoksessa pitää aina olla myös jonkin muun (3 momentissa tarkoitetun) edellä listatun yksivuotisen kasvin siementä, joka ei ole vilja, heinäkasvi tai apila. Esimerkiksi kauran ja apilan seos ei ole riittävä, mutta jos lisäät seokseen hernettä, voit ilmoittaa sen riistakasveilla kylvetyksi monimuotoisuuskasvustoksi.

Seoksessa voi olla yllä listattujen kasvien lisäksi myös muiden kasvien siemeniä. *lievennys 12.6. ks. tiedote

(ehdotettu lisäys -heinäkasveja enint. 20% ja muita 3 momentin kasveja enint 15% siementen painosta, ei kuitenkaan hampun)

Niittykasvien tukiehdot

Kylvä niittykasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on nurmiröllin, lampaannadan tai jäykkänadan siementä sekä vähintään (kahden seuraavan) yhtä monivuotisen niittykasvin siementä.

Niittykasvi voi olla jokin seuraavista:

- ahdekaunokki
- harakankello
- ketoneilikka
- keltasauramo
- mäkitervakko
- nurmikohokki
- puna-ailakki
- purtojuuri
- päivänkakkara
- ruusuruoho
- särmäkuisma
- valkoailakki
- muu vastaava kotimainen niittykasvilaji. (tätä ehdotettu pois)
  - (lisäksi ehdotettu ruiskaunokki, kehäkukka, hunajakukka, kumina)
- Edellä (5 momentissa) listattujen lisäksi siemenseoksessa voi olla myös muiden yksivuotisten niittykasvien tai virnojen siemeniä.
- *Yksivuotiset heinäkasvit hyväksytään niittykasveiksi.* *lievennys 12.6. ks. tiedote

Seoksessa ei hyväksytä viljojen eikä muiden kuin edellä lueteltujen kasvien siemeniä.

Osa 7 – Liitteet

Peltolintukasvien tukiehdot

Kylvä peltolintukasvien kasvusto siemenseoksella, jossa on vähintään yhden (5 momentissa) alla olevan niittykasvien listassa luetellun niittykasvin siemeniä sekä vähintään yhden (seuraavan kasvin tai kasviryhmän siemeniä) muut peltolintukasvit listassa luetellun kasvin siemeniä.

Niittykasvit: (ehdotettu, että niittykasviluettelo korvataan viittauksella 5 momentin niittykasveihin)

- ahdekaunokki
- harakankello
- keltasauramo
- ketoneilikka
- mäkitervakko
- nurmikohokki
- puna-ailakki
- purtojuuri
- päivänkakkara
- ruusuruoho
- särmäkuisma
- valkoailakki
- muu vastaava kotimainen niittykasvilaji.

Muut peltolintukasvit:

- auringonkukka
- durra
- hunajakukka
- kehäkukka
- kumina
- kvinoa
- maissi
- pellavat
- punahirssi (ehdotettu hirssi)
- rapsi
- ruisvirna
- rypsi
- tattari
- (Tähän muutosehdotuksessa on ehdotettu lisäksi vielä sinappi, mesikät, virnat)
- Viljojen siemeniä saa olla seoksessa enintään 50 kg/ha.
- Lisäksi (7 momentissa tarkoitettussa seoksessa) siemenseoksessa voi olla myös muiden yksivuotisten niittykasvien siemeniä. *Yksivuotiset heinäkasvit hyväksytään niittykasveiksi.* *[lievenys 12.6. ks. tiedote](#)

Seoksessa ei hyväksytä apiloita eikä muiden kuin edellä lueteltujen kasvien siemeniä. (tähän ehdotettu tekstin muutosta)

Osa 7 – Liitteet

(Lisäksi ehdotettu niitty- ja peltolintukasveille: jos hakee tukea 2 vuonna peräkkäin, oltava väh. 2 monivuotista kasvia 5 ja 7 momentin seoksien kasveista).

LISÄKSI YLEISEHDOT TÄÄLLÄ

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2023/#id-5-monimuotoisuuskasvit>

HUOMATTAVAA:

Edellisillä sivuilla ja kasvilistoissa on käsitelty lähinnä ekojärjestelmän neljää erilaista monimuotoisuuskasvivaihtoehtoa. Tämän lisäksi kylvettäviä monimuotoisuuskasveja löytyy myös muista CAP27-tukijärjestelmän mahdollisuuksista. Niistä esimerkkejä tämän raportin luvuissa Monimuotoisuuskaistat, CAP27-viherkesantoalat ja Niittymäiset nurmet. Edellä mainitut kasvilistat eivät koske niitä. Katso ja noudata aina kyseisen tukityypin ja tukihakuvuoden ehtoja.

Kuva: Taimi Mahosenaho

Tienvarsimaisemassa kylvetty auringonkukka-monimuotoisuuskaista 2023. Viljeltävän kasvin kasvulohkon pinta-alaan hyväksyttävä ja sisällytettävä CAP27-monimuotoisuuskaista voi olla keskimäärin enintään 4 metriä leveä kylvämällä perustettu yksi- tai monivuotinen kukka- tai nurmikasvusto. Katso tämä asia tarkemmin Ruokaviraston kasvulohkojen määritelmistä ja tämän oppaan kohta Monimuotoisuuskaistat.

Luonnonkasvien siemeniä voi myös itse kerätä. Kuvassa puna-ailakin siemenkotia. Siemenet joko kylvetään keruun jälkeen tai kerätään niiden kypsyttyä paperipusseihin ja loppukuivataan niissä. On tärkeää, ettei kerätä paikan viimeisiä siemeniä eikä rauhoitettuja tai harvinaisia lajeja. Keräyspaikalle jätetään aina runsas kasvusto jäljelle. Kannattaa kuitenkin kysyä lupaa maanomistajalta. Kuva Taimi Mahosenaho.

LIITE 9

ESIMERKKEJÄ SIEMENSEOKSISTA - Naturcom Oy

NATURCOM Oy:n SIEMENVAIHTOEHTOJA MONIMUOTOISUUS-, RIISTA-, MAISEMA- JA NIITYALOILLE:

(tätä tekstiä kirjoitettaessa keväällä 2023 näissä itse tutkittava tukikelpoisuus kuhunkin tukityyppiin)

<https://naturcom.fi/>

RIISTAKASVIT:

<https://naturcom.fi/tuoteosasto/riista/riistakasvit/>

Maata parantava riistaseos – onnistuessaan voi olla myös rikkakasveja torjuva vaikutus -> [Vihervauhti | Naturcom](#)

PÖLYTTÄJÄT

<https://naturcom.fi/asiakasryhmat/mehilaiset/>

VIHERYMPÄRISTÖT

<https://naturcom.fi/tuoteosasto/viherymparisto/>

MAANPARANNUS -SANEERAUS -LUONNONHOITONURMET

<https://naturcom.fi/tuoteosasto/kasvinviljely/>

Esimerkki maanparannukseen: [Vihervauhti | Naturcom](#)

LIITE 10

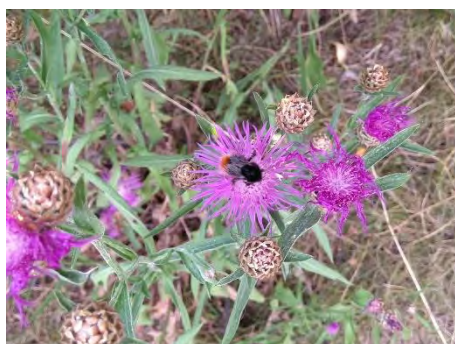
PÖLYTTÄJILLE SOPIVAKSI TODETTUJA LAJEJA

Esimerkkejä

Eeva-Liisa Korpelan väitöskirjatyössä tutkittiin luonnonhoitopeltojen ja niittykaistojen siemenseoksia pölyttäjien kannalta. Luonnonhoitopellolla seos, jossa oli mm. hunajakukkaa, ruisvirnaa ja ahdekaunokkia toimi hienosti - ensimmäisenä vuonna kukki runsaana hunajakukka (joka houkutteli etenkin kimalaisia ja tarhamehiläisiä), sitten ruisvirna (joka on pitkäkukkatorvisena hyödyllinen etenkin pitkäkielisille kimalaisille) ja monivuotisen kokeen seuraavina vuosina ahdekaunokki houkutteli monipuolista hyönteislajistoa (myös päiväperhosia). Apilat olivat myös hyvä vaihtoehto.

Lisätietoja

- <https://www.polytys.fi/>
- <http://www.mehilaishoitajat.fi/>
- Niittykukkien ja luonnonkukkien siemeniä | Suomen Niittysiemen Oy
- Riistasiemen Oy – Siementen maahantuonti- ja tukkuliike.
- Ulkomailta tuotavissa siemenissä pitää muistaa myös haitalliseksi määritellyt sekä haitalliseksi mahdollisesti muodostuvat vieraslajit.

Kuva Taimi Mahosenaho

Pölyttäjiä karhunputken kukinnossa niitypellolla. Kuva Taimi Mahosenaho.

Osa 7 – Liitteet

LINKKEJÄ

- Etelä-Suomen ProAgrian Lumotaito hankkeen artikkeli CAP27 monimuotoisuuskasveista:
- <https://www.proagria.fi/blogit/maisema-mielessa/edista-peltoluonnon-monimuotoisuutta-hyodyntaen-maatalouspolitiikan-cap-valinnaisia-toimenpiteita>
- Blogi on osa [Lumotaito-hankkeen](#) blogisarjaa.
- Avainsanat: [erikoiskasvit](#) [eu-tuet](#) [maa- ja kotitalo](#)
- Lisätietoa myös Ruokaviraston webinaarisarjasta maatalousluonnon monimuotoisuudesta:
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/luonnon-monimuotoisuus-maatilalla/webinaarisarja-maatalousluonnon-monimuotoisuudesta/>

Niittysiemeniä ja ohjeita

- <https://niittysiemen.fi/>

Linkejä Ruokaviraston ympäristösopimusten virallisista kohdista.

- -sopimukset löytyvät peltotukien kohdalta vaikka eivät ole pellolla

Sopimusehdot: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito-2023/>

Ohje 1-vuotisista toimenpiteistä: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/sopimukseen-sisallyvat-kunnostustoimenpiteet/Sosopimukseen-sisallyvat-kunnostustoimenpiteet/>

Ohje arvokkaista lohkoista: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/valtakunnallisesti-ja-maakunnallisesti-arvokkaiden-perinnebiotooppien-alat/valtakunnallisesti-ja-maakunnallisesti-arvokkaiden-perinnebiotooppien-alat/>

Ohje kaksinkertaisesta rahoituksesta: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/ohje-kaksinkertaisesta-rahoituksesta-ymparistosopimuksissa/ohje-kaksinkertaisesta-rahoituksesta-ymparistosopimuksissa/>

Valtioneuvoston asetus ympäristökorvauksesta 78/2023; <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230078>

Valtioneuvoston asetus hakemisesta 2023... 133/2023 <https://www.edilex.fi/saaduskoelma/20230133.pdf>

Lue täältä Ruokaviraston ohje pölyttäjistä ja hyötyhyönteisistä maatalousalueilla: <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/luonnon-monimuotoisuus-maatilalla/maatalousluonnon-monimuotoisuuden-oppaat/polyttajat-ja-hyotyhyonteiset/polyttajat-ja-hyotyhyonteiset/>

Osa 7 – Liitteet

Muuta ajankohtaista tietoa loppuvuodelta 2023 raportin asioihin ja CAP27 liittyen

- CAP27 maatalouden Ilmasto- ja ympäristökoulutus -toimenpiteen valinneille viljelijöille tarkoitettu koulutus suunniteltu alustavasti alkavaksi helmi-maaliskuussa 2024 – ja suoritus 30.4. mennessä
- <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistositoumuksen-verkkokoulutus/>

Tärkeä tietää CAP27 tukimuotoja hyödyntäville – sopimusten noudattamista valvotaan

Peltovalvontaohje 2023 (katso ohjeet vuosittain)

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/valvonta/peltovalvontaohje_2023.pdf

-Ympäristösopimuksista esim luku 16, sivut 95, 93-101, Maatalousmaan käsite luku 7.3, s. 42

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/valvonta/>

ESIMERKKEJÄ MUISTA RAHOITUSMUODOISTA

Rakennukset ja vesistöt

- ELY-keskuksilla useita eri avustushakuja mm. rakennusperinnön hoitoon ja vesistökunnostukseen. Myös museoviraston rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämistä avustusten hakuaika on alkanut. Rakennusperinnön hoitoavustusten tarkoituksena on edistää arvokkaan rakennuskannan säilymistä. Avustettavia kohteita voivat olla esim. katon, rungon ja ulkoseinien, perustusten, ikkunoiden ja ovien tai tulisijojen kunnostaminen. Myös korjausten suunnitteluun ja pihapiirin ennallistamiseen voi hakea avustusta. Avustusta voivat hakea rakennusten yksityiset omistajat, rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt, kunnat ja kuntayhtymät.
- <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70040070/avustushakuja-auki-ely-keskuksissa?publisherId=69817880&lang=fi0&fbclid=IwAR353IUSHP2soJ1HAU1--ut7ABg9Mad5OTP723O1LWJmjLHCqpF0DQ01E9s>
- https://www.ely-keskus.fi/avustukset-rakennusperinnon-hoitoon?fbclid=IwAR1Jf9y_NCv59IMDVtH4EtW1_r6xhgZWNTLFTKK5usNm-Obj2gf7MPROtY8

👉 Esimerkkejä:

- ELY-keskuksen tiedote avustushauista: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70040070/avustushakuja-auki-ely-keskuksissa?publisherId=69817880&lang=fi0>
👉 ELY-keskuksen avustukset rakennusperinnön hoitoon: <https://www.ely-keskus.fi/avustukset-rakennusperinnon-hoitoon> 👉 Museoviraston hankeavustukset rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämiseen:

Osa 7 – Liitteet

<https://www.museovirasto.fi/fi/avustukset/rakennukset> 🖱️ Rakennusperinnön avustukset -webinaarin tallenne: <https://www.youtube.com/watch?v=JtM2Bn9QTx0>

AJANKOHTAISTA JA UUTTA KYLÄTOIMIJOILLE 2024

SEURAA TÄTÄ HANKETTA JA MAHDOLLISIA RAHOITUKSIA LUONNON HOITON

Vuonna 2024 alkaa suuri kahdeksanvuotinen Priodiversity LIFE -hanke, maanomistajille vapaaehtoinen

Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen Luontopalvelut tiedottavat

- 2024 vuoden alusta poikkeuksellisen laaja toimijajoukko lähtee yhdessä toteuttamaan ennätysellisen suurta luontohanketta. Tähän tarjoaa mahdollisuuden kahdeksanvuotinen Priodiversity LIFE -hanke, joka 50 miljoonan euron rahoituksellaan on Suomen kaikkien aikojen suurin luontokatoa torjuva hanke. Sen kautta kootaan parhaita käytäntöjä ja etsitään uusia rahoitusmuotoja luonnon turvaamiseksi.
- Kunnostus- ja hoitotoimia keskitetään, jotta ne olisivat luonnon monimuotoisuuden ja kustannusten kannalta mahdollisimman vaikuttavia. Monimuotoisuudeltaan arvokkaimmat alueet ovat keskiössä, mutta mukana on niiden suojavyöhykkeitä sekä niitä yhdistäviä ja ympäröiviä alueita. Maanomistajille kaikki hankkeen toimintaan osallistuminen on aina vapaaehtoista.
- <https://www.metsa.fi/tiedotteet/suomen-kaikkien-aikojen-suurin-eu-rahoitteinen-life-luontohanke-kaynnistyy-uusia-ja-vaikuttavampia-tapoja-luontokadon-torjuntaan/>
- <https://ymparistonyt.fi/suomen-kaikkien-aikojen-suurin-luontohanke-kaynnistyy/>
- Hankkeen pääkoordinaattori on Metsähallituksen luontopalvelut. Hankkeeseen osallistuvat ELY-keskukset (Varsinais-Suomi, Kaakkois-Suomi, Lappi, Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo) laativat alueilleen luonnon monimuotoisuusohjelmat laajassa yhteistyössä maakuntaliittojen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

Luonnon monimuotoisuuden vaalimisen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan myös maanomistajien, viljelijöiden, asukkaiden ja kyläyhteisöjen mukaan lähteminen. Kaikki alkaa siitä, että arvokkaita asioita opitaan tunnistamaan ja niitä halutaan vaalia. Vapaaehtoisten toimien lisäksi tarvitaan apua käytävissä olevien rahoitus- ja tukijärjestelmien mahdollisuuksista myös sovittamalla yhteen eri ministeriöiden alaisia mahdollisuuksia ilman päällekkäisyyttä. Cap27 tarjoaa runsaasti vaihtoehtoja ja rahoitusmuotoja maaseutu ympäristön luonnonarvojen vaalimiseen, joita tässä raportissa on tuotu esille. Kuva ja kuvateksti Taimi Mahosenaho.